

පළමු මුද්‍රණය - 2013.07.30

නිවැනි වසන්තය ඔබ ඇඟයස

සංශෝධිත දෙවන මුද්‍රණය

ගම්පහ සිරි සිවලි හිමි

ධම් භූතය පිණිස පූජ්‍ය ගම්පහ සිරි සිවලි හිමියන්ගේ සංස්කරණයෙන් ප්‍රකාශිත ග්‍රන්ථ

- ලෝකය වේගයක් පමණි (2011 ජනවාරි මස)
(නැවත මුද්‍රණය 2012.04.10)
- නිවන් දැකීම සඳහා සිවුවනක් පිරිස කළයුතු බුද්ධ වර්යාව කුමක්ද?
(2011 මැයි මස)
- බෝසත් ගෞතම දරුවෝ (2012 මාර්තු මස)
- නිවන් දැකිය හැක්කේ භාවනා කිරීමෙන් පමණි. (මුද්‍රණ ද්වාරයේ)
- ඔබට නිවන් දොර විවර වී ඇත. (2011 සැප්තැම්බර් මස)
- හව නිරෝධය හෙවත් සසර ගමන නතර කිරීම (2012 ජනවාරි මස)
(නැවත මුද්‍රණය 2012.03.30)
- සෝවාන් ඵල ලාභිත්වයෙන් අමා ශාන්තිය කරා
(2014.03.30)

ගම්පහ සිරි සිවලි හිමි
වේඨවහාරාමය,
කන්තිමහර - වතුරැගම.
දුර : 072-4471490

2600 සම්බුද්ධ ජයන්තිය හිමිති කරගෙන ය.
ව්‍යවහාර වර්ෂ 2014.09.30

මුද්‍රණය
දිමුතු මුද්‍රණාලය
103ඒ, නුවර පාර, යක්කල.
දුරකතන : 033-2239662 / 077-8829705
ඊ-මේල් : dimuthupub@yahoo.com
Web : dimuthupublication.com

**තථාගතප්පවේදිතො හික්ඛවෙ ධම්ම විනයො
විවටො විරොචති නො පටිච්ඡන්තො**

තථාගතයන් වහන්සේ අවබෝධ කළ ධර්මය විනය විවෘත වූ තරමට
බබළයි. ප්‍රකට නොවීමෙන්, විවර නොවීමෙන් නොබබළයි.

නමස්කාර පූජික පිදීම

ශාන්ති නායක ලොචතුරා අමා මැණි බුදුපියාණන් වහන්සේ
ලොවට හෙළි කළ ආශ්චර්යමත් පවිත්‍ර ශ්‍රී සද්ධර්මය
නිවැරදිව තමා තුළින්
අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා මග හෙළිකළ
සම්බුදු සසුනට නූතනයේ පහළ වූ
අනුබුදු වූ ආයතී මහෝත්තම සම්බුදු පාද පද්මානුගත
සිරි අමතගවේෂී ආයතී සමාජයේ ප්‍රධාන අනුශාසක
මහා කම්මට්ඨානාචාර්ය
අතිපූජ්‍ය
චතුරංගම හන්දසිරි
ආයතී උත්තමයාණන් වහන්සේ ගේ
දෙපා පියුම් වෙත නමස්කාර පූජිකව පුදමි.

පෙළගැස්ම

	පිටු අංක
01. පෙරවදන	01 - 04
02. සසර ගමන නතර කරන දස සංඥා	05 - 60
03. පංච නිවරණ ධර්ම	60 - 68
04. නිවන් දොරටුව “ශ්‍රද්ධාව”	69 - 86
05. බුද්ධානුමත ධර්ම කථිකයා	87 - 95
05. උත්තම නිහඬ බව	96 - 101

වේළුපනායක,
කන්තිමහර - චතුරංගම.
2600 සම්බුද්ධත්ව ජයන්ති වර්ෂය වෙනුවෙන්
2014.09.30 ව්‍යවහාර වර්ෂයෙනි.
දුර : 072-4471490

ගම්පහ සිරි සිවලි හිමි
සම්බුදුපාද පද්මානුගත
සිරි අමතගවේෂී ආයතී සමාජය

පෙරවදන

අර්භන් ඵලය ආදිකොට ඇති ලෝකෝත්තර ආයථි ඵලත්, ලෝකික පංච අභිඥා අෂ්ඨ සමාපත්ති ඵලත් චිත්ත දියුණුවෙන් මනුෂ්‍ය චිත්ත සන්තානයෙහි පහළ වන්නා වූ අතිශය නිරාමිෂය වූ ද අතිශය නිරවද්‍ය වූ ද ආශ්වාද ජනක, අත්භූත ජනක ශ්‍රේෂ්ඨ සිතුවිලි සමුදායක අග්‍රගණ්‍ය ඵල වේ. මන පූච්චංගම කරගෙන, මන ශ්‍රේෂ්ඨ කරගෙන, මනෝමය සිතක විඤ්ඤාණ ශක්තියේ ක්‍රියාකාරීත්වයයි.

මේ මිහිපිට උසස් මානසිකත්වයක් ඇතිව මනුෂ්‍යයා පහළ වූ වකවානුවේ සිට ඔහු විසින්ම මානසික ඒකාග්‍රතාවයෙන් සිත දියුණු කිරීමෙන් ඇතිකර ගත් ඉහත ලෝකික - ලෝකෝත්තර ඵල හෙවත් ආධ්‍යාත්මික දියුණුව මෙතෙක් ලොව පහළ වූ පහළ වන්නා වූ ද නවීන විද්‍යාව හමුවේ අනාථ වී නැති අනාථ නොවන පරම උත්කෘෂ්ඨ චිත්ත ශක්ති සමුදායකි. මේ චිත්ත ශක්තියට අභියෝගයක් නැත. අතීතයේ වූයේ ද නැත. අනාගතයේ ද අභියෝගයක් නැත්තේ මය. චිත්ත ශක්තිය හමුවේ නවීන විද්‍යාව අසරණ ය. භෞතික දියුණුව ආධ්‍යාත්මික දියුණුව හමුවේ පරාජිත ය.

සත්‍ය අවබෝධ කළ උත්තමයාට වඩා සුඛිත මුදිත සැනසුන පුද්ගලයෙක් මේ තුන් ලෝකයේ කොතැනකවත් නැත. බෞද්ධ දර්ශනය හැර ලොව පහළ වූ ආගම් දර්ශන වලින් මිනිසාගේ සදාකාලික විමුක්තිය ලංකර ගත හැක්කේ මරණින් පසුවය. එහෙත් නව ලෝකෝත්තර ධර්මය හෙවත් අරි අටමග පල හා නිවන මේ ජීවිතයේදී ම ලබාගත හැක. වෛතසික දියුණුවේ ශ්‍රේෂ්ඨතම අවස්ථාව අර්භන් ඵලයයි. අවම ඵලය සෝවාන් ඵලයයි. ඒ ආර්ය ඵල ලාභීත්වය ඇති උත්තමයෝ පරිපූර්ණ වෛතසික උපද්‍රව වලින් සදහටම මිදුනෝ වෙති. මානසික ගැටලුවෙන් මිදුනෝ වෙති. ඒ ආධ්‍යාත්මික දියුණුවේ උපරිම ඵලය ලොච්තුරා සම්මා

සම්බුද්ධත්වයයි. සඵඥා ඥානයයි. මේ දිවිඨධම්මවේදනීය සදාකාලික විමුක්තියයි.

ඔබත් මේ හවයේ දී දිවිඨධම්මවේදනීය වශයෙන් නිවීම ඇතිකර ගැනීම සඳහා චිත්ත ධේයථි ඇතිකර ගන්න. බුද්ධ ධර්මය යනු (බුද්ධ, අවබෝධය - ධර්මය - සත්‍යයයි) සත්‍ය අවබෝධයයි. අසීමිත මිනිස් හැකියාවන් ඇති මිනිසාට මානසික ශක්තිය පුබුදාගෙන සදාකල්හි විමුක්තිය ළඟාකර දෙන ක්‍රමය හා විධිය උගන්වන ස්වභාව ධර්මය බුදුදහමයි.

මානව හිතවාදී සර්වඥයන් වහන්සේ ඇසට නොපෙනෙන ඉන්ද්‍රිය ගෝචර නොවන සර්වබලධාරී ඊශ්වරයෙකුට හෝ දෙවියෙකුට මැවුම්කාරයෙකුට අවිද්‍යා අන්ධකාරයෙහි නිමග්නව තබන විශ්වාසයට වඩා මිනිස් ශක්තියට මිනිස් හැකියාවට මානසික බලයට මුල්තැන දී ඒ බලමහිමයෙන් විමුක්තිය ළඟාකර ගන්නා හැටි සක්සුදක් සේ පහදා දුන්න. මේ මානසික ශක්තියේ අගය, මහිමය බලය පෙන්වා දෙන බුදුදහම මෙතෙක් ලොව පහළ වූ ආගම් දර්ශන අතර පළමු තැන වැජඹේ. චිත්තන නිදහසේ අගය වටහා දී මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් වලට මුල්තැන දෙන ලොව පළමු දර්ශනය බුදු දහම පමණි. විශ්මිත මිනිස් හැකියා මගින් සමෘද්ධිය ලබාගත හැකිබව බුදුවදනින් මගපෙන්වා ඇති බව බුද්ධිමත් මිනිසා විසින් දැනටමත් අවබෝධ කරගෙන ඇත.

දීඝ නිකායේ “බ්‍රහ්ම ජාල” සූත්‍රයේ බුද්ධ කාලීන භාරත සමාජය දෘෂ්ටි කෞතුකාගාරයක්ව පැවති බව පැහැදිලි කරයි. එදා මෙදාතුර ලොව පහළ වූ ආගම් දර්ශන අතර බුදුදහම ස්වාධීන අනන්‍යතාවයක් ඇති එකම දර්ශනයකි. අන්‍ය ආගමික නායකයන් සත්වයා ඇතුළු ලෝක ධාතුව සර්වබලධාරී බ්‍රහ්මයෙකු නැතහොත් ඊශ්වරයෙකු නැතහොත් දෙවියෙකු විසින් මැවූ බවත්, ඒ ගුප්ත මැවුම්කාර නොපෙනෙන මාපකයාට සියල්ල කළ හැකි යැයි පවසමින් දේව දුතයා හෙවත් පණිවිඩකාරයා ඇඟබේරා ගතතේය.

මේ මැවුම්කාර “මාපකයා” සම්බන්ධව සොයා බැලීමට භාරා ඇවිස්සීමට අනුගාමිකයන්ට තහනම් ය. ඒවා දේව රහස් ය. දේව වදන් ය. අනුගාමිකයා හක්තිය පදනම් වූ (හක්තිය යනු බියමුසු බවයි) බියමුසු ඇදහිල්ලකට හිරකර මිනිසාගේ ස්වාධීන චින්තනය වූ මානව නිදහස නැති කිරීමට මිත්‍යාදෘෂ්ඨිය කුලුගෙඩි පහරක් ගසා අන්ධ හක්තියන් බවට පත්කර ඇත. ඊනියා ලෝකය හා සත්ත්වයා මැවීමේදී දැක් වූ කරුණු ඓතිහාසික හා ජීව විද්‍යාත්මක කරුණු පදනම් කර පර්යේෂණ කර සොයා බැලීමේ දී මේ මැවුම්කාර දේව නිර්මාණ වාදය නිකමම හිස් ප්‍රලාපයක් පමණි.

ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ මිනිසාගේ බුද්ධියට මුල් තැන දෙමින් මේ “සංකත” ලොව හා සත්ත්වයා හේතුවක් පදනම්ව සකස් වී ඇති බව පැහැදිලි කරයි.

යෙ ධම්මා හේතූප්පභවා - තේසං හේතුං තථාගතො ආහ
තේසං ච යෝ නිරොධෝ - එවං වාදි මහා සමණො.

ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ මුලු ලෝකයම (සංඛත) හේතුවක් නිසා හටගත් බව දේශනා කරති. හේතුව නැති කිරීමෙන් ලෝක නිරෝධය කළ හැකිය. මුළු ලෝකයම යනු (රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ) සිතයි. හේතුවක් (අනිත්‍යතාවය හෙවත් වේගය) නිසා හටගත්තේ ය. “සබ්බේ සංඛාරා අනිච්චාති යදා පඤ්ඤාය පස්සති” යනුවෙන් වදාළේ ඒ ධර්මතාවයයි. ප්‍රඥා සංවර්ථනික ප්‍රතිපදාවට අනුව ජීවිතය පවත්වා ගතහොත් මේ භවය තුළදීම භව නිරෝධය කළහැක. ඒ ප්‍රඥා සංවර්ථනික ප්‍රතිපදාව “දුද්ධසො” අපහසුවෙන් හෝ දැකිය හැකිය. “දුරනුබොධෝ” - අපහසුවෙන් හෝ අවබෝධ කළ හැක. “අතක්කාවචරෝ” - තර්කයට හසු නොවේ. “පණ්ඩිත වේදනිසෝ” - පණ්ඩිතයන්ට පමණක් විෂය ගෝචර වේ. “නිපුණෝ” - පරිපූර්ණ නිපුණ භාවයෙන් යුක්තයි. ඉහත කී

ධර්මතාවයන්ගෙන් හෙබි “ස්වාක්ඛාත” ධර්මය තථාගතයන් වහන්සේ ලොවට හෙළි කළහ. ඒ මග අප වැඩිය යුතුය. තථාගතයන් වහන්සේලා මාර්ගය හෙළි කරයි. “තුම්මේහි කිච්චං ආතප්පං අක්ඛාතාරෝ තථාගතා.”

ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාදාමයක් තුළින්මයි විමුක්තිය ලබාගත හැක්කේ, ප්‍රාර්ථනා කිරීමෙන්, යැදීමෙන්, යාඥා කිරීමෙන්, වැද වැටීමෙන් කවදාවත් විමුක්තියක්, සහනයක්, සැපතක් බලාපොරොත්තු විය නොහැක. එය සිහිනයක් පමණි. යථාර්ථය නොවේ. යාඥා කිරීම, ප්‍රාර්ථනා කිරීම, යැදීම අමනෝඥ බෙලහිතයන්ගේ පහත් ක්‍රියාවක් පමණි.

අත්තාහි අත්තනො නාථො - කෝහි නාථො පරොසියා
අත්තනාව සුදත්තෙන - නාථං ලහති දුල්ලහං

තමාට තමා පිහිටිය. වෙන කෙනෙකුගේ (දෙවියෙකුගේ, ශාස්තෘවරයෙකු) පිහිටක් කොයින්ද? තමා විසින් දමනය කරන ලද සිත තමාට ලොව්තුරු සැප ඇති කරවයි. සසර ගමන නතර කරයි.

අත්තනා ච කතං පාපං - අත්තනා සංකිලිස්සති
අත්තනා අකතං පාපං - අත්තනාව විසුජ්ඣති
සුද්ධි විසුද්ධි පිච්චත්තං - නාඤ්ඤමඤ්ඤ විසෝධයෙ

තමාගේ සිතේ පිරිසිදු බවට හෝ අපිරිසිදු බවට තමාම වගකිව යුතුය. (තමා කළ අකුසලය තමාව අපිරිසිදු කරයි. තමා කළ කුසලය තමාව පිරිසිදු කරයි.) තමාට හැර පරිබාහිර ලෝකයේ දෙවියෙකුට බ්‍රහ්මයෙකුට පිරිසිදු බව, අපිරිසිදු බව කළ නොහැක. ප්‍රඥාවන්තයන්ට මිසක් අණුවන අයට මේ බව නොවැටහෙයි. අවිද්‍යා අන්ධකාරයෙන් අඳුරෙන් අඳුරට මේ අය ගමන්කර ලබාගත් උතුම් මනුෂ්‍ය භාවය නිසි මගට යොමු නොකිරීමේ ආදිනවයෙන් අපාගත වේ. සදාකාලික විමුක්ති මාර්ගය ඇත්තේ බුදු සසුනේ පමණි. කිසිම ආගමක දහමක මේ සැනසීම නැත.

ගම්පහ සිරි සිවලි හිමි

සසර ගමන හතර කරන දස සංඥා

ගිරිමානන්ද සූත්‍රය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කායික රෝගයන්ගෙන් ඔක්පළ වී ගිලන් වී සිටි ගිරිමානන්ද භාමුදුරුවන් වහන්සේ උදෙසා දේශනා කළහ. එම සූත්‍රය ආනන්ද භාමුදුරුවෝ මනාව උගෙන ධාරණය කර උන්වහන්සේට දේශනා කිරීමෙන් ගිරිමානන්ද හිමිගේ සියලුම රෝගාබාධ සුවෙන් සුවපත් විය. එම සූත්‍රයේ අන්තර්ගත “දස සංඥා” සසර ගමන නතර කර නිර්වාණාවබෝධය සඳහා කෙසේ නම් පිටුවහල් වන්නේ දැයි විමසා බලමු.

බුද්ධ භාෂිත ශ්‍රී සද්ධර්මය නිවන අරමුණ කරගෙන ඉදිරිපත් කර ඇති දස සංඥා එදා මෙදා තුර ලොව පහළ වූ ආගම් දර්ශනවල සම්බුද්ධ ශාසනයක් පදනම්ව පමණක් දැකිය හැකි උදාරතර දර්ශනයකි. නිවන් දැකීමේ අරමුණෙන් බෝධිපාසනික ධර්ම වඩවාගෙන ශාසනික පිළිවෙත් පුරන යෝගාවචරයාට “දස සංඥා” වඩා ගැනීමෙන් ඔහුගේ අභිමතාර්ථයන් සඵල කර ගැනීමට අනුකූල වන පරිදි මේ දහම් කරුණු පෙළගස්වා ගනිමු.

දස සංඥා වන්නේ,

1. අනිච්ච සංඥා
2. අනන්ත සංඥා
3. අසුභ සංඥා
4. ආදිනව සංඥා
5. පහාන සංඥා

6. විරාග සංඥා
7. නිරෝධ සංඥා
8. සබ්බලෝකේ අනභිරත සංඥා
9. සබ්බ සංඛාරේසු අනිච්ච සංඥා
10. ආනාපාන සති

ක්‍රමානුකූලව පෙළගස්වා ඇති මේ “දස සංඥා” වලින් පළමුවෙන් සඳහන් “අනිච්ච සංඥාව” බුද්ධානු මතයට අනුව අර්ථ විචරණය කර ගනිමු. එමගින් භව නිරෝධයට සසර ගමන නතර කිරීමට යෝගාවචරයාට ලැබෙන පිටිවහල අතිමහත් බව පසක් වනු ඇත.

I අනිච්ච සංඥා

“ආනන්ද, කෙළෙස් තවන වීර්යයෙන් යුත් හිසුළු කැලයකට හෝ ගස් සෙවණකට හෝ හිස් බිමකට ගොස් යෝගාසනාව තැන්පත් වී මෙසේ සිතයි, මෙනෙහි කරයි.

1. රූපය අනිත්‍යයි
2. වේදනාව අනිත්‍යයි
3. සංඛාර අනිත්‍යයි
4. සංඛාර අනිත්‍යයි
5. විඤ්ඤාණය අනිත්‍යයි”

“කතමාචානන්ද අනිච්ච සංඥා? ඉධානන්ද හික්බු අරඤ්ඤ ගතෝවා රුක්ඛමූල ගතෝවා, සුඤ්ඤාගාර ගතෝවා ඉති පටි සංචික්ඛති. රූපං අනිච්චං වේදනා අනිච්චා. සංඛාර අනිච්චා. සංඛාර අනිච්චා. විඤ්ඤාණං අනිච්චන්ති. ඉති ඉමේසු පංච උපාදානස්ඛන්ධෙසු අනිච්චානු පස්සී විහරති! මේ ආකාරයට ප්‍රකාශිත අනිච්චානු පස්සනාව හෙවත් අනිච්ච සංඥාව, අනිත්‍යතාවය කුමක්දැයි වටහා ගනිමු. විශේෂයෙන් සම්මුති වශයෙන් ව්‍යවහාර වශයෙන් පනවා ගැනීම, හඳුනා ගැනීම

සිදුකරනු ලබන මේ සතා, පුද්ගලයා, ගස්, ගල්, පර්වත භෞතික ලෝකය විශ්වයේ සියලු දෑ (සවිඥානක, අවිඥානක) “සංකත” වේ. සකස් වීම වේ. මේ සකස්වීම් හි හැඩතල ස්වභාවය සම්මුති නාම ව්‍යවහාරයෙන් සඤ්ඤා නාම වශයෙන් වෙන් වෙන්ව සටහන් පාදක කරගෙන ඇත. සම්මතයක් කරගෙන ඇත. සියලුම සකස්වීම් (සංකත) සුද්ධ ධර්ම හෙවත් ධාතු හෙවත් ශක්ති “භයක” සමවාමයෙන් හෙවත් ඒකරාශී වීමක් පාදක කරගෙන ම විද්‍යාමාන වේ. ඒ සුද්ධ ධර්ම (ශක්ති - ධාතු) නම් පඨවි - ආපෝ - තේජෝ - වායෝ - ආකාශ - විඤ්ඤාණ යන භයයි.

1. පඨවි ධාතුවකි, ශක්තියකි. එහි සනත්වයක් විද්‍යාමාන වේ. තද ස්වභාවය වැඩිපුර ගත් ස්වභාව ධර්මයකි.
2. ආපෝ ධාතුවකි, ශක්තියකි. එහි ඇලෙන, වැගිරෙන, බැඳෙන ස්වභාවය වැඩිපුර ගත් ස්වභාව ධර්මයකි.
3. තේජෝ ධාතුවකි, ශක්තියකි. එහි උණුසුම් ස්වභාවය දවාලන ස්වභාවය වැඩිපුර ගත් ස්වභාව ධර්මයකි.
4. වායෝ ධාතුවකි, ශක්තියකි. එහි හමායන ස්වභාවය වැඩිපුර ගත් ස්වභාව ධර්මයකි.
5. ආකාශය ධාතුවකි, ශක්තියකි. මෙහි හිස් ස්වභාවයකි. තනිකර පවත්නා වූ ස්වභාව ධර්මයකි.
6. විඤ්ඤාණය ධාතුවකි, ශක්තියකි. සිතක් සකස් වීමේ, හට ගැනීමේ බාහිර ලෝකය ගැන දැනුවත් වීමේ ස්වභාවය ඇති ස්වභාව ධර්මයකි.

ඉහත දැක්වූ ස්වභාව ශක්ති හයෙන් මුල් හතර (පඨවි - ආපෝ - තේජෝ - වායෝ) ස්වභාවයෙන්ම එකට ඒකරාශී වී විද්‍යාමාන වේ. වෙන් කළ නොහැකිය. වෙන් වන්නේත් නැත.

මේ සතරම වෙන් වෙන්ව නොව ඒකීයත්වයක් පාදක කරගෙන විද්‍යාමාන වේ. එක ධාතුවකට කෙසේවත්, තනිව ජනිත වීමක් පෙන්වීමක් - ප්‍රකට කිරීමක් සිදු නොවේවැයි. මේ හතරේ යම් ධාතුවක් යම් තැනක විද්‍යාමාන වන්නේ නම් පැනවීමක් - සනාථ කිරීමක් ඇත්නම් ඉතිරි ධාතු 3 තිබිය යුතුම ය. හේතුව කිසිම ලෙසකින් වෙන් කළ නොහැකි ස්වභාව ධර්මයක් නිසා ස්වභාව ශක්ති සමූහයක් නිසාය. විශේෂයෙන් නිතරම එක් ධාතුවක් වැඩිපුර ගත් අවස්ථාවක්මයි විද්‍යාමාන වන්නේ. මේ සතර - සතර මහා භූතයෝ නමින් විශේෂයෙන් හඳුන්වයි. ඒ නිසාම භෞතික නම් ද ව්‍යවහාර වේ. ඒ හතර එක් වී විද්‍යාමාන වන වස්තු රූප නම් වේ. ඒ රූප තමයි අපේ ඉඳුරන්ට ගෝචර වන්නේ. අපේ ඉඳුරන් භයක් ඇත. ඒ ඉඳුරන්ට රූප ගොදුරු වන්නේ මෙසේය.

1. ඇස, අභ්‍යන්තර රූපයට බාහිර වශයෙන් වර්ණ රූපය ගෝචර වේ.
2. කන, අභ්‍යන්තර රූපයට බාහිර වශයෙන් ශබ්ද රූපය ගෝචර වේ.
3. නාසය, අභ්‍යන්තර රූපයට බාහිර වශයෙන් ගන්ධ රූපය ගෝචර වේ.
4. දිව, අභ්‍යන්තර රූපයට බාහිර වශයෙන් රස රූපය ගෝචර වේ.
5. කය, අභ්‍යන්තර රූපයට බාහිර වශයෙන් පොට්ඨබ්බ රූපය ගෝචර වේ.
6. මන, අභ්‍යන්තර රූපයට බාහිර වශයෙන් ධම්ම රූපය ගෝචර වේ.

ඉහත දැක්වූ ස්වභාව ශක්ති හයම දහමේ නම් කෙරෙන්නේ සුද්ධ ධම්ම යනුවෙනි.

ඉතාමත් වැදගත් කරුණ වන්නේ, මේ ශක්ති සමූහයට “ශක්තිය” ජනිත වූයේ කෙසේද යන්න විමසීමයි. යම්කිසි තැනක, දෙයක ශක්තියක් විද්‍යාමාන වන්නේ නම් එතැන වලනයක්, වෙනස්වීමක් භ්‍රමණයක්, වේගයක්, ප්‍රවර්තනයක් සිදුවිය යුතුමයි. බලය හා ශක්තිය එකටම යෙදෙන

වචන දෙකකි. බලවේගය ගැන විමසා බලන්න. වේගය ප්‍රත්‍ය කරගෙන බලය ජනිත වේ. වේගය ප්‍රත්‍ය කරගෙන ශක්තිය ජනිත වේ. විදුලි ජනනය කරන විදුලි බලාගාර ඇත. එහි විදුලි ජනක යන්ත්‍ර ඇත. මේ ජනක යන්ත්‍ර ක්‍රියාවිරහිත අවස්ථාවක විදුලි ජනනයක් සිදුවන්නේ නැත. වේගවත්ව භ්‍රමණය වීමෙන්මයි විදුලිය ජනනය වන්නේ. භ්‍රමණය යනු චලනය හෙවත් වේගය හෙවත් වෙනස් වීමයි. එසේ නම් විද්‍යාත්මකව අපට තහවුරු කරගත හැක්කේ වේගය පදනම් කරගෙන ශක්තියක් ජනිත වන බවයි. මේ අනුසාරයෙන් ඉහත දැක්වූ පදවි ශක්තිය, ආපෝ ශක්තිය, තේජෝ ශක්තිය, වායෝ ශක්තිය, ආකාශ ශක්තිය, විඤ්ඤාණ ශක්තිය යන ස්වභාව ධර්මය විසින් නිර්මිත ශක්ති අතරක් නැතිව නිරන්තර වෙනස් වන ස්වභාවයම පාදක කරගෙන ඇත. මේ බව ඉතාමත්ම තීක්‍ෂණව, බුද්ධි ගෝචරව, විචාරාත්මකව, විද්‍යාත්මකව සිතා බලන්න! විදුලි ජනක යන්ත්‍රය වේගවත් වනවා, භ්‍රමණය වෙනවා, ප්‍රචර්තනය වෙනවා යනු තිබෙන තැන වෙනස් වීමයි හෙවත්, “ඇති” බවත්, “නැති” බවත් නැති වෙනවා. “ඇති” බව නැති වෙනවා කියන්නේ නැති වෙනවා කියන බවයි. නැති බව නැති වෙනවා කියන්නේ ඇති වෙනවා කියන බවයි. එසේ නම් ඇත යනු ධනයයි. නැත යනු ඍණයි. එවිට ධන නැති වෙනවා. ඍණ වෙනවා. ඍණ නැති වෙනවා. ධන වෙනවා. මේ සිද්ධාන්තයේ විද්‍යාත්මක සාධකය, පාදක කරගෙන විදුලි ජනක යන්ත්‍රයෙන් ශක්තියක් ජනනය වෙනවා. එය බලාත්මක වූ විටයි. එසේ නම් ජනනය වන්නා වූ, ජනිත වන්නා වූ ශක්තියක්, ඇති වෙනවා. නැති වෙනවා. එසේ නම් ඉහත දැක්වූ සියලු ස්වභාව ශක්තීන් ගේ ස්වභාවය (පදවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, ආකාශ, විඤ්ඤාණ) වහා වෙනස්වන සුළුයි. අනිත්‍යයි. ධන ඍණ අතර ප්‍රවේගයක්මැයි. මේ සුද්ධ ධර්ම හයෙන් මුලින් සඳහන් කළ හතර (රූප) ඒකරාශී වී සනීභූත වී එකටම ප්‍රචර්තනය වීම නිසා වෙනස් වීම නිසා අනිත්‍යයි. මේකයි විද්‍යාත්මක සිද්ධාන්තය. එසේ නම් “අනිත්‍ය” යනු ඇති බවත් නැති වෙනවා. නැති බවත් නැති වෙනවා. දුඃඛ - දුක්ඛ “දු” යනු දෙකක්, එනම් ඇති බව හා නැති බවයි. “ඛ”

යනු ඍණ වීම, දුක්ඛ යනු ධන හා ඍණ ඍණ වීමයි. එසේ නම් ශක්ති හතරක ඒකරාශී සනීභූත භාවයෙන් සමවාමයෙන් විද්‍යාමාන වන්නා වූ “සංකත” රූපය අනිත්‍යයි. යමක් “අනිත්‍ය” නම් ගත හැකි දෙයක් නොවේ. “දුක්” නම් ගතයුතු දෙයක් නොවේ. අනාත්මයි නම් (තමා වසගයේ නොපවත්නා බව අසාර බව) හළ යුතුයි.

“සුද්ධම්මා පවත්තන්ති එසේවං සම්ම දස්සනං” සුද්ධ ධම්මං යනු පදවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, ආකාශ, විඤ්ඤාණ වේ. පවත්තන්ති යනු ප්‍රචර්තනය වේ. වේගවත් වේ. වෙනස් වේ. භ්‍රමණය වේ. චලනය වේ. එසේවං සම්ම දස්සනං මේ ආර්ය පර්යේෂණාත්මක සිද්ධාන්තය මනාව දකින්න. ප්‍රඥාවෙන්ම.

මෙසේ දස සඤ්ඤාවලින් “අනිච්ච සඤ්ඤාව” යථාවත්ව ඇත්ත ඇති සැටියෙන් ප්‍රඥාගෝචරව අවබෝධ කර ගැනීමේදී සියලු සඤ්ඤා “අනිත්‍ය” සඤ්ඤාව පාදක කරගෙන විග්‍රහ වෙන බැවින් ඒ දහම් කරුණු පහදා ගැනීමට මෙමගින් ලැබෙන පිටිවහල අතිමහත්ය.

ලෝකය මායාවක් පමණි. සම්මුතියක් පමණි. පනවා ගැනීමක් පමණි. අවිද්‍යා අන්ධකාරයේ නිමග්න වී සිටින තාක්කල් විද්‍යා ආලෝකය උදාවන තාක් සත්‍ය දැකීමට නොහැකිය.

එසේ නම් මේ සම්මුති වශයෙන් සත්වයා සම්බන්ධයෙන් ඇති ඇසට පෙනෙන ලෝකයේ ඇත්තක් නැත. මායාවක් පමණි. අවිද්‍යාව එතැනයි. අවිද්‍යා අන්ධකාරයේ සිටින පුහුදුන් අයට පෙනෙන දේ “ඇත” මතයේ සිටිනවා “ඇත” කියා අනවබෝධයෙන් උපාදානය කරගත් ගමන් ප්‍රිය රූපයට ඇලෙනවා. අප්‍රිය රූපයට ගැටෙනවා. එතැනයි තණ්හාව, මේකයි අවිද්‍යාවේ අනිටු එලය. මේ අනිටු එලය මයි ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය සකස් කිරීමට හේතු කාරක වන්නේ. කනට ඇසෙන ශබ්ද නාසයට දූනෙන ගන්ධ ආදී වශයෙන් ආයතනවලට සම්බන්ධ වන දෑ ගැන තණ්හාව හටගන්නවා. “මේකයි ඇත්ත” කියා මායාකාරී ලෝකය තුළ මවාගත්

ලෝකය තුළ සම්මුති ලෝකය තුළ සිටින තාක්කල් ලෝකෝත්තරය හෙවත් ලෝකයෙන් එතෙර වූ තැන හෙවත් විද්‍යාව කුමක් දැයි ඔහු නොදනී. දැන ගැනීමට උවමනාවක් ද නැත. සොයා බැලීමට, විමසීමට, පර්යේෂණයට මොන පැත්තකින්වත් අනුබලයක්, ආධාරයක්, උපකාරයක් රැකුලක් නැත්තේමය. ඒ නිසා පුහුදුන් අය නොනිමි හව ගමනක යන්නේ. නොනැවතී සසර ගමනේ යනවා.

සම්මුති ලෝකයෙන් ඉවත්ව පරමාර්ථ වෙත ප්‍රඥා වක්ෂුෂය මෙහෙයවමු. “මායුපමඤ්ච විඤ්ඤාණං” යන බුදු වදන අනුව විඤ්ඤාණය මායාවකි. සත්වයා සම්බන්ධ ආයතන ඇසුරෙන් සකස්වන්නා වූ සියලු විඤ්ඤාණයන්ම මායාවකි.

නැති දෙයක් ඇති දෙයක් විදියට පෙන්වනවා.

01. ඇසට පෙනෙන දේ (රූප සංඥා) ඇත කිව්වත් වැරදියි. නැත කිව්වත් වැරදියි. අනිත්‍යයයි.
02. කනට ඇසෙන දේ (ශබ්ද සංඥා) ඇත කිව්වත් වැරදියි. නැත කිව්වත් වැරදියි. අනිත්‍යයයි.
03. නාසයට දූනෙන දේ (ගන්ධ සංඥා) ඇත කිව්වත් වැරදියි. නැත කිව්වත් වැරදියි. අනිත්‍යයයි.
04. දිවට දූනෙන දේ (රස සංඥා) ඇත කිව්වත් වැරදියි නැත කිව්වත් වැරදියි. අනිත්‍යයයි.
05. කයට දූනෙන දේ (පොට්ඨබ්බ සංඥා) ඇත කිව්වත් වැරදියි. නැත කිව්වත් වැරදියි. අනිත්‍යයයි.
06. මනට දූනෙන දේ (ධම්ම සංඥා) ඇත කිව්වත් වැරදියි. නැත කිව්වත් වැරදියි. අනිත්‍යයයි.

ඉතා කෙටියෙන් සඳහන් කළ කරුණු ගැන ඔබ බුද්ධිමත්ව සිතන්න. විඤ්ඤාණ මායාවට හසුවී සිටින පුහුදුන් අය ඇසට දකින දේ ජේතවා පෙනෙන දේ දකිනවා. අවිද්‍යාවෙන් නිත්‍යයයි. සැපයි, ආත්මයි, කියා ගන්නවා. අනවබෝධය හෙවත් ඇත්ත ඇති සැටියෙන් යථාභූත ඤාණයෙන් නොදකින නිසාම පිරිසිදු සිත හවගාමී තත්ත්වයට

සංස්කරණය වී, සංකාරගත සිතක් නිර්මාණය කර ගන්නවා. “අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා” යනුවෙන් බුදු පියාණන් වහන්සේ වදාලේ ඒ අවස්ථාවයි. එසේ නම් ඇසට විද්‍යාමාන දේ පවතින්නේ නැත. පවතින දේ විද්‍යාමාන වන්නේ නැත.

“සබ්බේ සංඛාරා අනිච්චාති යදා පඤ්ඤාය පස්සති”

ධාතූන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් හටගත් දේවල් වේගයක්, ප්‍රචර්තනයක්, ඇති නැති බවක්, අනිත්‍යතාවයක් බවට ප්‍රඥාවෙන්ම දකින්න. මේ “මායාකාරී විඤ්ඤාණය” ගේ ග්‍රහණයට හෙවත් මාර වසගයට සිත පවත්වන්නේ නැත.

● **බලන සිත**

මායාකාරී වක්ඛු විඤ්ඤාණය අවිද්‍යා අන්ධකාරය නිමග්න වූ වහාම දකින දේ ජේතවා, ජේත දේ දකිනවා යි උපදානය කර ගන්නවා. මේ පුහුදුන් සිතෙහි හැටි.

එහෙත් ප්‍රඥා වක්ෂුෂයෙන් විද්‍යාවේ සිට බලන යෝගාවචරයාට, ආර්යයන් වහන්සේට පෙනෙන දේ තියෙන්නේ නැහැ. තියෙන දේ පෙනෙන්නේ නැහැ. නැතහොත් පෙනෙන දේ පවතින්නේ නැහැ. පවතින දේ පෙනෙන්නේ නැහැ.

මේ විශ්ව ශක්තියේ පදාර්ථය - යථාභූත ඥාණ දර්ශනය මානසික ශක්තිය වඩවා ගැනීම තුළින් සංකත වූ ලෝකයේ යථාර්ථය ප්‍රඥාවට හසුකර ගත හැක. ඒ තාක්කල් අපට සසර ගමන දුරයි. සසර ගමන කෙටි කරන එකම මග විඤ්ඤාණ මායාවෙන් අතමිදීමයි. “දිට්ඨේ දිට්ඨ මත්තං” “දැකීම” “දැකීම” මාත්‍රයක් පමණි.

● **අහන සිත**

මායාකාරී සෝත විඤ්ඤාණය අවිද්‍යාව පදනම්ව සකස් වන නිසා තියෙන දේ ඇහෙනවා. ඇහෙන දේ තිබෙනවා කියා ගන්නවා. එතනයි අවිද්‍යාව හවගාමී බවට සිත සකස්වීම.

ප්‍රඥා වක්ෂ්‍රයෙන් විද්‍යාවෙන් යුත් මානසිකත්වයෙන් අහන දෙයක් ඇහෙන්නේ නැහැ. ඇසෙන දෙයක් තියෙන්නේ නැහැ. “සුඛේ සුඛ මත්තං භවිස්සති” තත්ත්වයට සිත දියුණු කර ගතයුතුයි ඇසීම් මාත්‍රයක් පමණි.

● **ආඝ්‍රහනය කරන සිත**

මායාකාරී ඝාන විඤ්ඤාණය තුළින් නිකුත්වන නාමධර්ම සමූහයක් (එස්ස - වේදනා - සංඥා - චේතනා - මනසිකාර මායාවක්මැයි) අවිද්‍යාව පදනම් වූ සිතින් ආඝ්‍රානය කරන දේ තියෙනවා. තියෙන දේ ආඝ්‍රහනය කරනවා කියා වැරදියට ගන්නවා. මේ ගැනීමයි උපාදානයක් බවට පත්වන්නේ. නොගැනීම තුළ උපාදානයක් නැත. ඇත කියා ගන්නකොටම “බරක්” බවට පත්වී ස්වාමියෙක්, උරුමක්කාරයෙක්, පොල්ම:කාරයෙක්, අධිපතිත්වයක්, හිමිකමක් මත සිත වහාම මෙහෙයවීම තුළම භාවය සකස්වීමට පදනම වැටෙනවා. පදනම් පහුරු මුලින්ම සිද්ධි දූමීමයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුදාන වදාළේ, “සබ්බානේ ඵාසුකා භග්ගා” එසේ නම් නුවණැසින් යුත් මානසිකත්වයෙන් නාසයට දූනෙන දේ ආඝ්‍රහනය කරනවා නොවේ. තියෙන දේ නොවේ දූනෙන්නේ. දූනෙන දේ නොවේ තියෙන්නේ. “මුතේ මුත මත්තං භවිස්සති”

● **රස ලබන සිත**

ඉහත දක්වූ ආකාරයට එක සිතුවිල්ලක් ගැන හරියාකාරව දැනීම තුළින් සියළු සිතුවිලි ගැන පූර්ණ අවබෝධයක් ඇති වෙනවා.

මායාකාරී ජීවිත විඤ්ඤාණයාගේ ස්වභාවය තියෙන දේ රස විඳිනවා කියා විඳින දේ තියෙනවා කියලයි ගන්නේ. එය නොවේ සත්‍යය. අවිද්‍යාවෙන් විද්‍යාවට යොමුවෙන්න. තියෙන දේ නොවේ දිවට දූනෙන්නේ, දූනෙන දේ නොවේ තියෙන්නේ. (මුතේ මුත මත්තං භවිස්සති)

තියෙන දෙයක් දූනෙන්නේ නැහැ. දූනෙන දෙයක් තියෙන්නේ නැහැ.

● **පහස ලබන සිත**

“මායුපමඤ්ච විඤ්ඤාණං” මායාවක් වූ විඤ්ඤාණය නිසාම කාය විඤ්ඤාණය ද අවිද්‍යාව පදනම්ව සකස්වන නිසා “තියෙන පහස ලබනවා, ලබන පහස තියෙනවා” යනුවෙන් දැඩිව ගන්නවා. එහෙත් මෙහි යථාර්ථය නම් කයට ලබන පහස තියෙනවා නොවේ. තියෙන පහස දූනෙනවා නොවේ. දැනීම් මාත්‍රයක් පමණි.

“මුතේ මුත මත්තං භවිස්සති” කයට පහස වන දේ තියෙනවා නොවේ. තියෙන පහස කයට පහස වන්නේ ද නැත.

● **මෙහෙහි කරන සිත**

“විඤ්ඤාතේ විඤ්ඤාත මත්තං භවිස්සති” දැනීම මායාවක් පමණි. මත සම්බන්ධයෙන් මෙහෙහි කරන සිතත් මායාවක් වූ විඤ්ඤාණය නිසාම හටගන්නා නිසා අවිද්‍යාව පදනම් වීමෙන් අතීත ඉකුත් වූ ධම්ම රූප ද නොපැමිණි අනාගත ධම්ම රූප ද හෙවත් සිතීවිලි මායාවක් මයි. එසේ නම් පුහුදුන් අය ඇතැයි සිහි කරනවා. අනාගතය ගැන මෙහෙහි කරනවා යනු අර්ථ විරහිත මායාකාරී බවකි. හිතෙන දේ තියෙනවා නොවේ. තියෙන දේ හිතනවා නොවේ.

මෙසේ මේ දහම් කරුණු ගොණුකර දැක්වීමේදී පුහුදුන් ඇසින් නොව මසැසින් නොව නැණසින් හෙවත් ප්‍රඥා වක්ෂ්‍රයෙන්ම යථාර්ථය දැකිය යුතු වේ.

මජ්ඣිම නිකාය - ඡබ්බ සෝඛන සූත්‍රයේ දී “වත්තාරො” මේ ආවුසෝ වොහාරා - කතමේ වත්තාරෝ? දිට්ඨෙ දිට්ඨි වාදිතා - සුතේ සුත වාදිතා - මුතේ මුත වාදිතා - විඤ්ඤාතේ විඤ්ඤාත වාදිතා” ශාන්තිනායකයාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කරති.

ඇවැත්නි, ව්‍යවහාර ධර්ම හතරක් ඇත. කුමක්ද? මේ හතර දැකීමේදී දැක්කායි කියන්නේත්, ඇසීමේ දී ඇසුනා කියන්නේත් දැනීමේදී දැනුනායි කියන්නේත් (කයට දැනීම - නාසයට දැනීම - දිවට දැනීම) අරමුණකදී මතක් වුණා යයි කියන්නේ ප්‍රකාශ වීමක් පමණි. ව්‍යවහාර ලෝකය සම්මුති සත්‍යයෙහි සංකත ලෝකයෙහි වාසය කරන පුහුදුන් අය (ආර්ය උත්තමයන් හැර) වර්ණ රූප දැකීමේ දී තියෙන දේ ජේනවා - ජේන දේ තියෙනවා නැතහොත් පවතින දේ ජේනවා - ජේන දේ පවතිනවා යනුවෙන් ද ශබ්ද රූපය ඇසීමේ දී තියෙන දේ ඇහෙනවා ඇහෙන දේ තියෙනවා නැතහොත් පවතින දේ ඇහෙනවා ඇහෙන දේ පවතිනවා යනුවෙන් ද, සන්ධ රූපය, ආසුභනය කිරීමේ දී තියෙන ගඳ (සුගඳ - දුගඳ) දැනෙනවා - දැනෙන ගඳ තියෙනවා නැතහොත් පවතින ගඳ දැනෙනවා. දැනෙන ගඳ පවතිනවා යනුවෙන් ද, රස රූපය, රස දැනීමේ දී තියෙන රස දැනෙනවා දැනෙන රසය විඳිනවා, නැතහොත් පවතින රසය දැනෙනවා. දැනෙන රස පවතිනවා යනුවෙන් ද පොට්ඨබ්බ රූපය පහස දැනීමේ දී තියෙන පහස දැනෙනවා දැනෙන පහස පවතිනවා යනුවෙන් ද, ධර්ම රූපය සිතුවිලි සිහිවීමේ දී තියෙන සිතුවිලි මෙනෙහි වෙනවා. මෙනෙහි කරන සිතුවිලි තියෙනවා.

නැතහොත් හිතෙන දේ තියෙනවා, තියෙන දේ හිතෙනවා යයි වරද්දවා ගන්නවා.

තථාගත දහමේ ආර්ය විනයේ “ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලෝකෝ උදපාදි” යනාදී වශයෙන් උදාන ශ්‍රී මුඛ දේශනා පාඨය මගින් ප්‍රකාශිතය. විවෘත මානසිකත්වය ඇතිව සතියෙන් ලෝකය දිහා නිරාවරණ ඤාණයෙන් දැකීමු.

ඇසෙන්න : පෙනෙන දේ නොවෙයි තියෙන්නෙන
තියෙන දේ නොවෙයි පෙනෙන්නෙන

කනෙන් : ඇහෙන දේ නොවෙයි තියෙන්නෙන
තියෙන දේ නොවෙයි ඇහෙන්නෙන
දිවෙන් : දැනෙන දේ නොවෙයි තියෙන්නෙන
තියෙන රසය නොවෙයි දැනෙන්නෙන
නාසය : දැනෙන ගඳ (සුගන්ධ - දුගන්ධ) නොවෙයි තියෙන්නෙන
තියෙන ගඳ (සුගන්ධ - දුගන්ධ) නොවෙයි දැනෙන්නෙන
කයෙන් : දැනෙන පහස නොවෙයි තියෙන්නෙන
තියෙන පහස නොවෙයි දැනෙන්නෙන
මනෙන් : සිතන දේ නොවෙයි තියෙන්නෙන
තියෙන දේ නොවෙයි සිතෙන්නෙන

ඉහත දැක්වූ සත්‍ය තම ජීවිතයට සම්බන්ධ කරගන්න. දැනගන්නා වූ ධර්මය මත බාහිර අරමුණක් අභ්‍යන්තර රූප හා සම්බන්ධ වනවිට ගෝචර වන විට අදාළ ධර්මතා නුවණින් මෙනෙහි කිරීම කුළින්මයි ඇත්ත ඇති සැටියෙන් යථාභූත ඥාණ දර්ශනය විනිවිද දකින්නෙ. යථාර්ථය නුවණින් අවබෝධ වන විට ඔබ සොයන විමුක්තිය හෙවත් හිතේ නිවීම අරමුණු හමුවේ උපාදානය නොවේ. අවිද්‍යාවෙන් විද්‍යාව කරා ද අඳුරෙන් එළිය කරා ද ලෝකයෙන් ලෝකෝත්තරය කරා ද පියමන් කිරීමට ඇති පැහැදිලි මාවත මෙමගින් ඔබට විවර වනු ඇත. විද්‍යාවේත්, අවිද්‍යාවේත් සටනකි, “අසත්‍ය ජය නොගනී. සත්‍ය ජයගනී.”

අප ජීවත්වන ලෝකය - සම්මුති ලෝකය - අවිද්‍යාව පදනම්ව ඇති නිසා අන්ධකාරයෙහි නිමග්න වී සිටින නිසා සත්‍ය දැකිය නොහැක. පුහුදුන් මානසිකත්වය ඇති සියල්ලන්ටම අවිද්‍යා අන්ධකාරයේ සිටිනනාක් ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දැකිය නොහැක. එසේ නම් ලෝකයෙන් එතෙර වූ ලෝකෝත්තරයෙහි ඇත්තේ විද්‍යා ආලෝකයයි. එතනයි සත්‍ය ඇත්තේ. ලෝකය තුළ ඇත්තේ අසත්‍යයි.

මිච්ඡා දිට්ඨියෙන් පටන්ගන්නා - මිච්ඡා සංකප්ප - මිච්ඡා වාචා - මිච්ඡා කම්මන්ත - මිච්ඡා ආජීව - මිච්ඡා වායාම - මිච්ඡා සති - මිච්ඡා සමාධි

අනුසෝතයෙන් අත්මිදීම හෙවත් සසරට ඇද දමන යටිගම් බලා යන ප්‍රවාහයට හසු නොවී සම්මා දිවියියෙන් පටන්ගෙන සම්මා සමාධියෙන් අවසන් වන පටිසෝතගාමී ආර්ය ප්‍රතිපදාව හෙවත් උඩුගම් බලා යෑමට හැකි ඉතාමත් පැහැදිලි නිරවුල් ධර්ම විචරණයක් ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ බුද්ධිමත් ජනතාව වෙත ඉදිරිපත් කළ බව පැහැදිලිය.

ලෝක ව්‍යවහාරය - ලෝක ප්‍රඥප්තිය ලෝක නිරුක්තිය ඉන්ද්‍රියානු සාරයෙන් පුහුදුන් අය දකින්නේම වැරදි පැත්තමයි. අඳුරු පැත්තමයි අසත්‍යමයි. බුද්ධාදී උතුමන් ලෝකයෙන් එතෙර වූ අරහත් උතුමන් ප්‍රත්‍යක්ෂ ඥාණයෙන් ප්‍රඥා වක්ෂ්‍රයෙන් ලෝකය විනිවිද දකිනවා. එතනයි ආලෝකය, ප්‍රඥාව විද්‍යාව ඇත්තේ.

“දිවයේ දිවිය මත්තං හවිස්සති” සම්බුදු ධර්ම උපදේශකත්වය මත සිත මෙහෙය විමෙන් දුටු දෙයක් නැත. දුටු කෙනෙක් නැත. ගොඩකුත් නැත. කෙනෙකුත් නැත. මේ සත්‍ය පදනම් කරගෙන සිත මෙහෙය විමෙන් මායාකාරී ලෝකයෙන් අත්මිදීමේ හැකියාව ඇත.

ඉතා සියුම් වූ දුරාවබෝධ වූ අතක්කාවචර වූ පණ්ඩිත වේදනීය වූ ලොච්ඡුරු දහම තුළටම බැස ගත යුතු වේ. දහම අත්දකින්නෙක් බවට පත්විය යුතු වේ. දහම මනාව ග්‍රහණය කරගත යුතු වේ. දහමේ සැකයෙන් එතෙර වූ අයෙක්ම විය යුතු වේ. බුදු දහම කෙසේ ද කෙසේ ද කියා අවුල් වියවුල් නැත්තෙක් ම විය යුතුය. බුදු දහමේ විශාරද බවට පත්විය යුත්තෙක් බවට පත්විය යුතු වේ. එවිට සත්‍ය පදනම් වූ දැනීම දැකීම නිසා නොසැලෙන ප්‍රසාදය ඇත්තෙක් බවට පත්වන්නේ මේ නිසාම පරමාර්ථ ධර්ම හා (ව්‍යවහාර) සම්මුති ධර්මයේ වෙනස ප්‍රඥාවෙන්ම දැකීමේ භාග්‍ය උදාවනු ඇත. මේ තත්ත්වය බලහත්කාරයෙන් ආයාසයෙන් කෘත්‍රීමව ඇතිකර ගත හැකි දෙයක් නොවේ. කෘත්‍රීම බවෙන් අවිද්‍යාවෙන් අනවබෝධයෙන් වැසී ගියා වූ සිත අවබෝධය කරා ආලෝකය කරා ගමන් කිරීමයි. මෙහිදී සිදුවන්නේ හවයෙන් නිදහස් වීමක් - නික්මී යාමක් මිදීමක් ක්‍රමයෙන් වැඩිදියුණු බවට පත්වනු ඇත. නිරාමිස සුවයට පත්වනු ඇත.

රූපයාගේ අනිත්‍යතාව ධර්මානුකූලව එක්තරා ප්‍රමාණයකට අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා ඉහත කී කරුණු උපකාර වන්නට ඇත.

ගිරිමානන්ද සූත්‍රයේ දේශිත දස සඤ්ඤාව අනිත්‍යතාව පාදක කරගෙන දේශිතය. සිත හෙවත් පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් විදසුන් වඩන අවස්ථාවේදී අපට මූලික සඳහන් කිරීමට සිදුවූයේ රූප ස්කන්ධයයි. රූපයම මූලික කරගෙන, ප්‍රධාන කරගෙන, පාදක කරගෙන, ආරම්භ කරගෙන (සිත) පංච උපාදාන ස්කන්ධය සකස්වන නිසා රූපයාගේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්මතාව සියලුම ස්කන්ධ සඳහා පොදුය. සිත යනු කුමක්ද? එය සකස් වන්නේ කෙසේද? එහි ක්‍රියාකාරීත්වය කෙබඳුද? මේ සිත හවයට යන්නේ කෙසේද? එය හවගාමී නොවීමට ගතයුතු ක්‍රියාමාර්ග කුමක්ද? යන්න පිළිබඳ අල්පමාත්‍ර හෝ අවබෝධයක් තිබිය යුතුය. සිත සකස් වන්නේ (පංච උපාදාන ස්කන්ධය) සත්ත්වයා සම්බන්ධයෙන් ඇති අභ්‍යන්තර ආයතන ඇසුරු කරගෙන ය. අභ්‍යන්තර “ආයතන” හයකි. එනම් ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මන මේවා ය. මේවාට ආයතන නම යෙදී ඇත්තේ සිත නැමැති භාණ්ඩය නිපදවන නිසාය. ඉන්ද්‍රිය නම් යෙදී ඇත්තේ සිත නිපදවීමට නායකත්වය දෙන නිසාය. “ද්වාර” නම් යෙදී ඇත්තේ බාහිර වර්ණ රූප, ශබ්ද රූප, ගන්ධ රූප, රස රූප, පොට්ඨබ්බ රූප, ධම්ම රූප ඇතුළු වන නිසාය.

ඇස -වක්බු ප්‍රසාදයට, බාහිර වර්ණ රූපය ඇදී පවතී. ඇස හා වර්ණ රූපය එකතු වීමේදී (එස්ස) වක්බු විඤ්ඤාණය හටගනී. වක්බු විඤ්ඤාණය සමඟ නාම ධර්ම පහක් හටගනී. (එස්ස, වේදනා, සංඥා, චේතනා, මනසිකාරය) මේ නාම ධර්ම පහේ ක්‍රියාකාරීත්වය පංච උපාදාන ස්කන්ධයයි. ඒ මෙසේයි.

(වක්බුවපටිච්ච රූපේව උප්පජ්ජති වක්බු විඤ්ඤාණං)

1. එස්ස මගින් - රූපස්කන්ධය ප්‍රකාශිතයි
2. වේදනා මගින් - වේදනාස්කන්ධය ප්‍රකාශිතයි.
3. සංඥා මගින් - සඤ්ඤාස්කන්ධය ප්‍රකාශිතයි.

- 4. වේතනා මගින් - සංකාරස්කන්ධය ප්‍රකාශිතයි.
- 5. මනසිකාර මගින් - එස්සය වූ රූපය, වේදනා-සංඥාවලට යොමු කරයි.

මෙසේ පංච උපාදානස්කන්ධය හෙවත් බලන සිත ස්වභාව ධර්මයට අනුව සකස් වීමක් සිදුවේ. නාම ධර්ම පහේ ක්‍රියාකාරීත්වය ස්කන්ධ පහක් විදියට දහමේ සඳහන් වේ.

- 1. රූප ස්කන්ධයෙන් ප්‍රකාශ වන්නේ - ඇසට වර්ණ රූපය සම්බන්ධ වීමයි.
- 2. වේදනා ස්කන්ධයෙන් ප්‍රකාශ වන්නේ - ඒ වර්ණ රූපයට ඇලීම හෝ ගැටීමයි.
- 3. සඤ්ඤා ස්කන්ධයෙන් ප්‍රකාශ වන්නේ වර්ණ රූපයක් බව හඳුනා ගැනීමයි.
- 4. සංකාර ස්කන්ධයෙන් ප්‍රකාශ වන්නේ බලමින් සිටීම හෙවත් ක්‍රියාත්මක භාවයයි.
- 5. විඤ්ඤාණ ස්කන්ධයෙන් ප්‍රකාශ වන්නේ හටගන්නා වූ වක්ඛු විඤ්ඤාණයයි.

ඉහත අනුසාරයෙන් සියලුම ආයතන සම්බන්ධව සිත හෙවත් පංච උපාදානස්කන්ධය සකස් කොට ගත යුතුය.

“ඵණ පිණ්ඩුපමං රූපං - රූපය පෙණ පිඩක් හා සමානයි.
 වේදනා බුබ්බුලුපමා - වේදනාව දිය බුබුලක් හා සමානයි.
 මර්චි කුපමා සඤ්ඤා - සඤ්ඤා මිරිඟුවක් හා සමානයි.
 සංඛාරා කදලුපමා - සංකාර කෙසෙල් කඳක් හා සමානයි.
 මායුපමංව විඤ්ඤාණං” විඤ්ඤාණය මායාවක් හා සමානයි.

ආයතන හා සම්බන්ධ හටගන්නා වූ සිත (පංච උපාදානස්කන්ධය) ඉහත දක්වන රූපක මගින් හිස් බවක්, අසාර බවක්, රැවටීමක් බව කදිමට අර්ථ නිරූපණය කර ඇත. රූපය පෙණ පිඩුවක් හා සමානයි. පිටතින් හැඩතල ප්‍රිය මනාව වුවත් රූපය කිසිම වටිනා දෙයක් නොවේ. වහාම

බිඳෙන, පලුදු වන, විනාශ වන ධර්මතාවට යටත් ය. කය කියන රූපයත්, බාහිර ලෝකයෙහි විද්‍යාමාන රූපයත්, සියලුම රූපස්කන්ධත් පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ ශක්ති හතරේ ඒකරාශී වී සනීභූත භාවය මගින් ප්‍රකට කරන ස්වභාව ධර්ම අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයි.

වේදනාව දිය බුබුලකි. වේදනාව යනු විදීමයි. එය සුඛ, දුක්ඛ, උපේක්ඛා වශයෙන් අවස්ථා තුනකි. ඇස, කන, නාසය ආදී ආයතන උපකාරී කරගෙන බාහිර වර්ණ, ශබ්ද, ගන්ධ සම්බන්ධ වූ විගස (එස්සය වූ විටම) වේදනා වෛතසිකය හටගනී. ප්‍රිය රූපයෙහි සුඛ වේදනාව හට ගන්නා විගස රාග ගින්නෙන් සිත ගිනි ගනී. (නත්ථි රාග සමො අග්ගි) එවිට දුකයි. අප්‍රිය රූපයෙහි දුක්ඛ වේදනාව හෙවත් ද්වේශයෙන් හිත ගිනි ගනී. එවිටත් දුකයි. සුඛ වින්දනය සුළු මොහොතයි. එය නැතිවන විට බොහෝ කාලයක් ද්වේශය හා මිශ්‍රිත දුකක් මයි. මේ සුඛ හා අසුඛ වින්දනයේ අඩු බවත් උපේක්ඛාව වේ. එයද රාගයෙන් හා ද්වේශයෙන් මිශ්‍රිත බැවින් එහි සැපයක් කතා කළ නොහැක. දුක මැයි ! රහත් උතුමන්ගේ සිත රාග බය, දෝෂ බය, මෝහ බය ඝෂය කර ඇති බැවින් වින්දනය නැත. ඒ සිත තුළ වේදනාවේ ස්වභාවය කැමැති බව හා අකැමැති බව පමණි. කැමැත්ත හා අකැමැත්ත ළඟ නතර වීම පමණි. වින්දනයක් නැත.

සඤ්ඤාව මිරිඟුවක් හා සමානයි. සඤ්ඤා යනු හඳුනා ගැනීමයි. එනම් බාහිර ලෝකයෙහි වර්ණ රූපය, ශබ්ද රූපය, ගන්ධ රූපය, රස රූපය, පොට්ඨබ්බ රූපය, ධම්ම රූපය ලෙස හඳුනා ගැනීම ප්‍රඥාවෙන්ම මිරිඟුවක් බව දැකිය යුතුය. ඉචෝරය ඇති අවස්ථාවක ඇති ගිනියම් ප්‍රදේශයේ දක්නට ඇති “ජලය” හා සාමාන්‍ය මායා දැකීම මිරිඟුවකි. ආයතනවලට සම්බන්ධ වන සියලුම සඤ්ඤා ඇති දෙයක් හෝ නැති දෙයක් නොව අනිත්‍යතාවයක් බව දැකීමමයි විදසුන් නුවණ කියන්නේ,

සංඛාරා කද ලුපමා සංඛාර හෙවත් අවිද්‍යාව පාදක කරගෙන අප විසින් ගොඩ නගාගන්නා සියලු පින් පව් හා (පුඤ්ඤාහි සංඛාර, අපුඤ්ඤාහි

සංඛාර, අනේකධානි සංඛාර) පින් පවි නොවන ක්‍රියා හරයක් නැති කෙසෙල් කඳකින් ඉවත් කළ කෙසෙල් පතුරු හා සමාන බව ප්‍රඥාවෙන් දැකීමයි. “මායුපමංව විඤ්ඤාණං” විඤ්ඤාණය මායාවකි. නොයෙක් ස්ථානවල දහමේ “විඤ්ඤාණය” යනුවෙන් සඳහන් වෙතත්, මෙහිදී ප්‍රකාශිත විඤ්ඤාණය බාහිර ලෝකය ගැන දැනුම්වත් වීමයි. මායාවක් යනු මවාගැනීමක් - මනෝමය සඤ්ඤාවක් බව ප්‍රඥාවෙන්ම දැකීම යෝගාවචරයා තමා තුළින්ම දැනුම්වත් වීම සිදුවිය යුතුය.

01. වක්ඛු විඤ්ඤාණය යනු බාහිර ලෝකයේ වර්ණය රූපයෙහි දැනුම්වත් වීමයි, මායාවකි.
02. සෝත විඤ්ඤාණය යනු බාහිර ලෝකයේ ශබ්ද රූපයෙහි දැනුම්වත් වීමයි, මායාවකි.
03. ඝාන විඤ්ඤාණය යනු බාහිර ලෝකයේ ගන්ධ රූපයෙහි දැනුම්වත් වීමයි, මායාවකි.
04. ජීවිතා විඤ්ඤාණය යනු බාහිර ලෝකයේ රස රූපයෙහි දැනුම්වත් වීමයි, මායාවකි.
05. කාය විඤ්ඤාණය යනු බාහිර ලෝකයේ පොට්ඨබ්බ රූපයෙහි දැනුම්වත් වීමයි, මායාවකි.
06. මනෝ විඤ්ඤාණය බාහිර ලෝකයේ ධම්ම රූපයෙහි (සිතුවිලි) දැනුම්වත් වීමයි, මායාවකි.

“ඓණ පෙණ්ඩුපමං රූපං - වේදනා බුබ්බුලුපමා...” යනාදී වශයෙන් සිත තුළ ජනිත වන පංච උපාදානස්කන්ධයම අසරණ බව, හිස් බව, වටිනාකමක් නොමැති බව ප්‍රඥාවෙන් දකිත්ම යෝගාවචරයාට සිතෙන් මිදීමට හෙවත් ලෝකය අනභැරීමට කැමැත්ත ඇති වේ. එසේම පංච උපාදානස්කන්ධය හෙවත් තණ්හාවෙන් තෙතමනය වූ ඇලීම, ගැටීම සහිත සිත පහත දැක්වෙන පරිදි දහම අනුව විදසුන් නුවණින් බලමු.

- “රූපං අනිච්චතො” - රූපය අනිත්‍යයි.
- “රූපං දුක්ඛතො” - රූපය දුකයි.
- “රූපං රෝගතො” - රූපය රෝගයකි.
- “රූපං ගන්ධතො” - රූපය ගඬුවකි.
- “රූපං සල්ලතො” - රූපය හුලකි.
- “රූපං අසතො” - රූපය පීඩාවකි.
- “රූපං ආබාධතො” - රූපය ආබාධයකි.
- “රූපං පරතො” - රූපය පෙළීමකි.
- “රූපං පලෝකතො” - රූපය වැනසීමකි.
- “රූපං සුඤ්ඤතො” - රූපය හිස් බවකි.
- “රූපං අනත්තතො” - රූපය අනාත්මයි.

මෙසේ රූපයාගේ යථාර්ථය දකින යෝගාවචරයා මේ ආකාරයටම වේදනාව සඤ්ඤාව, සංඛාර, විඤ්ඤාණ ස්කන්ධ පහේ යථාර්ථය විදසුන් නුවණින් බැලීමෙන් හව නිරෝධයට පියවරක් තැබීමක් වනු ඇත.

රූපස්කන්ධයාගේ ස්වභාවය දහමට අනුව පැහැදිලි කර ගත්තා. සමස්තයක් වශයෙන් අභ්‍යන්තර රූප (කය) බාහිර රූප (වර්ණ රූපාදිය) වශයෙන් දෙකොටසක් දැක්වේ. අභ්‍යන්තර වශයෙන් දෙතිස් රූපයකින් නිර්මිත කයත්, සිතත් හට ගැනීමට උපකාරී වන ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මන වශයෙන් දේශිතය. මේ සියලු රූප ධාතු හතරක එකතුවක් හෙවත් ශක්ති, ශුද්ධ ධර්ම හතරක සමව්‍යමෙන් සනීභූතභාවයෙන් විද්‍යාමාන වේ. ප්‍රඥාවන්තයන් ප්‍රඥාවෙන් මේ රූපයාගේ අනිත්‍යතාව දකී. මුළු රූප ස්කන්ධයම වේගයක් බව අනිත්‍ය බව තම මනෝභාවයට ගොදුරු කර ගන්නා දහම අසන සුතවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා විදර්ශනා ප්‍රඥාවෙන් සම්මුති ලෝකයෙහි පරමාර්ථ ලෝකයෙහි ස්වභාවය සම්භූත ඥාණයෙන් ග්‍රහණය කර ගනී. දහම නොඅසන අස්සුතවත් පුහුදුන් අය මේ රූපයාගේ ස්වභාවය වෙනස් වන බව ඇත්ත ඇති සැටියෙන් නොදකින නිසා සියලුම රූපයන් නිත්‍යයි, සැපයි, ආත්මයි යනුවෙන් මමායනය කර අනවබෝධයෙන් ප්‍රිය

රූපයට ඇලෙනවා. අප්‍රිය රූපයට ගැටෙනවා. ඇලීම, ගැටීම යනු තණ්හාවයි. සිත කෙළෙස් සහිත බවට පත්වීම නිසා විද්‍යාවෙන් අවිද්‍යාවට ගොස් භවයට යෑමට සුදුසුකම් ලබනවා. එතැනයි, අවිද්‍යාව, අනවබෝධය. “අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා.”

තවදුරටත් රූපයාගේ යථාවත් ස්වභාවය මූල ස්වභාවය තීක්‍ෂණව යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් දැනුවත් වෙමු. “ඔබ දේදුන්නක් යැයි සංඥාවක් මගින් දැනුවත් බවක් වුණත් එහි විද්‍යාමාන වන්නා වූ දර්ශනය වන දෙය සත්‍ය වශයෙන් “දේදුන්නක්” නොවේ. මේ සරළ ගැටලුව හෙවත් “නැති” දෙයක් “ඇත” යන සංකල්පය ඇති වුණේ කෙසේද? කියා විමසා බලමු. වහින වෙලාවට ඉතා සියුම් පිනිබිඳු එක්තරා රටාවකට පොළොව දෙසට පතිත වේ. ගුවනින් පොළොවට සමාන්තරව වැටේ. ඒ පිනිබිඳු ස්වභාවය අහසින් බිමට “එනවා” යනු “යන” බවයි. “යනවා” යනු එන බවයි. හෙවත් “ධන” බවයි. “යනවා” යනවාත් සමඟ එනවා. එනවාත් සමඟ “යනවා” “එනවා” යනු “ඇත” බවයි. හෙවත් ධන බවයි. “යනවා” යනු නැති බවයි. හෙවත් “සෘණ” බවයි. ධන - සෘණ අතර සාපේක්‍ෂ වෙනස්වීමක් වේගයත් පාදක කරගෙන අපේ ඇසට මායාවක් දේදුන්න නමින් විද්‍යාමාන වනවා. සත්‍යය වශයෙන් දේදුන්නක් නැත. මේ සියුම් රූප සමූහයාගේ (පිණි බිඳු) ඒමත් සමඟ යෑමත් වෙනස්වීම් හෙවත් අනිත්‍යතාව පාදක කරගෙන මායාකාරී ලෝකයක් මනෝභාවයක් මවා පෑමකි. ඇතට (අවිද්‍යාවට) දේදුන්නක් බවට පෙනුණත් ළඟට මෑතට (විද්‍යාවට) ඉතා සියුම් පිනි බිඳු හෙවත් රූප සමූහයාගේ වෙනස්වීමත්, ඇති වීමත්, නැති වීමත් පමණි. ප්‍රඥාවෙන් බලන්න. දේදුන්නක් නැත. මසෑසට පෙනෙන්නේ දේදුන්නක් වශයෙන් නුවණැසට විද්‍යාමාන වන්නේ අනිත්‍යතාවක් ය.

අපට අභ්‍යන්තර හා බාහිරව විද්‍යාමාන වන්නා වූ රූප දෙකොටසකි. අභ්‍යන්තර රූප යනු කය, ඇස, කන, නාසය ආදිය වේ. බාහිර රූප යනු වර්ණ රූප, ශබ්ද රූප, ගන්ධ රූප, රස රූප, පොට්ඨබ්බ රූප, ධම්ම රූප

සිතුවිලි වේ. මේවායේ හැඩතල අනුව සම්මුතියක් වශයෙන් නම් කර හඳුනා ගැනීම් පනවා ගැනීම් සිදුකෙරේ. ඒ හැම දෙයක්ම මායාවක් පමණි. මේ මායාකාරී ලෝකයේ සම්මුතියක් වශයෙන් සත්ත්වයාගේ අභ්‍යන්තර ආයතන උපකාරී කරගෙන ගන්නා වූ සියලුම සංඥා (රූප සංඥා, ශබ්ද සංඥා ආදී) මායාවක් පමණි.

“මායු ප මඤ්ච විඤ්ඤාණං” යන බුදු වදනට අනුව එය සනාථය. සියලුම ධාතුන්ගේ ස්වභාවය වේගයක් බව (අනිත්‍ය බව) නුවණැසින් දකගැනීම තුළින්මයි, ලෝකයේ යථාර්ථය විදසුන් වෙන්නේ. ලෝකය මායාවකි. ලෝකය සම්මුතියකි. ලෝකය පනවා ගැනීමකි. එසේ නම් මේ සම්මුති වශයෙන් ඇසට පෙනෙන ලෝකය මායාවක්මයි. ඇත්තක් නැත.

මේ අවිද්‍යාව පදනම් වූ මානසික තත්ත්වයක් මත අන්ධකාරයේ නිමග්න පුහුදුන් ඇසට පෙනෙන දේ “ඇත” කියා අනවබෝධයෙන් ග්‍රහණය කිරීමෙන් උපාදානය කරගත් ප්‍රිය රූපයට ඇලෙනවා, අප්‍රිය රූපයට ගැටෙනවා. මේ ඇලීම ගැටීම (රාග ද්වේශය) තමයි තණ්හාව කියන්නේ. එතකොට පැහැදිලිව පෙනෙනවා අවිද්‍යාව නිසා, අනවබෝධය නිසා තණ්හාව ඇතිවෙන බව, (අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා) මේ අවිද්‍යාවේ අනිටු එලයයි. මේ අනිටු එලයමයි ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය සකස් කරන්නේ. මෙසේ ඇසට පෙනෙන වර්ණ රූප, කනට ඇසෙන ශබ්ද රූප, නාසයට දූනෙන ගන්ධ රූප, දිවට දූනෙන රස රූප, කනට දූනෙන පොට්ඨබ්බ රූප, මනසට දූනෙන ධම්ම රූපයන්හි යථාර්ථය ආර්ය පර්යේෂණයෙන් ලොවට හෙළි කළ සනාතන හේතු එල දහමට අනුව විමසා බැලීමෙන් මේ මායාකාරී ලෝකය තුළ අවිද්‍යා නිමග්නගතව සිටින තාක්කල් සත්‍ය කරා ළඟවිය නොහැකිය.

(“අස්සුතවතෝ පුපුජ්ජනෝ”) දහම නොඅදහන පුහුදුන් අය තමා අතරමං වී සිටින මායාකාරී ලෝකයෙන් මවාගත් ලෝකයෙන්, සම්මුති

ලෝකයෙන්, සැබෑ ලෝකයට පියමං කිරීමට හැකියාවක් නැත. එමෙන්ම ඔහුට ඒ සඳහා වුවමනාවක් ද නැත. කැමැත්තක් ඇති වීමට තරම් හේතු සාධක කෙසේ නම් දහම් නොඇසීම නිසා උපකල්පනය කෙරේද? සත්‍ය වෙත ළං වීමට මොනම පැත්තකින්වත් අනුබලයක්, ආධාරකයක්, උපකාරයක්, රුකුලක්, ධෛර්යයක්, කැමැත්තක් නොමැති නිසා ඔහු නොනවතින භව ගමනක යෙදෙයි.

ධර්මය අසන “සුතවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා” ට (සුතවතෝ අරියසාවකෝ) ප්‍රඥාවෙන් සම්මුති ලෝකයෙන් අත්මිදී මායාකාරී ලෝකයෙන් අයින් වී යථාර්ථය දැකිය හැකිය. “මායුපමස්ථව විඤ්ඤාණං” විඤ්ඤාණය මායාවකි. ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මන ආයතන සම්බන්ධ කරගෙන හටගන්නා විඤ්ඤාණය මායාවක් බව ප්‍රඥාවෙන්ම දකින්න ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ අනුදන වදාළහ. ඇස ආදී කොට ඇති අභ්‍යන්තර රූපවල ඇති ප්‍රසාද රූපයට සම්බන්ධ වන බාහිර වර්ණ සංඥා, ශබ්ද සංඥා, ගන්ධ සංඥා, රස සංඥා, පොට්ඨබ්බ සංඥා, ධම්ම සංඥා මිරිගුවකි. “මරිචිකුපමා සඤ්ඤා” එසේ නම් ඇසට සම්බන්ධ වන රූප සංඥාව මිරිගුවක් ! හටගන්නා විඤ්ඤාණය මායාවක් !

“මායාවක් වූ විඤ්ඤාණය” මගින් ද මිරිගුවක් වූ සංඥාවෙන් ද “ඇත” යයි කියා ගන්නා වූ සංකත ලෝකය දහම් නොඅසන්නාට පුහුදුන් අයට අමනෝඥයන් බවට පත්කර අමනසිකාරයෙන් සත්‍යයෙන් බැහැර කර අගාධයට ඇද දමයි. එසේ බැවින් සුතවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා ආර්ය පර්යේෂණයේ යෙදී මායාකාරී ලෝකයෙන් ප්‍රකෘති ලෝකයට පියමං කර විද්‍යාව ඇතිකර ගෙන ආලෝකය කරා ගමන් කරයි. සම්මා දිට්ඨිය ඇති කරගනී. බුද්ධිමත් සුතවත් මනුෂ්‍යයාට යෝනිසෝමනසිකාරයෙන්, ප්‍රඥාවෙන්, චීර්යයෙන් නුවණැස ඇතිකර ගත හැකිය.

- 01. ඇසට පෙනෙන දේ (රූප සඤ්ඤාව මිරිගුවක්) ඇත කිව්වත් වැරදි. “නැත” කිව්වත් වැරදි. ඇත්ත අනිත්‍යයි.

(වක්ඛු විඤ්ඤාණය මායාවකි.)

- 02. කනට ඇසෙන දේ (ශබ්ද සඤ්ඤාව මිරිගුවකි) “ඇත” කිව්වත් වැරදි. “නැත” කිව්වත් වැරදි. ඇත්ත අනිත්‍යයි. (සෝත විඤ්ඤාණය මායාවකි.)
- 03. නාසයට දූනෙන දේ (ගන්ධ සඤ්ඤාව මිරිගුවකි) “ඇත” කිව්වත් වැරදි. “නැත” කිව්වත් වැරදි. ඇත්ත අනිත්‍යයි. (සාන විඤ්ඤාණය මායාවකි.)
- 04. දිවට දූනෙන දේ (රස සඤ්ඤාව මිරිගුවකි) “ඇත” කිව්වත් වැරදි. “නැත” කිව්වත් වැරදි. ඇත්ත අනිත්‍යයි. (ජීවිතා විඤ්ඤාණය මායාවකි.)
- 05. කයට දූනෙන දේ (පොට්ඨබ්බ සඤ්ඤාව මිරිගුවකි) “ඇත” කිව්වත් වැරදි. “නැත” කිව්වත් වැරදි. ඇත්ත අනිත්‍යයි. (කාය විඤ්ඤාණය මායාවකි.)
- 06. මනසට දූනෙන දේ (ධම්ම සඤ්ඤාව මිරිගුවකි) “ඇත” කිව්වත් වැරදි. “නැත” කිව්වත් වැරදි. ඇත්ත අනිත්‍යයි. (මනෝ විඤ්ඤාණය මායාවකි.)

ඉතා කෙටියෙන් සඳහන් කළ ඉහත දහම් කරුණු ගැන බුද්ධිමත්ව සිතා බලන්න. විඤ්ඤාණ මායාවට හසුවී සිටින පුහුදුන් නවුන් හට නිසැකව (ඇසට) දකින දේ පෙනෙනවා, පෙනෙන දේ දකිනවා කියා අවිද්‍යාවෙන් ඒ සඤ්ඤා නිත්‍යයයි, සැපයි, ආත්මයි කියා මමායනය කරනවා. ගන්නවා. ඒ විගසම සිත තණ්හාවෙන් තෙතමනය වී ප්‍රිය දෙයට ඇලීම මගින් සිත රාගයෙන් ගිනි ගන්නවා. අප්‍රිය දෙයට “ගැටීම” මගින් සිත ද්වේශයෙන් ගිනි ගන්නවා. අන්න තණ්හාවට හෙවත් අවිද්‍යාවට හෙවත් අනවබෝධයට පත්වන තැන. කනට දූනෙන දේ ඇහෙනවා. ඇසෙන් දකින දේ නියෙනවා කියා අවිද්‍යාවෙහිම නිමග්න වෙනවා. ඇත්ත ඇති සැටියෙන් යතාභූත ඥානයෙන්, ප්‍රඥාවෙන් නොදකින නිසා පිරිසිදු සිත භවගාමී වීමට සුදුසුකම් ලබනවා. අවිද්‍යාවෙන් වසාගෙන සංස්කරණය වී සංකාර ගත සිතක් නිර්මාණය වෙනවා.

එසේ නම් ඇසට විද්‍යාමාන දේ පවතින්නේ නෑ. පවතින දේ විද්‍යාමාන වන්නේ නැත. ඒ බව (යදා පඤ්ඤාය පස්සති) ප්‍රඥාවෙන්ම දැකිය යුතුය. ධාතුන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය හටගත් සියලුම සංකතයන් වේගයක්, ප්‍රවර්තනයක්, ඇතිවීමක්, නැතිවීමක්, අනිත්‍යතාවක්ම ය. මායාකාරී විඤ්ඤාණයාගේ ග්‍රහණයට හෙවත් මාරාවේගයෙන් මිදිය යුතුය. අවිද්‍යාවේ අනිටු එලය හේතුවක් වී ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය සකස් වී ගර්භාෂ ගත වෙනවා. පුනර්භවය ඇති කරනවා.

II අනන්ත සඤ්ඤා

“සබ්බේ සංඛාරා අනන්තානියදා පඤ්ඤාය පස්සති අප් නිබ්බන්දනී දුක්ඛේ ඒස මග්ගෝ විසුද්ධියා”

මිලඟට ඉදිරිපත් කරන්නේ දස සඤ්ඤාවලින් “අනන්තසඤ්ඤා” ධර්ම විචරණයයි. ඉහත සඳහන් සම්බුදු ශ්‍රී මුඛ දේශනා පාඨයෙන්ද විචරණය වන්නේ “අනාත්මතා” ධර්මතාවයෙහි ඇති ගැඹුරු දර්ශනයයි. හටගත් සියළුම දේවල් (රූප - වේදනා - සඤ්ඤා - සංඛාර විඤ්ඤාණ හෙවත් සිත) අනාත්ම බව තමාගේ වසඟයෙහි පවතින්නේ නැති බව ඒ නිසාම අසාර බව යම් දවසක ප්‍රඥාවෙන් අවබෝධාත්මක දැකීමක් ඇති වන්නේ ද එදාට ලෝකයම කළකිරේ. ඒ නිර්වින්දනාත්මක අතහැරීමමයි විත්ත පාරිශුද්ධියට හේතු වන්නේ.

දහමේ සත්ත්වයා කොටස් දෙකකට බෙදේ. ආර්ය - අනාර්ය වශයෙනි. දහම් නොඅසන අස්සුතවත් පුහුදුන් අය හෙවත් අනාර්ය අය ලෝකයේ හටගත් සියලුම දේ ආත්ම වශයෙන් ද මමායනය කරනවා, දැඩිව

ගන්නවා. ආර්ය දහමේ හික්මුණු සුතවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා අනිත්‍ය දේ අනිත්‍ය වශයෙන්ද, දුක් වූ දේ දුක වශයෙන් ද, අනාත්ම වූ දේ අනාත්ම වශයෙන් ද ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දකිනවා. ඒ ආර්ය උත්තමයන්ට සියලු හටගත් දේ අනාත්ම බව ප්‍රඥාවෙන් දැකීමෙන් ම සිත පිරිසිදු කර දුකෙන් අත්මිදීමට හැකියාව ඇති වෙනවා.

හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් තොරව - සංයෝගයක් නැතිව ඉපදවිය හැකි බවක් හටගැනීමක් කිසිදු සංකාරයක් තුළ නොමැත. ආත්ම ස්වභාවයට විරුද්ධ ස්වභාවය අනාත්ම ලක්ෂණයයි. පරිබාහිර ලෝකය වශයෙන් පෙනෙන දැත්, අභ්‍යන්තර වශයෙන් රූපමාන වන සත්ත්වයාත් තමාගේ කැමැත්ත හැටියට හසුරුවමින් අධිපතීත්වයක් ද යටත්කර ගැනීමක්, අණසකට කීකරු කරගත හැකි බවක් ආණ්ඩු කරන බව “ආත්ම” ලක්ෂණයේ ස්වභාවයයි.

ශුද්ධ ධර්ම හෙවත් පඨවි - ආපෝ ආදී ධාතුන්ගේ ස්වභාව ධර්මයේ ශක්ති සමූහයේ රාශිභූත භාවයෙන් හටගත් සියලුම සංකාර ධර්මතා අනාත්ම ලක්ෂණයට නිතැතින්ම ගොදුරු වේ. භාජනය වේ. සියලුම සංකතයන් හට ගන්නේ අනිත්‍යතාව හෙවත් වේගය මූල ශක්තිය කරගෙනය. යමක් අනිත්‍ය නම් දුකයි. යමක් දුක නම් අනාත්මයි. “යදනිච්චං තං දුක්ඛං යං දුක්ඛං තද නත්ථා” බුද්ධ භාෂිතයයි. සියලුම සංකතයන් වහාම බිඳෙන සුළුය. වෙනස්වන සුළුය. එක මොහොතක හෝ නොදීරා - නොබිඳ තිබිය හැකි ශක්තියක් සංකාර ධර්මවලට නැත. මගේ, මගේ යැයි ආත්ම කර ගන්නා කිසිම හටගත් දෙයක් තම කැමැත්තට වසඟයට යටත් කළ නොහැකිය. ගේ දොර ඉඩකඩම් - යාන වාහන තම සමීප දුදුරු, භාර්යා, ස්වාමි, නෑදෑයන් කිසිත් මමායන කර “ආත්ම” වශයෙන් ලංකර ගත නොහැකිය. ආත්ම සංකල්පයෙන් තම කය ද සිත ද තම අණසකට අභිමතයට නතු කර ගත නොහැකි නම් මගේ කිව හැකි ද?

“අවසවත්ථනටියෙන අනන්තා” තමාගේ වසගයෙහි නොපවතින්නේ අනාත්මයි. එසේ බැවින් අනාත්ම ලක්ෂණයෙන් යුතු සියලුම සංකාරයෝ අනාත්මයි.

සංකාරයන්ගේ අනාත්ම ලක්ෂණය සන සංඥාවෙන් වැසී පවතින බැවින්, දෘෂ්ටි විසුද්ධිය ඇතිකර ගැනීම සඳහා “අනන්ත සඤ්ඤාව” භාවනාත්මකව වැඩිය යුතුය.

පට්ඨි - ආපෝ - තේජෝ - වායෝ - ආකාශ විඤ්ඤාණ මේ ශුද්ධ ධර්මයෙහි අනිත්‍ය - දුක්ඛ අනාත්මතාව විදර්ශනාත්මකව වැඩිය යුතුය. එමෙන්ම රූප - වේදනා - සඤ්ඤා - සංඛාර - විඤ්ඤාණ පංච උපාදානස්කන්ධය ඉහත ආකාරයෙන් ත්‍රිලක්ෂණ භාවනාව වැඩිය යුතුය. මෙසේ තිලකුණු භාවනාව වැඩීමෙන් සන සංඥාව දුරුවී දෘෂ්ටි විශුද්ධියෙන් පාරිශුද්ධ අනාත්ම දර්ශනය පහළ වී ප්‍රඥාවෙන් පරමාර්ථ ධර්ම විදර්ශනය වනු ඇත. සතර මහා භූත සනීභූත භාවයෙන් රූප කලාප ද රූප කලාප සමූහයක් විද්‍යාමාන වන තැන රූපයක් වශයෙන් නම් කෙරේ. මේ සියලු මූල ශක්ති වෙන වෙනම ගෙන තිලකුණු වැඩීමෙන් අවිද්‍යා අදුරු දුරු වී විද්‍යා ලෝකය පහළ වනු ඇත. එයට තිලකුණු භාවනාව වශයෙන් ද ඉන්ද්‍රිය භාවනාව වශයෙන් ද ආයතන භාවනාව වශයෙන් ද සඳහන් වේ.

මතු දැක්වෙන පරිදි පුහුණුව ක්‍රමානුකූලව වඩවා ගන්න. පළමුව පට්ඨි - ආපෝ - තේජෝ - වායෝ - ආකාස - විඤ්ඤාණ මූල ශක්ති සමූහය ද අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම වශයෙන් භාවනාත්මකව වඩන්න. ඊළඟට සිත සකස්වන ආයතන හය පිළිවෙලින් ත්‍රිලක්ෂණය වඩන්න.

වක්ඛු ආයතනය

1. ඇස රූපයක් පමණි - අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.
2. ඇසෙහි ප්‍රසාද රූපය අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.
3. බාහිර වර්ණ රූපය - අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.
4. වක්ඛු විඤ්ඤාණය අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.
5. වක්ඛු විඤ්ඤාණය සමඟ හටගන්නා වූ එස්සය - අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි,

අනාත්මයි.

6. වක්ඛු විඤ්ඤාණය සමඟ හටගන්නා වූ වේදනාව - අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.
7. වක්ඛු විඤ්ඤාණය සමඟ හට ගන්නා වූ සඤ්ඤාව - අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.
8. වක්ඛු විඤ්ඤාණය සමඟ හට ගන්නා වූ චේතනාව - අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.
9. වක්ඛු විඤ්ඤාණය සමඟ හට ගන්නා වූ මනසිකාරය - අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.

මෙසේ සබ්බවිත්ත සාධාරණ වෛතසික පහ ඉහත ආකාරයට තිලකුණු වැඩූ පසු මේ සිතුවිලි පහේ ක්‍රියාකාරීත්වය වූ පංච උපාදානස්කන්ධය (සිත) ඉදිරියටත් තිලකුණු වැඩිය යුතුය.

වක්ඛු ආයතනය හා බලන සිත හෙවත් පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම ත්‍රිලක්ෂණය වඩන්නේ මෙසේය.

1. රූපස්කන්ධය	- අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.
2. වේදනාස්කන්ධය	- අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.
3. සඤ්ඤාස්කන්ධය	- අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.
4. සංඛාරස්කන්ධය	- අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.
5. විඤ්ඤාණස්කන්ධය	- අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.

බලන සිත පංච උපාදානස්කන්ධය මුළු ලෝකයම අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි.

මෙසේ මේ තිලකුණු භාවනාව කමටහන් දෙන ආචාර්යයන් වහන්සේ වෙතින් ගුරු උපදේශ මත වැඩීම කුලින් යෝගාවචරයාට ලෝකෝත්තර සමාධිය හෙවත් විදර්ශනා සමාධිය බලවත්ව වඩාගෙන අනන්ත සඤ්ඤා භාවනාත්මකව වැඩීමෙන් දිට්ඨධම්ම වේදනීය වශයෙන් ප්‍රතිඵල උදාකර නව නිරෝධය හෙවත් සසර ගමන නතර කළ හැකිය.

III අසුභ සඤ්ඤාව

දස සඤ්ඤා වලින් තෙවෙනි සඤ්ඤාව අසුභ සඤ්ඤාවයි. ගිරිමානන්ද සූත්‍රයේ “කතමාචානන්ද අසුභ සඤ්ඤා? ඉධානන්ද භික්ඛු ඉමමේව කායං උද්ධං පාදතලා අධෝ කෙසමන්තකා තවපරියන්තං පුරං නානා පප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙක්ඛති.”

“අත්ථී ඉමස්මිං කායේ, කෙසා, ලොමා, නඛා, දන්තා, තවො, මංසං නහාරු, අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජං, වක්කං, හදයං යකනං, කිලෝමකං, පිහකං, පප්ඵාසං, අන්තං-අන්තගුණං උදරියං, කර්සං, පිත්තං, සෙම්භං, ලොහිතං සේදො - මේදො - අස්සුචසා, බෙලො - සිංසානිකා ලසිකා මුත්තන්ති ඉති ඉමස්මිං කායෙ කායානුපස්සි විහරති අයං චුච්චතානන්ද අසුභ සඤ්ඤා.”

මෙසේ කය නම් රූපය දෙතිස් රූපයකින් නිර්මිතය. ලෝකය කොටස් දෙකකි. සිත හා කය. මෙහිදී අපට අරමුණක් වශයෙන් නිතරම මුණ ගැහෙන්නේ උසට මහතට ඇති තමාගේ කයත් අනුන්ගේ කයත්ය. එහි ඇත්ත ඇති සැටියෙන් නොදන්නා නිසා මේ රූපයට ඇලෙනවා හෝ ගැටෙනවා. හෙවත් තණ්හාව උපදිනවා. ඒ නිසා සියලුම කොටස් වෙන වෙනම ගෙන අසුභය වැඩීම කළ යුතුය. කෙස් - ලොම් - නිය - දත් ආදී දෙතිස් රූපයන් ආත්ම දිට්ඨියෙන් දැඩිව ගන්නා සිතින් මමායනය කරන නිසා කිසිම අවස්ථාවක එහි යථාර්ථය ඇත්ත ඇති සැටියෙන් විදර්ශනාත්මක දැකීමට අවස්ථාවක් උදාවන්නේ නැත. මල්ලක් ලෙහා එහි ඇති ධාන්‍ය වර්ග වෙන වෙනම බලන්නා සේ මේ දෙතිස් කුණප වෙන වෙනම පිළිකුල - අසුභ - අසාර බවත් අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම බවත් පාදක කරගෙන අසුභය හා විදර්ශනාව වැඩීම කළ යුතුය.

ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ ධාන්‍ය මල්ලේ කතාව මෙසේ

දක්වති. යම් මගක ධාන්‍ය මල්ලක් තැන්පත් කර ඇත. පිරිසක් ගමනක් යන අතරදී මේ මල්ල දැක, එහි ඇති රටා මවා වියා ඇති විචිත්‍ර බවත්, හැඩ තලත්, පිට ඔපවත් ස්වභාවයන් දැක වශීකෘත වී එය තමා සතු කරගත හොත් ඉතා හොඳයි, වටිනා දේ එහි ඇත යන සංකල්පයෙන් වටේ කැරකෙමින් අවට ගැවසෙයි. ඒ පිරිසෙන් එක් අයෙක් සියල්ලටම හොරා තනියම ම ඒ මල්ල ළඟට ගෙන සියලු දේ සැක හැර දැන ගැනීම සඳහා බිමට දමයි. එහි අබ, සුනුසාල්, කවිපි, මෙතේරි, කඩල ආදී ධාන්‍ය පමණක් බවත්, රත්, රිදී, මුතු, මැණික් ආදී වටිනා දෙයක් නැති බවත් සැක හැර දැක ඒ සියල්ල නැවත මල්ලටම දමා පෙර තිබූ තැනම තබා යයි. පෙරදා මෙන් පසුදා ද මල්ල ලෙහපු පුද්ගලයා ද පිරිස ද මල්ල ළඟට පැමිණෙන මුත් මල්ල ලිහපු අය හැර සියලු දෙනාම සුපුරුදු පරිදි මල්ල තමා නතුකර ගැනීමට වටේ කැරකැවේ. මේ කතාවෙන් අපට පැහැදිලි වන්නේ මේ කයත් මල්ලකි. මේ හමෙන් නිර්මාණය වූ මල්ලේ ඇතුළත ඇත්තේ දෙතිස් කුණපයකි. ගැහැණු - පිරිමි භේදයකින් තොරම හැම මල්ලකම අසුචි පිරි ඇත. කය අසුචි නිෂ්පාදනාගාරයකි. කයට ඇතුළු කරන දහස් ගණනින් වටිනා ආහාර සුළු මොහොතකින් අසුචි බවට පරිවර්තනය කර දොරටු නවයකින් ප්‍රධාන රෝම කුප නැමැති දහස් ගණන් දොරටු වලින් අසුචි පිටවේ. “නච ද්වාරො මහා වණෝ” ඇස් දෙක - නාස් පුඩු දෙක - කන් සිදුරු දෙක - කට - මල මුත්‍ර පිටවන දොරටු දෙක මේවායින් කබ - කඳුළු - සොටු දියර - කලාඳුරු - කුණු කෙළ - මල මුත්‍ර නිබදවම පිටවේ. හොඳට සෝදලා පිරිසිදු කරලා වටිනා ඇඳුම් පැළඳුම් අන්දවා පවුඩර් ගල්වා විවිධ ආයින්තම් වලින් සරසවයි. කොහොම සැරසුවත් අසුචි මල්ලක්මයි. මේ අයුරින් මෙහි යථාර්ථය විමසිලිව නැවත නැවතත් සිහිකර අසුභ භාවනාව වඩන අයුරු දැන ගනිමු. කය තුළම ඇති කෙස් - ලොම් - නිය - දත් පාදක කරගෙන අසුභය වැඩීමෙන් නියම ප්‍රතිඵල උදාකර ගත නොහැකිය.

කායානුපස්සනාව වඩා පංච නීවරණ ධම් යටපත් කර ධ්‍යාන මට්ටමට සිත උසස්කර ගැනීම සඳහා නම් කයේ දෙතිස් කුණුපයම කයෙන්

වෙන්කර (හිතෙන් වෙන්කර) පටික්කුල මනසිකාරයන් අසුභයන් - ත්‍රිලක්ෂණයන් එකවිට වැඩිය යුතුය. ඒ මෙසේය. භාවනානුයෝගී යෝගාවචරයා සුදුසු අසුනක තැන්පත් වී කොන්ද කෙළින් තබාගෙන ඇස් දෙක පියාගෙන ඔබේ සිත කේෂාන්තයේ සිට පාදාන්තය දක්වා යවන්න. (හිස සිට දෙපතුල දක්වා බලන්න.) නැවතත් පාදාන්තයේ සිට හෙමින් හිස මුදුන දක්වා සිත ගමන් කරවන්න. මෙසේ කීපවතාවක්ම ඊළඟට හිතෙන් හිස මුදුනේ ඇති කෙස් කළඹ දැතින් හොඳින් අල්ලා මීට මොලවා තදකර ඇදලා අතට ගන්න. (හිතෙන් කරන්නේ - අතට ඇඳී ආ කෙස් වහල්ල දිහා හොඳින් සිතින් බලන්න.) හිතෙන් බලමින් මෙසේ හිතන්න. “මේ කාගේ කෙස් ද? මගේ යයි කියාගත් හිස මුදුනින් ගලවාගත් කෙස් නේද? (එවිටම මේ කෙස්වල හං කැලි, මස් කැලි, සැරව, ලේ තැවරී ඇති බවත් සිතිය යුතුයි.)

- ★ කෙස් ලස්සන ද?
- ★ කෙස් පිරිසිදු ද?
- ★ කෙස් සුවද හමනවද?
- ★ දුගඳයි නේද?
- ★ කාටවත් දීමට පුළුවන් ද?
- ★ කෙස්වල වටිනාකමක් තියෙනව ද?
- ★ කෙස් කියකට හරි විකුණගන්න පුළුවන්ද? බැහැනේද?
- ★ කෙස් අසුභයි, අසාරයි, දුර්වර්ණයි, දුර්ඝන්ධයි, පිළිකුලයි.

කෙස් යනු පඨවි - ආපෝ - තේජෝ- වායෝ යන සතර මහා ධාතූන්ගේ ඒකාරාශී වීමෙන් විද්‍යාමාන වන්නා වූ රූපයකි. රූපයක් යනු නිරන්තරයෙන්ම වෙනස් වෙනවා, ඇති වෙනවා, නැති වෙනවා, අනිත්‍යයි - අනිත්‍යයි - අනිත්‍යයි - දුකයි - අනාත්මයි.

- ★ ඇති වෙනකොටම නැති වෙනවා නම් අනිත්‍යයි. ගත හැකි දෙයක් නොවේ.
- ★ දුක නම් ගත යුතු දෙයක් නොවේ.

- ★ තමාගේ වසඟයේ නොපවතින නිසා තමාගේ අණසකට යටත් නැති නිසා අනාත්මයි.
- ★ කෙස් කිසිම ප්‍රාණයක් - ජීවයක් - හැඟීමක් - දැනීමක් නැති අප්‍රාණික අසුභ රූපයක් පමණි.

මේ ආදීනව නිසා අත්හළ යුතුයි (මෙසේ සිතා තමාගේ අත්ලේ ඇති කෙස් වහල්ල තමා ඉදිරිපිට ට දමන්න - හිතෙන්)

නැවතත් තමාගේ කය දිහා හිතෙන් බලන්න. තමාගේ කය පුරාම ලොම් නැමැති කුණුපය තියෙනවා. “බිලේඩ්” එකකින් මේ ලොම් පෙරන් ගාලා අතට ගන්න. (මෙයත් කරන්නේ හිතෙන්) දූන් හිතෙන් මෙහෙම මේ ලොම් දිහා බලා සිහිකරන්න. භාවනා කරන්න. මේ කාගේ ලොම් ද? තමාගේ කයෙන් පෙරන් ගා ගත් ලොම්.

- ★ ලොම් ලස්සන ද?
- ★ ලොම් පිරිසිදු ද?
- ★ ලොම් සුවද හමනව ද?
- ★ දුගඳයි නේද?
- ★ කාටවත් දීමට පුළුවන් ද?
- ★ ලොම්වල වටිනාකමක් තිබෙනවා ද?
- ★ ලොම් කියකට හරි විකුණගන්න පුළුවන් ද? බැහැ නේද?
- ★ ලොම් අසුභයි - අසාරයි - දුර්වර්ණයි - දුර්ඝන්ධයි - පිළිකුලයි.
- ★ ලොම් යනු, පඨවි - ආපෝ - තේජෝ- වායෝ යන සතර මහා ධාතූන්ගේ ඒකාරාශී වීමෙන් විද්‍යාමාන වන්නා වූ රූපයකි. රූපයාගේ ස්වභාවය නිරන්තරයෙන් වෙනස් වෙනවා. ඇති වෙනවා, නැති වෙනවා, ඇති වෙනවා - නැති වෙනවා - අනිත්‍යයි - අනිත්‍යයි - අනිත්‍යයි - දුකයි - අනාත්මයි.
- ★ ඇති වෙනකොටම නැති වෙනවා නම් අනිත්‍යයි. ගත හැකි දෙයක් නොවේ.
- ★ දුක නම් ගත යුතු දෙයක් නොවේ.
- ★ තමාගේ වසඟයේ නොපවතින නිසා තමාගේ අණසකට යටත් නැති නිසා අනාත්මයි. අසාර ධර්මතාවයකි.

★ ලොම් කිසිම ප්‍රාණයක් - ජීවයක් - හැඟීමක් - දැනීමක් නැති අප්‍රාණික අසුභ රූපයක් පමණි. මේ ආදීනව නිසා අත්හල යුතුය. (මෙසේ සිතින් භාවනා කර තම අත්ලේ ඇති ලොම් සහ කෙස් උඩට දමන්න.)

නැවතත් කය දිහා හිතීන් බලන්න. තමාගේ දෙපයේ සහ දෑතේ ඇඟිලිවල නියපොතු තියෙනවා. මේවා හොඳට පිරිසිදු කර වර්ණ ගන්නවා පාටකර, උල්කර අලංකාර කරනවා. අඬුවකින් නියපොතු එකින් එක ගලවන්න. (හිතෙන් කරන්නේ) සියලුම නියපොතු තමාගේ අත්ලට දමා හොඳින් හිතෙන් බලන්න. නියපොතු, මාළු කොරපොතු හා සමානයි. මස් කැලි - හං කැලි - නහර කැලි - ලේත් තැවරී තියෙන බව හිතෙන් දකින්න. ඒ දිහා බලා නියපොතු ලස්සන ද? - සුවඳ හමනව ද? - වටිනාකමක් තියෙනව ද? - පිරිසිදු ද? කාටවත් දීමට පුළුවන් ද? විකුණා ගැනීමට පුළුවන් ද? බැහැ නේද?

නියපොතු අසුභයි - අසාරයි - දුර්වර්ණයි - දුර්ගන්ධයි - පිළිකුලයි.

නියපොතු යනු රූපයකි. පඨවි - ආපෝ - තේජෝ - වායෝ සතර මහා ධාතූන්ගේ ඒකරාශී වීමේදී විද්‍යාමාන වෙන්නා වූ රූපයකි. ස්වභාව ශක්ති සමූහයකි. නියපොතු නැමැති රූපය ඇති වෙනවා - නැති වෙනවා - ඇති වෙනවා - නැති වෙනවා - අනිත්‍යයි. අනිත්‍ය නම් ගතහැකි දෙයක් නොවේ. දුකයි, ගතයුතු දෙයක් නොවේ - අනාත්මයි. තමාගේ වසගයෙහි නොපවතී. අසාර ධර්මතාවයකි. නියපොතු කිසිම ප්‍රාණයක් - ජීවයක් - හැඟීමක් - දැනීමක් නැති අප්‍රාණික අවේනනික වස්තුවකි. “නිය පොතු” ගත හැකි දෙයක් නොවේ. ගතයුතු දෙයක් නොවේ. අත්හල යුතුයි. (මෙසේ සිතා තමා ඉදිරියේ ඇති කෙස් - ලොම් - උඩින්ම නියපොතු ද දමන්න. (සිතෙන්))

මේ අනුසාරයෙන් කයේ ඉතිරි සියලු කොටස් ගලවා එකින් එක වෙන වෙනම පටිකුල මනසිකාරයයි - ධාතු මනසිකාරයයි ත්‍රිලක්ෂණයයි ඉතා සංයමයෙන් වැඩීම කළ යුතුයි. දත් ගලවන්න. ඉහත දැක්වෙන පරිදි

ක්‍රමානුකූලව භාවනාව වඩන්න. හම ගලවන්න. නහර වැල් ගලවන්න. මස් ගලවා බලන්න. ඊටපසු ශරීර කුඩුව තුළ ඇති ආමාශය - චකුගඩු - මුත්‍රාශය - පෙනහළු - හෘදය වස්තුව - මහබඩවැල - ආදී සියලුම රූප ඉහත ආකාරයට (ගලවා අතට රැගෙන හිතෙන්) පටිකුල මනසිකාරයන් - ධාතු මනසිකාරයන් - තිලකුණු භාවනාවන් එකවිට සම්බන්ධ කර ගෙන මෙසේ කායානුපස්සනාව වඩන්න. ඊළඟට ඇටසැකිල්ල මත ඇති හිස්කබල ගලවා අතට ගන්න. එය පිහියකින් දෙකට පලන්න. එහි ඇති ලොඳ දෙපලු වූ හිස් කට්ට දිහා හිතීන් හොඳින් බලා ඉහත ආකාරයට භාවනා වාක්‍ය සිහිකර කායානුපස්සනාව වඩන්න. ඇට කටුත් ගලවා මෙසේම භාවනාව වඩන්න.

කය ගලවාපු තැන බිම ඇති වැගිරී ඇති කබ කඳුළු - සෙම - සොටු - කෙළ - කලාභුරු - දහඩිය - ලේ - මලමුත්‍ර බාල්දියකට එකතු කර (හිතෙන්) හොඳට කෝටුවකින් කවලම් කර තමා ඉදිරිපිට දමා ඇති කෙස් - ලොම් - නිය - දත් - හම - මස් ආදී අසුභ උඩට දමා හොඳින් කවලම් කර කෝටුවෙන් තදින් පහරවල් කීපයක් ගසන්න. වේදනාවෙන් මේ කොටස් කැ ගහනවද? නැහැ. මේ දෙතිස් කුණුපයට කිසිම ප්‍රාණයක් - ජීවයක් - හැඟීමක් - දැනීමක් නැති අසුභ ගොඩකි. “කායෝජ්ගුජ්ජෝ - සකලෝ දුගන්ධෝ” කය නම් පිළිකුල් සහතන දුර්ගන්ධයකි. නැවත නැවතත් මේ ආකාරයට පිළිකුල වඩා කයේ සියලු කොටස් තිබූ පරිදි සකස් කර (කෙස් - ලොම් - දත් සියලු කොටස් පෙර පරිදි) ඇත යන සිතුවිල්ලෙන් කේෂාන්තයේ සිට පාදාන්තය දක්වා හිතෙන් බලන්න. නැවතත් පාදාන්තයේ සිට කේෂාන්තය දක්වා බලාගෙන එන්න. මේ කයේ දොරටු නවයක් ඇත.

ඇස් දෙකක්	02
කන් දෙකක්	02
නාස් පුඩු	02
කටක්	01
මල මුත්‍ර පිටවන දොරටු දෙකක්	02

“නවද්වාරෝ මහා වණෝ” දොරටු නවයක් ඇති මහා වනයකි. මහා වනයකින් (කුමාරයකින්) ඕජාව යම් සේ වැගිරෙන්නේ ද මේ දොරටු වලින් ඕජාව වැගිරේ.

ඇස් දෙකින්, කබ - කඳුළු
කන් දෙකින්, කළාඳුරු
නාස් පුඩු වලින්, සොටු දියර
කටෙන්, සෙම, කුණු කෙළ
මල මුත්ර පිටවන දොරටු දෙකින්, මල මුත්ර පිටවෙනවා.

කෝටි ගණන් හමෙහි පිහිටා ඇති රෝම කුප වලින් “දහඩිය” නැමැති අසුවී වැස්සෙනවා. හම් මල්ලකින් වසා ඇති අසුවී සමූහයකි. අසුවී කරත්තයකි. නිතරම හෝදනවා - පිහදානවා - සරසනවා - පාට කරනවා - හැඩවැඩ දානවා - සෙන්ටි පවුඩර් දානවා- මේ අසුවී ගොඩ ගැනමයි වැඩ. මුළු ජීවිත කාලයම මේ පඬියාගේ ම වැඩ කරනවා මිසක් වෙන වැඩක් නැත. මෙසේ නැවත නැවතත් සිතමින් කයේ ආදීනව මෙසේ දකින්න. ඊට පසු පහත දැක්වෙන පරිදි මෙම ත්‍රි භාවනාව වඩන්න. මම මගේ කයේ යථාර්ථය නුවණින් දැනගෙන - රාග - දෝස - මෝහ ගිනි නිවාගෙන,

සුවපත් වෙමිවා !
නිදුක් වෙමිවා !
නිරෝගී වෙමිවා !
වෙර නැත්තෙක් වෙමිවා !
බිය නැත්තෙක් වෙමිවා !
ඊර්ෂ්‍යා නැත්තෙක් වෙමිවා !
දුක් පීඩා නැත්තෙක් වෙමිවා !
ශෝක නැත්තෙක් වෙමිවා !
කායික සුවයෙන් සුවපත් වෙමිවා !
මානසික සුවයෙන් සුවපත් වෙමිවා !

වෛතසික සුවයෙන් සුවපත් වෙමිවා !
සියලු දුකින් මිදෙමිවා !
තරහා නැත්තෙක් වෙමිවා !
සුවසේ වෙසෙමිවා ! නිවන් දකිමිවා ! ශාන්ත සුවයට පැමිණෙමිවා !

මෙසේ තමාට මෙම ත්‍රි කර තමා ලබාගත් ආධ්‍යාත්මික දියුණුව - සහනය - සතුට - සැනසීම සියලු සත්ත්වයන්ට මුළු ලෝ වාසීන්ට පතුරා හරිමින් මෙම ත්‍රිය පහත දැක්වෙන පරිදි වඩන්න.

“නැගෙනහිර දිසාවේ යම්තාක් ලෝක ධාතුන්හි වාසය කරන සියලුම සත්ත්වයෝ තම තමන්ගේ කයේ යථාර්ථය දැනගෙන - රාග - දෝෂ - මෝහ දුක් ගිනි නිවාගෙන,

සුවපත් වෙත්වා !
නිදුක් වෙත්වා !
නිරෝගී වෙත්වා !
වෙර නැත්තෝ වෙත්වා !
බිය නැත්තෝ වෙත්වා !
ඊර්ෂ්‍යා නැත්තෝ වෙත්වා !
දුක් පීඩා නැත්තෝ වෙත්වා !
ශෝක නැත්තෝ වෙත්වා !
කායික සුවයෙන් සුවපත් වෙත්වා !
මානසික සුවයෙන් සුවපත් වෙත්වා !
වෛතසික සුවයෙන් සුවපත් වෙත්වා !
සියලු දුකෙන් මිදෙත්වා !
තරහ නැත්තෝ වෙත්වා !
සුවසේ වෙසෙත්වා !
නිවන් දකිත්වා !
ශාන්ත සුවයට පැමිණෙත්වා !

මෙසේ නැගෙනහිර - දකුණ - බටහිර - උතුර - උඩ යට - ඊසාන - නිරිතදිග - වයඹ - ගිනිකොණ යන සියලුම දිශාවලට තම සිත අරමුණු කර ඉහත දැක්වූ පරිදි නොපිරිහෙලා මෙම ක්‍රියා වඩන්න. නැවත නැවතත් මෙම ක්‍රියා වඩා අවසානයේ සියලුම දිසා අටම එකවිට අරමුණු කර,

- දස දිසාවේම සියලුම සත්ත්වයෝ
- සුවපත් වෙත්වා!
- නිද්‍රාවේ වෙත්වා!
- නිරෝගී වෙත්වා!
- වෛර නැත්තෝ වෙත්වා!
- බිය නැත්තෝ වෙත්වා!
- ඊර්ෂ්‍යා නැත්තෝ වෙත්වා!
- දුක් පීඩා නැත්තෝ වෙත්වා!
- ශෝක නැත්තෝ වෙත්වා!
- කායික සුවයෙන් සුවපත් වෙත්වා!
- මානසික සුවයෙන් සුවපත් වෙත්වා!
- වෛතසික සුවයෙන් සුවපත් වෙත්වා!
- සියලු දුකෙන් මිදෙත්වා!
- තරහ නැත්තෝ වෙත්වා!
- සුවසේ වෙසෙත්වා!
- නිවන් දකිත්වා!
- ශාන්ත සුවයෙන් සුවපත් වෙත්වා!

අවසානයට දැක්වූ පරිදි සියලුම සත්ත්වයන්ට බොහෝ වේලාවක් මෙම ක්‍රියා වඩා වඩාත්ම සිත සමාධිගත ස්වභාවයට පත්වී නිවීම සැනසීම ඇතිවන බව යෝගාවචරයාට ම දිවිය ධම්ම වශයෙන් දැනෙනු ඇත.

“අනිත්‍ය සංඥාව ආදී කොට ඇති දස සංඥාවම භාවනා කර්මස්ථාන වේ. සිත මෙහෙයවා කෙරෙන භාවනා කර්මස්ථාන නිසා

මෙහිදී සංඥා යන දහමි පදයේ විශේෂිත ගැඹුරු අරුතක් ඉදිරිපත් වෙනවා. සිතක් සකස් වෙන්නේ “චිත්ත සංඛාර” නම් මූල හේතු කොටගෙනය. එනම් වේදනා සංඥා යන දෙකයි. භාවනා කර්මස්ථාන 10 ක්ම සිත මුල්කර සිදුවන නිසා චිත්ත සංඛාර වේ. “වේදනා සංඥා” චිත්ත සංඛාරයි. ඒ නිසා “දස සංඥා” නමින් මෙය දෙසිනයි. මේ කර්මස්ථාන දහයෙන් අටක් විදර්ශනා සමාධිය හෙවත් ලෝකෝත්තර සමාධිය පාදක කරගෙන ඇත. අසුබ සංඥාවක් ආනාපාන සතියත් සමස්ත පූර්වාංගම ලෝකික සමාධිය වඩා ධ්‍යාන මට්ටමට සිත දියුණු කළ හැකිය.

IV ආදීනව සඤ්ඤාව

“ආදීනව සඤ්ඤාව” භාවනාත්මක ව වඩා ගන්නේ කෙසේ දැයි විමසා බලමු. “කතමාවානන්ද ආදීනව සඤ්ඤා” ඉධානන්ද හික්ඛු අරඤ්ඤ ගතොවා රුක්ඛමූල ගතොවා, සුඤ්ඤාගාරගතොවා ඉති පටිසංචික්ඛති, බහු දුක්ඛෝ බො අයංකායො බහු ආදීනවො, ඉති ඉමස්මිං කායේ විවිධා ආබාධා උප්පජ්ජන්ති” ආනන්ද ආදීනව සංඥාව යනු කුමක්ද? හික්ඛු කැලයකට, රුක් සෙවණකට, හිස් බිමකට (භාවනා කිරීමට සුදුසු තැනකට) ගොස් මේ කය බොහෝ දුක් සහිත බවත්, බොහෝ ආදීනව සහිත බවත්, මේ කය බොහෝ රෝග වලට ආකරයක් බවත් සිහි කරයි. ජීවන පැවැත්මේ කය සම්බන්ධව මොනායම් ආකාරයෙන් ආනිශංසයක් දැකිය නොහැකිය. එසේම ඇත්ත සත්‍ය අවබෝධය කය සම්බන්ධයෙන් යෝනිසෝ මනසිකාරය තුළින්මයි දැනගත හැක්කේ. කය සම්බන්ධව දුක ආදීනව බොහෝ රෝගාබාධ - ව්‍යසන දකින්න දකින්න කය ප්‍රතික්ෂේප කර නැවත පුනර්භවයකට - ගර්භාෂගත වීමකට ඉඩ නැති කිරීමයි කායානුපස්සනාවෙන් කෙරෙන්නේ. ආදීනව සඤ්ඤාවෙන් ද කෙරෙන්නේ කායානුපස්සනාව වැඩීමයි.

“අන්තෝ ජටා - බහි ජටා - ජටාය ජටිතා පජා
තං තං ගොතම පුච්ඡාමි කො ඉමං විජටයෙජටං”

දේවතාවෙක් බුදු පියාණන් සමීපයට පැමිණ, “ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, තුන්ලෝක ධාතුචේම සකල සත්වයෝම ඇතුළත් ගැට - පිටත් ගැටවලින් වෙළිලා පැටලිලා ඉන්නේ. මේ ගැට ලිහාගන්නේ කෙසේ දැයි පහදා දෙනු මැනවි. මේ ගාථා ධර්මයේ ඇතුළත ගැන කියන ගැට නම් චෛතසික - මානසික ගැටළු වේ. පිට ගැට නම් කායික වශයෙන් ආදීන සඤ්ඤාවෙන් පැහැදිලි කරදෙනු ලබන ගැටයි. “දුක්බෙ පතිට්ඨිතො ලොකො - (සිත - කය) ලෝකය දුක මත - දුකම ප්‍රතිෂ්ඨාව කර ගෙන පිහිටා ඇත. මේ බඹයක් පමණ උසට මහතට ඇති කය සම්බන්ධවමයි. අප උදේ සිට රැ දක්වා ද උපන් දින සිට මැරෙන මොහොත දක්වා ද කටයුතු කරන්නේ. දවසට කීප වතාවක්ම හෝදලා නාවලා පිහදානවා. ප්‍රධාන වේල් තුනක් කෙසේ හෝ ආහාර වශයෙන් සපයා දීමට වුවමනායි. උදේ සිට අප වැඩ කරන්නේ මේ ආහාර සපයා ගැනීමටයි. “සබ්බේ සත්ථා ආහරට්ඨිතිකා” සියලු සත්ත්වයෝ අහරෙන් යැපෙති. “දිගච්ඡා පරමා රෝගා” භයානක රෝගය බඩගින්නයි. උපන් මොහොතේ පටන් වැළඳෙන රෝගය බඩගින්නයි. වැස්සට, පින්නට, අව්වට ආරක්‍ෂා කරලීම සඳහා සෙවණක් හෙවත් ගෙයක් දොරක් සපයා දිය යුතුයි. ඒවා සම්පාදනය කිරීමට දුක් මහන්සි විය යුතුයි. ගෙයක් තුළ රැඳෙව්වත්, ලෙඩට දුකට බෙහෙත්, ඇඳුම්, පැළඳුම්, ආරක්‍ෂාව සියල්ල දුක් මහන්සි වී සපයා දිය යුතුයි. මොන පැත්තෙන් බැලුවත් ආනිශංසයක් නම් නැත. ආදීනව මිසක් ! ආදීනව සංඥාවේ රෝගාබාධ 47 ක් කියැවෙනවා. මේවා වෙන වෙන යෝගාවචරයා තම කය නිසා ලබන බව දුකට පත්වන බව බුද්ධිමත්ව අවබෝධ කර ගැනීම තුළින් ලෝකය දුකක් බව අවබෝධ කරගත හැකි වෙනවා මෙන්ම චතුරාර්ය සත්‍යයේ “දුක්ඛ සත්‍යය” තමා තුළින් දැකීම දැනීම ඇති කරගත හැකිය.

1. වක්ඛු රොගො - ඇසෙහි ලෙඩ - දුකක් කරදරයක් - පීඩාවක් ආදීනවයක්
2. සොත රොගො - කනෙහි ලෙඩ - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
3. සාන රොගො - නාසයෙහි ලෙඩ - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
4. ජ්වහා රොගො - දිවෙහි ලෙඩ - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
5. කාය රොගො - කයේ ලෙඩ - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
6. සීස රොගො - හිසේ ලෙඩ - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
7. කණ්භ රොගො - බිහිරි බව ලෙඩ - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
8. මුඛ රොගො - මුඛ ලෙඩ - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
9. දන්ත රොගො - දත් ලෙඩ - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
10. කාසො - කැස්ස - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
11. සාසො - ඇඳුම - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
12. පිනාසො - පිනසය - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
13. ඩහො - දූවිල්ල - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
14. කුච්ඡ රොගො - උදරාබාධ - දුකක් - කරදරයක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්

15. මුවිඡා - සිහිමුර්ඡාව - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
16. පකන්දිකා - ලේ බඩයාම - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
17. සුලා - ඉදිමීම - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
18. විසුචිකා - බඩරිදුම - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
19. කුට්ඨං - කුණ්ඩ රෝගය - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
20. ගණ්ඩො - ගඩු රෝගය - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
21. කිලාසො - සුදුකබර රෝගය - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
22. සෝසො - ක්ෂය රෝගය - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
23. අපමාරෝ - අපසීමාරය - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
24. දද්දු - දද රෝගය - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
25. කණ්ඩු - අභ්‍යන්තර කැසිල්ල - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
26. කච්ඡු - කැසිල්ල - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
27. රබසා - නිය රෝග - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
28. චිතච්ඡකා - සැරව බිබිලි - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්

29. ලෝහිත පිත්තං - රතගාය - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
30. මධුමේහො - දියවැඩියාව - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
31. අංසා - අර්ශස් - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
32. පිලකා - පිලිකා - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
33. භගන්දලා - මල මාර්ගයේ තුවාල - දුකක් - කරදරයක් -
පීඩාවක් - ආදීනවයක්
34. පිත්ත සමුට්ඨානා ආබාධා - පිත නිසා හට ගන්නා - ලෙඩ -
ආදීනවයක්
35. සෙම්ම සමුට්ඨානා ආබාධා - සෙම් නිසා හටගන්නා - ලෙඩ -
ආදීනවයක්
36. වාත සමුට්ඨානා ආබාධා - වාතය නිසා හට ගන්නා - ලෙඩ -
ආදීනවයක්
37. සන්තිපාතිකා ආබාධා - තුන්දොස් කිපීම නිසා - ලෙඩ -
ආදීනවයක්
38. උතුපරිනාමජා ආබාධා - සෘතු විපර්යාසයෙන් - ලෙඩ -
ආදීනවයක්
39. විසම පරිහරණ ආබාධා - නොපනත් පරිහරණයෙන් හටගත් - ලෙඩ -
ආදීනවයක්
40. ඔපක්කමිකා ආබාධා - උපක්‍රම නිසා ලෙඩ - පීඩාවක් -
ආදීනවයක්
41. කම්ම විපාකජා ආබාධා - කර්ම - ලෙඩ - පීඩාවක් -
ආදීනවයක්
42. සීතං - සීතලෙන් ලෙඩ හට ගැනීම - ලෙඩ - පීඩාවක් -
ආදීනවයක්

- 43. උණ්භං - උණ්භංයෙන් හට ගත් ලෙස - දුකක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
- 44. දිගුඡවා - බඩගින්න - ලෙඩ - දුකක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
- 45. පිපාසා - පිපාසය - - ලෙඩ - දුකක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
- 46. උච්චාරෝ - මල පහ කිරීම ලෙඩ දුකක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්
- 47. පස්සාවෝ - මුත්‍රා කිරීම - ලෙඩක් - දුකක් - පීඩාවක් - ආදීනවයක්

“ඉති ඉමස්මිං කායේ ආදීනවානු පස්සි” මෙසේ කයේ ආදීනව දකින්න. ජීවත් වන තාක් මේ ආදීනව ලැබෙන බව සිතන්න. එය හව නිරෝධයට හේතු වේ.

‘අත්තානො ලොකො අනභිස්සරො’

ලෝකවාසී සියලු දෙනාම මහලු බව හමුවේ අසරණයි. මරණය හමුවේ අසරණයි. ආදීන සඤ්ඤාවේ සඳහන් රෝග පීඩාවන් දුකක් කරදරයක් පැමිණෙන අවස්ථාවේ කොතරම් දු දරුවන් සිටියත් ඒ අයගෙන් පිළිසරණක් නැත. කොතරම් බලවතෙක් වුවත් අසරණයි. මට මව්පියෝ ඉන්නවා, නෑදෑයෝ ඉන්නවා, මේ වටිනා වස්තුවක් මා සතියි, ගේ දොර ඉඩකඩම්, යාන වාහන ආදී භෞතික දේ කෝටි ගණන් තිබුණ නිසාත් ඒ කිසිම දෙයකින්වත් තමාට පිළිසරණක් නැත. ධන බලයෙන් රෝග නැති කළ නොහැක. නිල බලයෙන් නොහැක. බුද්ධාදී උතුමන්ටත් මේ පොදුය. ජීවිත පැවැත්මේ ආනිශංසයක් නොදකින යෝගාවචරයා දකින්නේම ඇත්ත ආදීනවයයි. ආදීනව දකින්න දකින්න සසරට ඇති කැමැත්ත නැති වෙනවා. ආදීනව නොදකින පුහුදුන් අය කය සන්තර්පණය කිරීම සඳහාම තෘෂ්ණාවට ම වහල් වී, මදි බවකින් අඩු බවකින් අතෘප්තිකරව සැපයී කියා දුක් ගොඩක්ම ප්‍රාර්ථනා කරනවා. දිව්‍ය සැප, මනුෂ්‍ය සැප යළි යළිත් ප්‍රාර්ථනා කිරීමෙන් හවයට යනවා. ආදීනව දකින්න. “සබ්බ පහාය

ගමනීයං” සියල්ල අතහැරීම කළ හැකිය. සියල්ල අතහැර දමා යා යුතුය. පස් වැන්න ලෙස දේශනාවේ සඳහන් වන්නේ පහාන සඤ්ඤාවයි.

V පහාන සඤ්ඤා

“ඉධානන්ද භික්ඛු උප්පන්නානං කාම විතක්කං නාධිවාසෙති පජහති, විනොදෙති, ඛ්‍යන්තිකරොති අනභාවං ගමේති, උප්පන්නං විහිංසා විතක්කං නාධිවාසෙති පජහති විනොදෙති ඛ්‍යන්තිකරොති අනභාවං ගමේති, උප්පන්නුප්පන්නෙ පාපකෙ අකුසලෙධම්මෙ නාධිවාසෙති පජහති විනොදෙති ඛ්‍යන්ති කරොති අනභාවං ගමේති - අයං චූච්චතානන්ද පහාන සඤ්ඤා” මෙසේ සත්ත්වයාගේ චිත්ත සන්තානය තුළ පහළ වන්නා වූ කාම විතක්ක ව්‍යාපාද විතක්ක - විහිංසා විතක්ක හා සියලුම උපනුපන් අකුසල විතක්ක උපදින උපදින මොහොතේම, පහළ වන මොහොතේම නොඉවසීමටත්, අත්හැරීමටත්, දුරු කිරීමටත්, ගෙවී යාමටත්, අභාවයට පත් කිරීමටත් උත්සාහ කළ යුතුයි.

මේ සූත්‍ර දේශනාවේ මූලින් සඳහන් කළ අනිච්ච සඤ්ඤා - අනත්ත සඤ්ඤා අසුඛ සඤ්ඤා - ආදීනව සඤ්ඤා පිළිබඳ පිළිවෙලින් ප්‍රඥාව දියුණු කළ යොගාවචරයා පහාන සඤ්ඤාවේ ප්‍රඥාව පහළ කර ගැනීමට පහසු වෙනවා.

ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ සබ්බාසව සූත්‍රයේ දී ආශ්‍රව ප්‍රහානය කරන ආකාර හතක් දක්වති. විශේෂයෙන් යෝගාවචරයාට “සම්මා දිට්ඨිය” ඇතිකර ගැනීම සඳහා ප්‍රත්‍ය පහසුකම් දෙකක් දහමේ සඳහන් වෙනවා.

1. පරතොසොෂ ප්‍රත්‍යය
 2. යෝනිසෝ මනසිකාරය
- යන දෙකයි.

පරතෝසොෂ ප්‍රත්‍යය යනු ආර්යයන් වහන්සේ විසින් දේශිත දහම් හඬයි. ධර්ම ශ්‍රවණයයි. ඊළඟට යෝනිසෝ මනසිකාරය එළඹ සිටි සිහිය උසස් මානසික ශක්තියයි. සබ්බාසව සූත්‍රයේ යෝනිසෝ මනසිකාරය හා අයෝනිසෝ මනසිකාරය පැහැදිලිවම දේශනාවේ මූලධර්ම විස්තර කර ඇත.

යෝනිසෝ මනසිකාරය ඇති යෝගාවචරයාට හටනොගත් ආශ්‍රව ධර්ම හටගන්නේ නැත. හටගත් ආශ්‍රව ධර්මයන් ඇත්නම් ප්‍රභාතය කළ හැකි වෙනවා, මොහුට යෝනිසෝ මනසිකාරය ඇති නිසා.

- ★ ආර්යයන් වහන්සේ හඳුනනවා.
- ★ ආර්ය ධර්මය තේරුම් ගැනීමට දක්‍ෂ වෙනවා.
- ★ ආර්ය ධර්මයෙහි හික්මෙනවා.

ඒ නිසාම

- ★ නුවණින් සිහිකරන්න ඕන දේ දන්නවා
- ★ සිහිකරන්න ඕන නැති දේ දන්නවා

මේ නිසාම කාම විතක්ක - ව්‍යාපාද විතක්ක - විහිංසා විතක්ක - පාපක අකුසල ධර්ම සිත් තුළ හට ගැනීමට ඉඩ ප්‍රස්ථාවක් ඇති වන්නේ නැත. එසේම ඒ සබ්බාසව සූත්‍රයේ අයෝනිසෝ මනසිකාරය ඇති පුහුදුන් පුද්ගලයාට හට නොගත් ආශ්‍රව ධර්ම හටගන්න බවත් හටගෙන ඇති ආශ්‍රව ධර්ම වැඩිදියුණු වෙන බවත් දේශිතයි. එසේම අශ්‍රැතවත් අනාර්ය පුද්ගලයා (දහම නොඅසනා)

ආර්යයන් වහන්සේ හඳුනන්නේ නැත.
ආර්ය ධර්මය තේරුම් ගැනීමට දක්‍ෂ වෙන්නේ නැත.

ආර්ය ධර්මයේ හික්මෙන්නේ නැත. ඒ නිසාම නුවණින් සිහිකරන්න ඕන දේ දන්නේ නැත. සිහිකරන්න ඕන නැති දේ ගැන අවබෝධයක් නැත. මේ අයෝනිසෝ මනසිකාරය නිසා කාම විතර්ක - ව්‍යාපාද විතර්ක විහිංසා

විතර්ක පාපක අකුසල ධර්ම වැඩෙනවා. මේ පුහුදුන් බවේ ආදීනවයි.

“මහණෙනි, භාවනා වශයෙන් නොවඩන ලද දමනය නොකරන ලද “හිත” තරම් මහත් වූ අනර්ථය පිණිස විනාශය පිණිස පවත්නා වූ එක ද අන් ධර්මයක් මගේ නුවණින් මම නොදකිමි.”

“නාහං හික්ඛවේ, අඤ්ඤං එක ධම්මමිපි, සමනු පස්සාමි යං එවං අභාවිතං - මහතො අනත්ථාය සංවත්තති යථයිදං චිත්තං ති.” මෙසේ හෙයින් පහාන සඤ්ඤාවෙන් නිර්දේශිත කාම විතර්ක තම සිත තුළ ජනිත වත්ම එය දුරින් දුරලන්න උත්සාහ කළ යුතුය. සත්ත්වයා සම්බන්ධයෙන් ඇති ඇස - කන - නාසය - දිව - කය - මන යන ආයතන පිනවීමටයි නිතරම වෙහෙසෙන්නේ. ඇසට ප්‍රිය දසුන්, කනට මිහිරි ශබ්ද, නාසයට සුවඳ ද, දිවට රස, කයට ප්‍රිය පහස, මනසට මනනන්දනීය අරමුණයි. නිරන්තරයෙන් පුහුදුන් අය උදේ සිට රැ වෙනතුරුත් උපන් දා සිට මැරෙන මොහොත දක්වාම දෙනවා. එහෙත් අවසානයක් දකින්න බැහැ. ඇති කියන්නේ නැහැ. මදිමයි කියන්නේ. උගුණ බවකින් අඩු බවකින්මයි පෙළෙන්නේ. ඒ තණ්හාවට දාසයන් වීමයි. (උගුණෝ ලොකො අතිත්ථො තණ්හා දාසෝ)

“රාගස්ස පහාණාය අසුභා භාවේ තබ්බා” රාගය නැති කිරීම සඳහා දස සඤ්ඤාවලින් අසුභ සඤ්ඤාව නිතර වැඩීම කළ යුතුයි. ව්‍යාපාදය නැති කිරීම සඳහා මෙම ත්‍රි භාවනාව නිර්දේශිතයි.

“ව්‍යාපාදස්ස පහනාය මෙත්තා භාවේ තබ්බා.”

ද්වේශ සහගත වර්ත ඇති අය සඳහා මෙම ත්‍රි වැඩීම කළ යුතුය. මෙත්තානිශංස සූත්‍රයේ ආනිශංස 11 ක්ද ප්‍රකාශිතයි. ද්වේශ ගින්නට මෙම ත්‍රි සිසිල් දිය දහරම බව ඒ සූත්‍රයෙන් පැහැදිලි වෙනවා. පහාන සඤ්ඤාවෙන් දුරුකළ යුතු අකුසල ධර්ම දුරුවන කොට කුසල ධර්ම තමා තුළ හෙවත් සිත තුළ ජනිත වෙනවා. ඒ සතර සමාග්ප්‍රදානයයි.

1. අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං
අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති. විරියං ආරහති,
චිත්තං පග්ගන්හාති - පදහති.

නූපන් පාප අකුසල ධම් නිපදවීම සඳහා කැමැත්ත ඇතිකර ගැනීමට වැයම් කරන්න ඕනෑ. විරියය ඇරඹීමත් සමඟ බලවත් උත්සාහය තිබිය යුතුයි. ස්ථිර අධිෂ්ඨානයම පිහිටීම අනිවාර්යයි.

2. උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය.
ඡන්දං ජනෙති - වායමති විරියං ආරහති. චිත්තං පග්ගන්හාති
පදහති.

උපන් අකුසල ධම් නැති කිරීමට කැමැත්ත, විරියය, උත්සාහය හා ස්ථිර අධිෂ්ඨානය.

3. අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං
ජනෙති වායමති, විරියං ආරහති. චිත්තං පග්ගන්හාති, පදහති.

නූපන් කුසල් දහම් ඉපිදවීමට කැමැත්ත, වැයම, විරියය, උත්සාහය, ස්ථිර අධිෂ්ඨානය.

4. උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ධීතියා අසම්මොසාය
හියොහාභාවය වෙපුල්ලාය, භාවනාය, පාරිපුරියා, ඡන්දං
ජනෙති, වායමති, විරියං ආරහති, චිත්තං පග්ගන්හාති, පදහති.

උපන් කුසල් දහම් බොහෝ සේ වැඩීම සඳහාත් විපුලත්වයට පත්වීම සඳහාත් භාවනාවෙන් පරිපූර්ණ වීමටත් කැමැත්ත. විරියය, උත්සාහය හා ස්ථිර අධිෂ්ඨානය වඩවා ගත යුතුය.

**“අපාරතො තේසං අමතස්ස ද්වාරා
යේ සෝතචන්තො පමුඤ්චන්තු සද්ධං”**

සම්මා සම්බුදු පියාණන් වහන්සේ (අරිය පර්යේෂණ සූත්‍රය)

VI විරාග සඤ්ඤා VII නිරෝධ සඤ්ඤා

මෙතෙක් බුද්ධිමත් ඔබ වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබුවේ ගිරිමානන්ද සූත්‍රයේ දස සඤ්ඤාවලින් කර්මස්ථාන පහකි. ඊළඟට භය වැන්නේ සිට ඉදිරියට කරුණු ගෙනහැර දක්වමු. භයවැන්න වූ විරාග සඤ්ඤාවත් හත්වැන්නෙන් ප්‍රකාශිත නිරෝධ සඤ්ඤාවත් එකම ප්‍රතිඵලදායක තත්ත්වයක් ප්‍රකාශිතය.

“කතමා වානන්ද විරාග සඤ්ඤා ඉධානන්ද හික්ඛු අරඤ්ඤාගතොවා රුක්ඛ මූල ගතොවා සුඤ්ඤාගාරගතොවා ඉතිපටි සංචික්ඛති. එතං සන්නං එතං පණීතං යදිදං සබ්බසංඛාර සමථො, සබ්බුපධිපටිනිස්සග්ගෝ - තණ්හක්ඛයො - විරොගො - - නිරොධෝ - නිබ්බාණන්ති.” මේ විරාග සඤ්ඤාවෙන් ප්‍රකාශිත බුද්ධ භාෂිතය “නිරෝධ සඤ්ඤා” මෙහිදී දේශිතයි. ලෝක ධර්මයන්ගේ ස්වභාවය අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම වශයෙන් දකින බුද්ධිමත් යෝගාවචරයාගේ එකම ඉලක්කය “විරාගය” වූ නිවනයයි. නිර්+වාණ - නිර්වාණය - “නිර්” යනු නැති බවකි. “වාණ” යනු තෘෂ්ණාවයි. තෘෂ්ණාව හට ගන්නේ හිත තුළයි. තණ්හාවෙන් මිදීම, තණ්හාව ක්‍ෂය කිරීම දෝෂක්‍ෂය - මෝහක්‍ෂය සිදු වන්නේ හිතෙහි ය. එවිට සිත පිරිසිදු වේ. ඒ තමාගේ සිත කෙලෙස් ධර්මවලින් සඳහට මිදුණු බවමයි. නිර්වාණය යනු කෙලෙස් සහිත සිත නිකෙලෙස් කිරීම සඳහා ප්‍රතිපදාවක යෙදීමයි. දස සඤ්ඤා මගින් සිදුකරනු ලබන්නේ. “නිවන” ප්‍රාර්ථනා කිරීමෙන් නොලැබෙනු ඇත. “සචිත්තපරියෝදපනය” තම පිරිසිදු සිත මතු කිරීම සඳහා ප්‍රතිපදාවක යෙදීමයි. නිර්වාණගාමී ප්‍රතිපදාව කියන්නේ, විතරාග - විතදෝස - විතමෝහ වීම සඳහායි. විරාග සඤ්ඤාව වඩන හික්‍ෂුව කැලයකට හෝ රුක් සෙවණකට හෝ හිස් බිමකට ගොස් මෙසේ හික්මෙයි. සියලු සංඛාරයන්ගේ සංහිදීම ඉතා යෙහෙකි. එනම් පුඤ්ඤාහි සංඛාර - අපුඤ්ඤාහි සංඛාර ආනඤ්ජාහි සංඛාරවල සංසිදීමයි. පුඤ්ඤාහි සංඛාර

යනු පින් රැස් කිරීමයි. පින් රැස් කිරීම බොහෝ දෙනෙක් කරන්නේ මතු දිව්‍ය - මනුස්ස සම්පත් ප්‍රාර්ථනා කරගෙනම ය. මේ සියලු ලෝක ධර්මයන් සංඛත වේ. සියලු සංඛත ධර්ම අනිත්‍යයි. දුකයි. අනාත්මයි. එහෙත් පුනුදුන් අය අවිදු අඳුරේ සිටින නිසා අනිත්‍ය දේ නිත්‍ය වශයෙන් ද, දුක් දේ සැප වශයෙන් ද අනාත්ම දේ ආත්ම වශයෙන් ද දකින නිසා සැපයයි, දුකෙන් දුකට පත් වෙනවා. පළඟැටියන් පහත් සිළ ප්‍රියමනාප දෙයක් යැයි ඒ වෙන ආශාවෙන් ආදීමෙන් විනාශයට පත්වන්නා සේ ය.

“අපුඤ්ඤාහි සංඛාර” යනු පව් රැස් කිරීමයි. ලෝභයෙන්, ද්වේශයෙන් යුක්තව සැප පතා ප්‍රාණසාතාදී අකුසල කර්ම කරයි. කරන කලට මී පැණි සේ අකුසල මිහිරි යැයි සිතයි. විදින කලට විපාක වාරයට ආවිට දැඩිව දුක් ගිනි හටගනී. කුෂ්ඨයක් ඇති අයෙක් එය කසන කල සැප වේදනාවක් දැනුණත් පසුවට බොහෝ දුක් වේදනාවක් ඇති කරයි. මළමුත්‍ර ගොඩක ක්‍රීඩා කරන දරුවන් වැනිය.

“ආනඤ්ජාහි සංඛාර” යනු මනුෂ්‍ය දිව්‍ය සැපවලට වඩා බුන්ම සැප උකුම් යයි ඒ සැප බලාපොරොත්තුවෙන් රූපාවචර අරූපාවචර බුන්ම ලෝකාගත වීම සඳහා ප්‍රතිපදාවක යෙදීමයි. සියලු උපධිත්තෙන් මිදීමත්, තණ්හාව දුරු කිරීමත් විරාගය වූ නිවන අවබෝධයව සඳහා ප්‍රතිපදාවේ යෙදීම විරාග සඤ්ඤාව වේ. නිරෝධ සඤ්ඤාව අදාළ කරුණු ඉහත සඳහන් විරාග සඤ්ඤාව සඳහා ද වේ. “නි” යනු නැති කිරීමයි. “රෝධ” යනු කරදර හිරිහැර බාධාය. උපත නිසා ලබන්නා වූ විපත් සමූහය වූ ජරා - මරණ - ශෝක - පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාස ආදී දුක් වලින් (කායික - මානසික - වෛතසික) නිදහස් වීම නිරෝධ සංඤාව වේ.

චතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාවේ (දුක්ඛ - සමුදය - “නිරෝධ” මාර්ගය) තුන්වැනි සත්‍ය ගැන අවබෝධය නිරෝධ සඤ්ඤාව පැහැදිලි කර ගැනීමට ඉවහල් වේ.

“කතමඤ්ච භික්ඛවේ දුක්ඛ නිරෝධං අරිය සච්චං ? යො තස්සායෙව තණ්හාය අසේස විරාගනිරෝධො වාගො පටිනිස්සග්ගො මුත්ති අනාලයො ඉදං වුවච්චි භික්ඛවේ දුක්ඛ නිරෝධං අරිය සච්චං” - දුකට හේතුව වූ තණ්හාව ඉතිරියක් නොමැතිව නැති කිරීමක් වේද, තණ්හාව නසාලීමක් වේද, නැවත උපදනා පරිදි මිදීමක් වේද, නොඇල්මක් වේද, මෙය දුක්ඛ නිරෝධ සත්‍යයයි. දුකට හේතුව වූ තණ්හාව (ඇලීම ගැටීම) තියෙන්නේ සිත තුළය. එසේ නම් දුක නැතිකර ගන්නවා කියන්නේ තමා තුළ ඇති තණ්හාව නැති කිරීමයි. ඒ තණ්හාව හට ගැනීම කවර ආකාරයෙන් සිදුවන්නේ දැයි ප්‍රඥාවෙන් දකින්න මීනැ. බාහිර ලෝකය සම්බන්ධයෙන් පුද්ගලයන් සම්බන්ධයෙන් තණ්හාව නැත. ගේ දොර, ඉඩකඩම්, යාන වාහන, මිල මුදල්, රන් රිදී, මුතු මැණික් ආදී භෞතික වස්තු සම්බන්ධයෙන් ද, දුව - පුතා, ස්වාමි - භාර්යා, මව්පියන්, නෑදෑයන් සම්බන්ධයෙන් වූ වස්තු ඉලක්ක කරගෙන සිත තුළය, තණ්හාව හට ගන්නේ. මේ බව අවබෝධ කරගත් යෝගාවචරයා එසේ නම් තණ්හාව ඇත්තේ තම චිත්ත සන්තානය තුළ බව බාහිර පුද්ගල වස්තු සම්බන්ධයෙන් නොවන බවත්, එසේම තණ්හාව ඇති තැන දුක ඇති බවත් වටහා ගනියි.

සිතක් තුළ ජීවත් වෙනවා යනු දුකක් තුළ සිටින බව ප්‍රඥාවෙන් දැකීම ය. ඒ දුකින් අත්මිදීම සඳහා නිරෝධය සඳහා විරාගය සඳහා නොඇල්ම සඳහා දැඩි උත්සාහයක් ගනී. භෞතික හා පුද්ගලයන් වශයෙන් සම්මත කරගෙන ගොඩ ගසාගෙන, රැස්කර ගෙන, රැකවල් ලාගෙන, මමායනය කරගෙන ඇති සියලුම සංකත ධර්ම අනිත්‍යතාව හේතු කොටගෙන සකස් වී ඇති බව දකී. යමක් අනිත්‍ය නම් දුකයි. යමක් දුක නම් අනාත්මයි. යමක් අනාත්ම නම් තමාගේ වසඟයේ නොපවතී. තම අණසකට යටත් නොවේ. (සබ්බේ සංඛාරා අනිච්චා - සබ්බේ සංඛාරා දුක්ඛා - සබ්බේ ධම්මා අනත්තා)

අනිත්‍ය නම් ගත හැකි දෙයක් නොවේ.
 දුක නම් ගත යුතු දෙයක් නොවේ.
 අනාත්ම නම් හළ යුතු වේ.

ඉහත දැක්වූ ආර්ය දර්ශනය මත සියලු සංකත ධර්ම (භෞතික හා පුද්ගල) දුරින් දුරු කිරීමේ ආදීනව දැකීමෙන්ම සිදුකර ගත හැකිය.

VIII සබ්බ ලෝකේ අනභිරත සඤ්ඤා

IX සබ්බ සංඛාරෙ සු අනිච්ච සඤ්ඤා

දස සංඤා වලින් අටවැන්න සබ්බලෝකේ අනභිරත සංඤා හා නව වැන්න වන්නේ සබ්බ සංඛාරේසු අනිච්ච සංඤාවයි. ලෝකය යනු හිත හා කයයි. කය සම්බන්ධව ආදීනවත් හිත සම්බන්ධව ආදීනවත් ප්‍රඥාවෙන් දැකීමෙන් අනභිරතියට පත්වේ. ඇල්මට නොයයි. අයෝනිසෝමනසිකාරය ඇති තැන සත්‍ය වසන් වේ. යෝනිසෝමනසිකාරය ඇති කර ගැනීමෙන් සත්‍ය හෙවත් ඇත්ත හෙළිදරව් වෙනවා. හටගත්තා සියලුම ලෝක ධර්මයන්හි තණ්හාවෙන් වෙන්වීම, මාන්තක්කාර කමින් වෙන්වීම, මිත්‍යා දෘෂ්ටියෙන් මිදීමට අනභිරත සඤ්ඤාව වේ. ඊළඟට සබ්බ සංඛාරේසු අනිච්ච සංඤා යනු සියලු හටගත් දේවල් (පිරිසිදු සිත අපිරිසිදු සිත) අනිත්‍ය වශයෙන් දැකීමයි. “සබ්බ” යනුවෙන් අදහස් වන්නේ රහත් උතුමන්ගේ සිතත් (පංචස්කන්ධ සිත) නොරහත් සියල්ලන්ගේ සිතත්, පංච උපාදානස්කන්ධ සිත සියලුම සිත් වේ. පිරිසිදු රහත් උතුමන්ගේ සිතත් හටගත් දෙයකි. සංකතයකි. එහෙත් ඒ සිතේ වේදනාත්මක දුක නැ.

වින්දනය නැ. හේතුව රාගක්ඛය - දෝසක්ඛය - මෝහක්ඛය කර ඇති නිසාය. පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ ආදී ධාතූන්ගේ ස්වභාව ධර්ම සමූහයාගේ ඒ සිත තුළින් ක්‍රියාකාරීත්වයක් ඇත. රූප දෙකක් එකතු වීමෙන් විඤ්ඤාණය හටගෙන සිත හටගනී. ආකාශ ධාතුව ඇතුළු සියලු ධාතු ශක්ති සමූහයකි. ශක්තියක් ඇති තැන වේගයක් විද්‍යාමාන වේ. වේගය යනු වෙනස්වීමයි. එනම් අනිත්‍යයි. අනිත්‍යතාව පදනම්ව හටගත් ඒ රහතන් වහන්සේගේ සිතත් අත්හැරීමට ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ අනුදන වදාළහ. “ධම්මොපි භික්ඛවේ පහා තබ්බො, පගෙව අධම්මො” සද්ධර්ම හෙවත් පිරිසිදු සිත අත්හරින්න. රහත් සිතක් හටගත් අර්ථයෙන් (දුබ - දුක්ඛ දෙකක ඝෂය වීම් හෙවත් ඇති බවත් නැති බවත් නැතිවීම) දුකකි. ඒ සංඛාර දුක්ඛතාවයයි. සියලු සංඛාරයන් “අච්චියති” කරදරයට පත් කරයි. “හාරායති” ලජ්ජාවට පත් කරයි. “ජ්ගුච්ඡති” පිළිකුල් කරයි. මෙතෙක් කරුණු ගෙන හැර දැක්වූ සංඤාවල දහම් කරුණු සියලුම සංඤාව අදාළ බැවින් වටහා ගැනීමට පහසුය. විශේෂත්වය වන්නේ එක සංඤාවක ප්‍රකාශිත දහම් කර්මස්ථාන වශයෙන් වැඩිවීමේදී සියලුම සංඤා ගැන අවබෝධය බොහෝ දුරට වැඩේ. යෝගාවචරයා ලෝකයට අයිති සිත (අසද්ධම්ම) පළමුව අරහත් ඵලයේ දී අතහරී. ඒ සෝපදිශේෂ පරිනිර්වාණයයි. ඊළඟට පිරිසිදු සිතත් (සද්ධම්ම) අතහරින්න. ඒ නිරූපධිශේෂ නිර්වාණයයි.

X. ආනාපාන සති

දූන් ඉදිරිපත් කිරීමට බලාපොරොත්තු වන්නේ “දස සංඥා” වලින් අවසානයට දේශිත “ආනාපාන සති” කම්ප්පානයයි. ඒකායන නිවන් මාර්ගය වූ සතිපට්ඨාන දේශනාවේත්, කායානුපස්සනාවේත් පළමු පරිච්ඡේදය වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ ආනාපාන සතියයි. “සමාධිනදියං හික්ඛවේ බෝධි පක්ඛියා ධම්මා තං බෝධිය නිබ්බාන සංචත්තති.” සමාධිය මහණෙනි, බෝධිපාක්ඛිය ධර්මයකි. ඒ ධර්මතාවය නිර්වාණ අවබෝධය සඳහා හේතු වේ. ඉන්ද්‍රිය ධර්මවල ද බල ධර්ම වලද සමාධි ප්‍රකටව ගෙනහැර දක්වා ඇත. පිරිසිදු සිතකින් සත්‍ය අවබෝධ කරගත හැක. සත්‍ය අවබෝධය සඳහා සමාධිය අත්‍යාවශ්‍යයි. මහත්ඵල මහා ආනිශංස ඇති උතුම් ධර්මතාවයකි. සියලුම සිත් හටගන්නේ “මන” පූර්වාගම කරගෙන ය. ශ්‍රේෂ්ඨ කරගෙන ය. මනෙන්ම ය. සිත් හට ගන්නා ස්ථාන හයක් සත්වයා හට ඇත.

1. ඇස උපකාරී කරගෙන බලන සිත
2. කණ උපකාරී කරගෙන අහන සිත
3. නාසය උපකාරී කරගෙන ආඝ්‍රාණය කරන සිත
4. දිව උපකාරී කරගෙන රස විඳින සිත
5. කය උපකාරී කරගෙන පහස ලබන සිත
6. මන උපකාරී කරගෙන මෙනෙහි කරන සිත

වණී රූපය ඇහැට සම්බන්ධ වෙලා තියෙන තාක් බලන සිත ක්‍රියාත්මකයි. එසේම එම වර්ණ රූපය සම්බන්ධ ප්‍රිය හා අප්‍රිය අවස්ථා දෙකක් විද්‍යාමාන වේ. ප්‍රිය වර්ණය ඇහැට සම්බන්ධීකරණය වී තියෙන තාක් කල් සුඛ වින්දනය ඇති කරයි. හෙවත් රාගී සිතක් හටගනී. අප්‍රිය වණීය ඇහැට සම්බන්ධීකරණය වී තියෙන තාක් කල් දුක් වින්දනය ඇති කරයි. සැප වින්දනයේ දී ඇලෙන සිත - දුක් වින්දනයේ දී ගැටෙන සිත, ඇලීම, ගැටීම යනු “තණ්හාවයි.” සැප විඳින සිත නැතිවෙන කොට දුකයි.

දුක් විඳින සිත හටගන්න කොටම දුකයි. බලන සිත සම්බන්ධයෙන් ඉහත කී ධම්මතාවයට යටත් බව ප්‍රඥාවෙන් අවබෝධ කරගන්න. ඊටපසු වහාම මනට ධම් රූපයක් වශයෙන් ඒ සිත ඇදී පවතිනවා. එවිට මෙනෙහි කරන සිත හට ගෙන ඒ බැලූ අරමුණ නැවත නැවත මෙනෙහි කරනවා. මේ තණ්හාවෙන් හෙවත් අවිද්‍යාවෙන් තෙතමනය වූ අඳුරු වූ සිතුවිලි නැවත නැවත මනට නිරායාසයෙන් ඇදී පැවතීම නිසා මන දුර්වල වෙනවා. දුර්වල මානසික තත්ත්වය ඇතිනම් ලෝකය ගැන නිවැරදි වැටහීමක් ලබාගන්න බැහැ. අයෝනිසෝමනසිකාරය දුරලා යෝනිසෝ මනසිකාරය ඇතිකරගත යුතු වේ.

මේ අනුසාරයෙන් ඇසුන සිත, සුවඳ විඳි සිත, රස බැලූ සිත, පහස ලැබූ සිත, මෙනෙහි වූ සිත මනට ධම්ම රූප (සිතුවිලි) වශයෙන් නිරතුරුවම ගලාගෙන එනවා. එවිට නිතරම සිතමින් හෙවත් මෙනෙහි කරමින්මයි පසු වෙන්නේ. එමෙන් අනාගතයේ කිරීමට බලාපොරොත්තු වන යම් යම් දේවල් සම්බන්ධයෙන් අනාගත ධම්ම රූප (සිතුවිලි) ද මනට පැමිණීම නිසා “මනේන්ද්‍රිය” වඩාත් ක්‍රියාත්මක වෙත්ම මන දුර්වල වේ.

මේ දුර්වල මානසික තත්ත්වයක් යටතේ ලෝකය ගැන නිවැරදි අවබෝධයක් ලබාගත නොහැක. කෙසේවත් ප්‍රඥාව හෙවත් සත්‍යාවබෝධය කළ නොහැක. ඒ නිසා බුද්ධානුමත පිරිසිදු අරමුණක් “කමටහන්” වශයෙන් ඇරගෙන භාවනාත්මකව වඩමින් සිත එකඟ කර ගත යුතුය. බුද්ධානුමත කමටහන් “ආනාපානසති භාවනාවයි.”

ආරණ්‍යයකට හෝ ගසක් සමීපයට හෝ හිස් බිමකට යා යුතුයි.

ඒ ස්ථානවල පිරිසිදු වාතය තිබෙන නිසා ගන්නේ අරමුණ හුස්ම රැල්ලයි. එය පිරිසිදු විය යුතු වේ. සුවඳ වාතාශ්‍රයක් නම් ඇලෙන සිත, හෙවත් රාග සිත හටගනී.

දුගඳ නම් ගැටෙන සිතක් වේ. ද්වේශය හටගනී. එම නිසා පිරිසිදු වාතය ඇති තැන නිවරණ ධර්මතා දෙකක් හට නොගනී. කාමච්ඡන්දය, ව්‍යාපාදය යන දෙක යටපත් වේ. සිත තුළ ඇති පළමුවැනි කෙලෙස් දෙක මේ නිසා තාවකාලිකව යටපත් වේ. ඊළඟට පළඟක් බැඳ හෝ සුදුසු පරිදි ඉඳගෙන කොන්ද කෙලින් තබාගෙන, “උජුං කායං පනිධාය” සිටීමෙන් ටීනමිද්ධය නිවරණ යටපත් වේ. ටීනමිද්ධය යනු සිතේ අලස ස්වභාවයයි. යෝගාවචරයා පළමුව කළ යුත්තේ පාරමිතා සීලයක සිත පිහිටුවා වරිත පාරිශුද්ධිය ඇතිකර “උද්ධවච කුක්කුචවය” නැති කරගත යුතුය. විවික්ච්චාව නැති වන්නේ තෙරුවන් ට ජීවිත පූජාව කර සමාව ගැනීමෙනි. මේ පූර්ව කෘත්‍ය පරිපූර්ණ භාවයට පත් යෝගාවචරයා පළමු ධ්‍යාන සිත ඇති කරගැනීම සඳහා “පරිමුඛයට” හෙවත් නාසාග්‍රයට හිත යොමුකර සිහියෙන් හෙවත් හිතලා එක් වතාවක් හුස්ම රැල්ලක් ඉහළට අරගෙන ඒ හුස්ම රැල්ල හිතලා නැවත පිට කරන්න. “සො සතොව අස්සසනි - සතොව පස්සසනි” යනුවෙන් සිහිපත් කරන්නේ ඒ පූර්ව කෘත්‍යයයි. ඒ කුමක් සඳහා ද? අරමුණ තහවුරු කරන්නයි.

පළමුවන ධ්‍යානයේ ධ්‍යානාංග පහක් ඇත. විතක්ක, විචාර, ප්‍රීති, සුඛ ඒකාග්‍රතා යනුයි. මේ ධ්‍යානාංග වලින් පළමුවන “විතක්කය” ඉහත සඳහන් පරිදි සකස් කර ගත හැකිය. විතක්කය යනු අරමුණයි. එනම් හුස්ම රැල්ලයි. හිතලා හුස්ම රැල්ලක් ඉහළට ගෙන හිතලා එම හුස්ම රැල්ල ආපසු පිටකලාම “අරමුණ” තහවුරු වේ. ඊට පසු ස්වභාව සිද්ධියක් වශයෙන් වැටෙන ආශ්වාස හා ප්‍රශ්වාස දෙස හිතීන් හොඳින් බැලීම “විචාරය” වේ. සෑම හුස්ම රැල්ලක් දිනා සිතීන් යෝගාවචරයා බලන විට එහි දිග ස්වභාවය - කෙටි ස්වභාවය - සංසිඳුවන ස්වභාවය - හුස්මට සිත ඒකාග්‍රතාවය වෙන අයුරු බැලීමම තුළින් තහවුරු වේ. ඒකාග්‍රතාවය යනු සමාධි සිත වෙන අරමුණු කරා නොගොස් හුස්මටම බැඳී ඉහළ පහළ යන ස්වභාවයයි. එවිට

ප්‍රීතිය හා සැපය ඒ ධ්‍යානගත සිත තුළ විද්‍යාමාන වේ. මේ ස්වභාවය යෝගාවචරයා තම ධ්‍යානගත සිත තුළ දකින්නේ නම් ඒ “ප්‍රථම ධ්‍යානය” යනුවෙන් ඔහු විසින්ම අවබෝධ කරගනු ඇත.

ඉහත පූර්ව කෘත්‍යය හෙවත් ධ්‍යානයට සමවැදීමට පෙරාතුව පූර්ව සුදානම හරි හැටි අවබෝධ කර ගෙන ඒ සඳහාම නැඹුරු සිතීන් භාවනා කිරීමෙන් ඔහුට ධ්‍යානයකට සමවැදීමට හැකියාව ඇතිවනු ඇත. මේ ඉරියව්වෙන්ම පළමු වන ධ්‍යානය යනුවෙන් හිතෙන් අධිෂ්ඨාන කරගෙන හුස්මට හිත ඒකාග්‍ර වී සමාධි සිත ඉහළ පහළ යන හැටි ගමන් කරන හැටි දකිමින් බොහෝ වේලාවක් ධ්‍යානය තුළම රැඳී සිටීමට උත්සාහ කළ යුතුයි.

ඊට පසු “දෙවන ධ්‍යානය” - “දෙවන ධ්‍යානය” යනුවෙන් අධිෂ්ඨාන කර තමන්ගේ දෑස් මට්ටමට හිත හෙමිත් ගෙන ගොස් “ප්‍රීතියටම” ඒකාග්‍ර වෙලා යනුවෙන් දෙවන ධ්‍යානයට සමවැදීමට හැකියාව ඇතිවනු ඇත. එහිදී, දෙවන ධ්‍යානයේ ද බොහෝ වේලාවක් නම, ගුණ අධිෂ්ඨාන කරගෙන සමවැදී සිට “තුන්වන ධ්‍යානය” යනුවෙන් අධිෂ්ඨාන කර සමාධි සිත ඉහළට ගෙනගොස් නළල් තලය ප්‍රදේශයට අවධානය යොමුකර ගෙන සිටින්න. එවිට තුන්වැනි ධ්‍යානයට සමාධි හිත සමවැදී තැන්පත් වී ඇති බව යෝගාවචරයාට පෙනෙනු ඇත. දැනෙනු ඇත.

මෙසේ බොහෝ වේලාවක් තෙවන ධ්‍යානයට සමවැදී සිට හතරවන ධ්‍යානයට අධිෂ්ඨාන කර සමාධි හිත ඉහළට නැගී යන ස්වභාවය දකිමින් හිස මුදුනට අවධානය යොමු කරන්න. හිස මුදුන් ස්ථානය හතරවන ධ්‍යාන තලයේ ප්‍රදේශයයි. මේ ආකාරයට සිරුවෙන් ගුරු උපදෙස් මත හිත දියුණු කර “මන” ශක්තිමත් කරගත යුතුය.

සතිපට්ඨාන භාවනාවේ ආනාපාන සති භාවනාව වැඩිමෙන් සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම වැඩෙනවා. හේතුව සමථ සමාධියත්, විදර්ශනා සමාධියත් පාදක කරගෙන භාවනා කිරීමෙන් ය. දස සංඥා වලදී ද සතිපට්ඨාන භාවනාවේදී ද, ආනාපාන සතිය බහුල කොට වැඩිමෙන් මහත්ඵල මහා ආනිශංස වන බව අවධාරණය කර ඇත. අනිච්චානුපස්සී, විරාගානුපස්සී, නිරෝධානුපස්සී, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී යන ධර්මතා හතර ද “යස්මි සමයෙ ආනන්ද හික්ඛු ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනොය ලොකෙ අහිජ්ඣා දෝමනස්සං” යනුවෙන් ද සඳහන් කරන්නේ ඒ මහානිසංස ධර්මතා වේ.

“ආනන්ද, කෙලෙස් තවන විර්යය ඇති හික්ෂුව සිහියෙන් සිතේ ඇලීම, ගැටීම (තණ්හාව) නැති කිරීම සඳහා බවුන් වඩන්නේ ය. එහිදී අනිත්‍යතාවය විදසුන්ව දකී. විරාගය ඇති වනු ඇත. නිරෝධය සඳහා සිත මෙහෙයවයි. ලෝකය අත්හැරීම, දුකින් දුරු කිරීම සඳහා ඡන්ද, චිත්ත, චීරිය, විමංසා සතර සෘද්ධිපාද වඩාගෙන ආර්ය ඵලය ලැබීමට සුදුසුකම් ලබයි. දූතගෙන (ඒවංජානනො) දූකගෙන (ඒවංපස්සනො) සිහිය ඇත්තා (සතිමා) කෙලෙස් තවන විර්යය ඇති (ආතාපි) ඵලඹ සිටි සිහියෙන් (සම්පජානො) භාවනා කිරීමෙන් ඉන්ද්‍රිය ධර්ම හා බල ධර්ම වැඩෙනවා. බලවත්ම ඉන්ද්‍රිය සද්ධා ඉන්ද්‍රියයි. ඒ සතර සෝතාපත්ති අංග වැඩී යාමයි. බුද්ධෙ අවෙච්ච ප්‍රසාදය, ධම්මේ අවෙච්ච ප්‍රසාදය, සංඝෙ අවෙච්ච ප්‍රසාදය, අරියකාන්ත සීලය, බුදුගුණ පැහැදීම, දහම් ගුණ දූත පැහැදීම, සඟ ගුණ දූත පැහැදීම අරියකාන්ත සීලයෙන් යුක්තවීම යනු ආර්ය ඵලවල අවම ඵලය වූ සෝවාන් ඵලය ලැබීමට සුදුසු තත්ත්වයට හිත දියුණු වීමයි.

ආනාපාන සතිය,

“මුට්ඨ නිස්සස්ස නාහං වදාමි - සිහි මුලාවුන් සඳහා අනුනොදක්වමි.

“අසම්පජානස්ස නාහං වදාමි - නුවණින් නොදක්නවුන්ට අනුනොදක්වමි.

සිහිය ඇත්තන් හා මනා වූ නුවණින් යුත්අය සඳහා පමණි.

මෙසේ ගිරිමානන්ද සූත්‍රයෙන් දේශිත දස සඤ්ඤා කමටහන් වශයෙන් යෝගාවචරයා එකින් එක වඩන්නේ නම් ඒ ආයථි භාවය ඔහු වෙත සමීප වනු ඇත. ඔහු ඒකාන්තයෙන්ම සතර අපායෙන් අත් මිදී නිවන් දකින්නේ ය.

පංච නිවරණ ධම්

සාග් - යජුර් - සාමන් - අපර්චන් වතුර්වේදයෙහි කෝටිප්‍රාප්ත සංගාර නම් බ්‍රාහ්මණයෙක් දිනක් බුදු පියාණන් වහන්සේ හමුවී තමන් බොහෝ කලක් වේද වේදාන්ත හොඳ මතකයක තිබූ නමුත් දැන් අමතක වීමේ ස්වභාවයකට පැමිණේ. ඊට හේතුව කුමක් දැයි විමසීය. බුදුහු: නිතර නිතර කාමච්ඡන්ද ආදී නිවරණ ධම් සිත තුළ ජනිත වීමත් “දීඝරත්තම්පි සජ්ඣායකතා මන්තා නප්පට්ඨන්ති” දිගුකල් හැදැරීමත් නවතාලීමෙන් මතකය මකා යයි, වදාරති. “යොගාවේ ජායති භුරි අයෝගා භුරි සංඛයෝ” - යෝගීජීවිත ප්‍රඥාව වැඩීමට උපකාරී වේ. යෝගී ජීවිතය පිරිහීමෙන් ප්‍රඥාව ද පිරිහේ.

“තසු කතමානි පංච නිවරණානි,
 කාමච්ඡන්ද නිවරණං
 ව්‍යාපාද නිවරණං
 ථීන මිද්ධ නිවරණං
 උද්ධච්ච කුක්කුච්ච නිවරණං
 විචිකිච්චා නිවරණං, ඉමානි පංචනිවරණානි
 (බුද්ධ වස්තු විභංග - විභංග ප්‍රකාරණය)

ඉහත පාලි පාඨයෙන් ප්‍රකාශිත පංච නිවරණ ධර්ම සිත තුළ ජනිත වන කුසල් සිත් ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඉඩ නොදී යටපත් කරනවා. නිවරණ යනු වළක්වාලනවා යනුයි. විශේෂයෙන් ධ්‍යාන සිත් උපදවා ගැනීමට යෝගාවචරයාට බාධා ඇති කරයි.

ධ්‍යානාංග වූ විතක්ක - විචාර - ප්‍රීති - සුඛ - ඒකාග්ගතා ධර්ම හටගැනීමට බාධායි. ඒ බව “කධානාදි වසෙන උප්පජ්ජනක කුසල විත්තං නිවාරණති නිසෙධෙනති තථා තස්ස උප්පජ්ජතුං න දෙන්තීති නිවාරණාති” ධ්‍යාන වශයෙන් උපදින කුසල සිත් ආවරණය කරන සාධනයට ඉඩ නොදෙන එසේම උපදින්න ඉඩ නොදෙන්නේ නිවරණ නම් වේ.

පැහැදිලි සිත පිරිසිදු ජලාශයක් වගේ. ඒ පිරිසිදු ජලාශය විනිවිද දැකිය හැකිය. වංචල බවෙන් තොර විය යුතුය. කුණු දූවිලි වලින් තොර බව තමයි පිරිසිදු බවේ සංකේතය. මේ නිවරණ ධර්ම හිත තුළ හටගත්තාම පිරිසිදු සිත අපිරිසිදු වන හැටි යෝගාවචරයා අත්දැකීම තුළින් සහතික කර ගැනීමට පුළුවන. ඒ මෙසේයි.

1. කාමච්ඡන්දය - සායම් දූමු වතුර භාජනයක් බඳුය. තම මුහුණත ඡායාව දැක ගැනීමට නොහැකි මෙනි.
2. ව්‍යාපාදය - තරඟාව - පටිසයාදී අකුසල වෛතසික රත්වූ - නටන දිය ඇති ජල බඳුනක් බඳුය. කෙනෙකුගේ පිළිරුව එහිදී දැකිය නොහැක.
3. ථීනමිද්ධය - අලස ස්වභාව - ඔතැනි ස්වභාවය. කඩාවැටුණු - අප්‍රාණික ස්වභාවය. ඔපවත් පිපණු බව නොමැති බව. ජලය දියසෙවලින් යුත් අවස්ථාවක් බඳුය. දියසෙවලින් යුත් ජලයක තමාගේ මුහුණ පැහැදිලිව දැකිය නොහැක.
4. උද්ධච්ච කුක්කුච්චය - සෙලවෙන - වංචල වෙන දිය බඳුනක් බඳුය. එක අරමුණකට ගැනීමට නොහැකිය. ජලයෙන් ගොඩ දූමු දැඟලන මාළුවක් බඳුය. එබඳු සෙලවෙන බඳුනකින් තමාගේ රුව පැහැදිලිව දැකිය නොහැක.
5. විචිකිච්චා - අඳුරේ ඇති දිය බඳුනක් බඳුය. පැහැදිලිව රුව දැකීමට නොහැකිමෙන් සිතේ තිබෙන ගුප්ත බව නොපැහැදිලි බවය. තීරණයක් ගත නොහැකි බව ප්‍රකට කරයි.

මෙසේ කාමච්ඡන්දය සායම් පෙවූ ජලයකට ද, ව්‍යාපාදය නටන - උතුරන ජලයකට ද- ථීනමිද්ධය දියසෙවළින් ගහන ජලයකට ද - උද්ධච්ච කුක්කුච්චය - සෙලවෙන ජලයකට ද, - විච්චිච්චාව අඳුරේ ඇති ජලයකට ද අර්ථ නිරූපණය කිරීම ඉතාමත් අර්ථාන්විතය. තමාගේ සිත කෙබඳු ස්වරූපයක් ගන්නේ දැයි එමගින් යෝගාවචරයාට හේතු සහිතව වටහා ගැනීමට පුළුවන.

එසේ නම් ධ්‍යානයකට සමවැදීමේදී සිතේ ඇතිවන විශේෂිත බව තමාගේ සිත කෙබඳු ගුණාංගයන්ගෙන් යුත් සිතක් බවට පත්වෙනවාදැයි ඔහු වටහා ගනී.

1. කාමච්ඡන්දය

කාම ගුණයට ඇලීමයි. පංච කාම සම්පත්වලට රුචිය. පස්කම් සුවය නම් රූප - ශබ්ද - ගන්ධ - රස - ස්පර්ශ විඳීමයි. ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය සම්බන්ධව ප්‍රසාද රූපයේ ඔපවත් ස්වභාවයට අරමුණු සම්බන්ධ වීමේදී එස්සය මගින් සිදුවන ධර්මතාවයේදී සිත හටගනී. සුභ හෝ අසුභ නිමිත්ත අයෝනිසෝ මනසිකරය නිසාම තණ්හාව ඇති වේ. දැඩිව ගැනීමම උපාදානය වේ. “සුභ නිමිත්තං භික්ඛවේ, අයෝනිසෝ මනසිකරොන්තො අනුප්පන්තෝ ච කාමච්ඡන්දො උප්පජ්ජති - උප්පන්තෝච කාමච්ඡන්දෝ භියොහා භාවාය වේපුල්ලාය සංවත්තති.” විශේෂයෙන් ‘සුභ’ නිමිත්ත වශයෙන් ගැනීමම කාමච්ඡන්දය ඇතිවීමට හේතු වේ. සුභ වශයෙන් දකින්නේ අයෝනිසෝ මනසිකාරයමයි. ඒ නිසා රාග ගිනි නැති කිරීමට කායගතා සති භාවනාව බුදුන් අනුමත කර ඇත. කාමච්ඡන්දය ඇති විට ධ්‍යාන වැඩීම ප්‍රතිපක්‍ෂයි. අකුසලයට කුසලය ප්‍රතිපක්‍ෂ ධර්මයෝ වන්නාහ.

මේ සිත අරමුණෙන් අරමුණට සම්බන්ධ වන්නේ අත්තක් අතහැර තවත් අත්තක් අල්ලා ගැනීමට පනින වඳුරෙකු හා සමානයයි. වඳුරා කිසිවිට

තමා සිටින අත්ත අතහරින්නේ නැහැ. එහි සුව පහසු බව ඉතා හොඳ නම්, තවත් අත්තක් හොයා පනින්නේ ඊටත් වඩා සුව පහසු බවක් ඇතියි විඳීමේ කැමැත්ත පරිදිය. සිත නිතරම ඒ හා සමානය. මේ පංච කාම ගුණය දැඩිව සිත වසග කරන, එහි කිඳා බසින බව කුරුම්බා ගෙඩියකට අත දමූ වඳුරෙකු උපමාවට ඉතා හොඳින් ගැලපෙනවා. ලොඳ ඇති කුරුම්බා ගෙඩියකට ලොඳ කෑමේ ආසාවෙන් කුඩා සිදුරක් පාදාගෙන අමාරුවෙන් අත ඇතුළට දමා හොඳට ලොඳ භාරා මීට මොලවාගෙන අත එළියට ගන්න උත්සාහ කරනවා. නමුත් ඒ කුඩා සිදුරෙන් අත එළියට ගන්න බැහැ. ඇයි ඉතා අමාරුවෙන් රැස්කළ කෑම කිසිසේත් අත්තැරීමට අකමැති නිසා. ඒ නිසා මරණය හෝ මාරාන්තික උපද්‍රවයට වඳුරාට යටත් වෙන්න වෙනවා. ඒ වගේ පංච කාම ගුණ ආදීනව නොදකින පුහුදුන් අයට ද වඳුරාට සිදුවන දුකට පත්වෙනවා.

2. ව්‍යාපාදය

ක්‍රෝධය මිනිසාගේ මෙලෝ - පරලෝ - නිවන සැපත නසාලන මහා බරපතල අකුසල වෛතසිකයකි. නිතරම දහමේ මෙහි ආදීනව ප්‍රකට කර ඇත.

- ★ “නඤ්ඤො සමො බලී”
ද්වේශය හා සමාන අපරාධයක් නැත.
- ★ “කුද්ධො ධම්මං න පස්සන්ති”
කිපුණ තැනැත්තාට හොඳ නරක නොපෙනේ.
- ★ කුද්ධෝ අඤ්ඤාං න ජානාති”
කිපුණ අයට තමාගේ අභිවෘද්ධිය නොසැලසේ.

★ “අනස්ථ විනතො කොධො”

කීපුණ අය නිතරම අනර්ථයමයි කරන්නේ.

ව්‍යාපාදයට ඉවසීම - මෙම ත්‍රිය නිර්දේශිත ගුණදහම් වැඩීමයි. වෛරය - ඊර්ෂ්‍යාව - ක්‍රෝධය - ගුණමකුබව ආදී අගුණ ධර්ම ව්‍යාපාදය හා පරිබද්ධව හටගනී. විශේෂයෙන් පටිස නිමිත්තක් අරමුණ වශයෙන් ගැනීමේ දී යෝනිසෝ මනසිකාරය හෙවත් එළඹ සිටි සිහිය ඇත්නම් ව්‍යාපාදය හට නොගනී. ඒ බව “පටිස නිමිත්තං භික්ඛවේ, අයෝනිසෝ මනසිකාරොත්තො අනුප්පත්තොවේව ව්‍යාපාදො උප්පජ්ජති. උප්පත්තෝව ව්‍යාපාදෝ භියොසාභාවාය වේපුල්ලාය සංවත්තති.” ගැටෙන නිමිත්ත අයෝනිසො මනසිකාරය නිසා නූපත් ව්‍යාපාදය හටගනී. උපත් ව්‍යාපාදය බෙහෝ සේ වැඩීමටත්, ව්‍යාජන වීමට හෙවත් වර්ධනයට හේතු කාරක වේ. උසස්ම තපස ඤාණයයි. “ඛන්ති පරමං තපො තිපීක්ඛා” කාමච්ඡන්දය යනු රාගය හෙවත් ඇලීමයි. ව්‍යාපාදය යනු ගැටීමයි. ඇලීම ගැටීම යනු තණ්හාවයි. ඒ නිසා කායගතාසති භාවනාව (පටික්කුල මනසිකාරය සහිතව) මගින් රාග ගිනි තාවකාලිකව නිවා ගැනීමට පුළුවන. මෙම ත්‍රි භාවනාවෙන් ද්වේශ ගිනිත හෙවත් ගැටීම යටපත් කර ගත හැකිය. සමථ භාවනාව හෙවත් ලොකික භාවනා මගින් කෙළෙස් යටපත් කර මානසික දියුණුව සලසා ගත හැක.

2. ථීනමිද්ධය

ථීනමිද්ධය යනු සිතේ හැකිඵණු බව, ඔතැනි බව, අලස බව, පිපුණු බව පහවීම, පසුබෑම, උදාසීන ගතිය, කම්මැලි බව, අකර්මන්‍ය බවයි. මේ ස්වභාවය සමථ හෝ විදර්ශනා භාවනාවට බාධායි. කුසල් දහම් හි යෙදීමට නො ඇල්ම ඇති වේ. අලස බව, කම්මැලි බව, ලොකික - ලෝකෝත්තර දියුණුවට බාධකය. එසේම පිරිහීමට මගකි. ආරම්භක ධාතුව, නික්බේම

ධාතුව, පරක්කම ධාතුව වශයෙන් ථීනමිද්ධය මගහරවා ගැනීමට ඇති සමය ග්‍රයෝගයි.වීයඝීයෙන් යමක් කිරීමට ආරම්භ කළ යුතුය. ආරම්භ කරන යම් කටයුත්තක් සඳහා පූච්ඡාත්‍ය හරිහැටි හෙවත් පරිසරය උචිත විදියට සකසා තිබීම අනිවාර්යයි. ආරම්භ කළ භාවනාව හෝ කටයුත්ත සම්බන්ධයෙන් වහා එහි ප්‍රතිඵල බලාපොරොත්තු වීම නොකළ යුතුයි. ලිඳක් භාරන අය ලිඳේ වතුර වහා ලැබේවායි කිසිවිට ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ නැත. ප්‍රාර්ථනා කළ පළියට ලැබෙන්නේත් නැත. අප්‍රතිහත ධේයඝීයෙන් ඒ කටයුත්ත සඳහාම ඇරුණු වෙර වීර්යයෙන් වැඩේ යෙදුණ විට නොසිතූ පරිදි අභිමතාර්ථය සමාද්ධි භාවයට පත්වෙනු ඇත. නික්බම ධාතුව හා පරක්කම ධාතුව යනු නොපසුබස්නා වීයඝීයයි. ථීනමිද්ධය නැති කිරීම සඳහා තමාගේ අවට පරිසරය ගැන සැලකිලිමත් වීම ඉතා වැදගත්ය. ප්‍රසන්න භාවය , පිරිසිදු බව, ආලෝකය බොහෝ දෑ ලංකරගෙන නොසිටීම, උසස් වීයඝී උතුමන් ඇසුර, ඉරියව් විටින් විට වෙනස් කිරීම, එළිමහන්හි සිටීම, අධික හෝජනය නොවැළඳීම, මනුෂ්‍යාත්ම භාවයේ වටිනාකම නිතර නිතර මෙනෙහි කිරීම, කිසියම් අධිගමනයකට උත්තම ආයඝී ඵල ලාභීත්වයක් තවම ලබාගෙන නොමැති බව සිහි කිරීම, සසරෙහි හය දැකීම, කළ්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර හා වරිත සිහිකිරීම, බෝධිපාක්‍ෂික ධර්ම වඩා ආයඝී මාගීය වැඩීම, උත්සාහවත් වීම ආදිය වේ.

4. උද්ධච්ච කුක්කුච්චය

සෙලවෙන - වංචල ජල බඳුනකින් හරියට මුහුණ දෑක ගත නොහැකිය. එමෙන් වංචල වූ සිතක සමාධිය නොවැඩේ. නොසන්සුන් බවයි. අලු ගොඩකට ගලකින් ගැසූ විට දූවිලි සේ අලු දසට විසිරී යන පරිදි උද්ධච්ච කුක්කුච්ච සිත අරමුණ හමුවේ ඒකාග්‍ර කිරීමට අපහසුය. විශේෂයෙන් තමාගේ වර්තය හා සම්බන්ධව ඇති විසුරුණු බව. ඒ නිසා ශීල සම්පන්න බව ඇති යෝගාවචරයාට සිත ඒකාග්‍ර කිරීමට පහසුය.

විශේෂයෙන් පාරමිතා සීලය හෙවත් ලෝකෝත්තර සීලය වඩවා ගත යුතුය. ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවක් අනුමත කර ඇත.

“ශීලෙහි පතිට්ඨාය නරො සපඤ්ඤො
චිත්තං පඤ්ඤංව භාවයං
ආතාපි නිපකො භික්ඛු
සෝ ඉමං විජට්ඨෙ ජටං.”

ගැට නැති කර ගැනීම සඳහා පළමුව ශීලයෙහි පිහිටා උද්ධව්ව කුක්කුච්චය යටපත් කරගෙන චිත්ත භාවනාව වැඩීමට අනුදාන වදාළහ. එසේනම් සමථ සමාධි හෙවත් ලෞකික සමාධියේදී ශීලයෙහි පිහිටීම අනිවාර්යයි. නැයන්ගේ විපත් - වස්තුව නැති වීම - රෝගාබාධ - ප්‍රත්‍යාපහසුකම් නැති වීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු කාරක වේ. උද්ධව්ව කුක්කුච්චය නිවරණ ධර්මය හට ගැනීමට.

5. විචිකිච්චාව

බුද්ධ - ධර්ම - සංඝ - සික්ඛා - පුබ්බන්ත - අපරන්ත - පුබ්බාපරන්ත - පටිච්ච සමුප්පන්න ධර්ම යන කරුණු පිළිබඳ සැකය විචිකිච්චාව නිවරණය ලෙස සැලකේ. මේ නිවරණ ධර්මය ප්‍රභාණය කිරීම සඳහා දහම දැනගත් දැකගත් උතුමන් ඇසුර - එමෙන්ම දහම නිතරම ශ්‍රවණය කිරීම යෝනිසෝමනසිකාරය ධර්මයේ හැසිරීම උපකාරී වේ. අඳුරේ ඇති දිය බඳුනකින් මුහුණ දැකගත නොහැකියාව මෙන් එක අදහසකට, ස්ථිර නිගමනයකට පැහැදිලි අරමුණක සිත පිහිටුවීමට නොහැකිය. විශේෂයෙන් බුදුන් දහම් සඟුන් යන ත්‍රිවිධ රත්නයේ ගුණම වැඩීම මේ නිවරණ ධර්මය නැති කිරීමට හේතු සාධක වේ. “බුද්ධ” යනු චතුරායඝී සත්‍යයයි. “බෝධිං වුච්චති චතුසු අරිය සච්චේසු ඤාණං” “බුද්ධ” හෙවත් බෝධිය

අවබෝධයයි. එනම් දුක්ඛ - සමුදය - නිරෝධය - මග්ග චතුරායඝී සත්‍ය දැනීමයි. ලෝකය යනු දුක් ගොඩකි. ජරා - මරණ - සෝක - පරිදේව ආදී වෛතසික - මානසික - කායික දුක්වලින් නිරන්තර සත්ත්වයා වෙලී පැටලී ඇති බව දනගැනීම දුකට හේතුව හෙවත් සමුදය යනු තණ්හාවයි. තණ්හාව හිත තුළින් නැතිකර ගතහොත් දුක නැතිකර ගතහැකි බව දන ගැනීම. ඒ සඳහා මාඝීය වූ මිච්ඡාදිට්ඨිය නැතිකර සම්මා දිට්ඨිය හෙවත් ලෝකයේ යතාර්ථය හරිහැටි දැකීමයි. මේ බුදු ගුණ භාවනාවෙන්ම විචිකිච්චාව නැතිකර ගත හැක. පංච නිවරණ ධර්ම හොඳ අවබෝධයක් ඇතිකර ගෙන අවබෝධය මතින් ප්‍රභාණය කර සමථ සමාධි සහ විදර්ශනා සමාධිය වඩා ගැනීමට අත්සාහ කරන්න.

නිවන් ආරාධනා “ශ්‍රද්ධාව”

අපා නිවන් දොර ඔබට විවර වී ඇත. කන් ඇත්තෝ සදහම් අසා ශ්‍රද්ධාව ඇතිකර ගනින්න!

“නිවන්” මහා වෘක්ෂය “ශ්‍රද්ධාව” බීජය මතින්ම හටගනී. “නිවන්” ගැන කථා කරනවා නම් පළමුව “ශ්‍රද්ධාව” ගැන පැහැදිලි කරගැනීමක් අවශ්‍යයි. හේතුව “නිවන්” ශ්‍රද්ධාවෙන් තොරව ලංකර ගත නොහැක. ශ්‍රද්ධාව යනු නිවන් සඳහා ම වූ ධර්මතාවයකි. “සද්ධා බීජය” යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ ඒ හෙයිනි.

“යේ සෝතවන්නෝ පමුඤ්චන්තු සද්ධං” ශ්‍රද්ධාව ඇතිකර ගත හැක්කේ දහම් ඇසීමෙනි. සත්‍ය අවබෝධයට “සත්‍යම” ඇසිය යුතුයි. ධර්මයම ඇසිය යුතුයි. හේතුව “සුතවනෝ අරියසාවකෝ” ආර්යය ශ්‍රාවක බවට පත්වන්නේ ධර්මය ඇසීමෙනි. “අස්සුතවනෝ පුපුඡ්ඡනෝ” දහම් නොඅසන්නේ පෘථග්ජන අයයි. එසේ නම් දහම් ඇසීමෙන් පෘථග්ජන භාවයෙන් අත් මිදේ. සම්බුද්ධ ශාසනයේ බීජය වූ “ශ්‍රද්ධාව” දහම් ඇසීම තුළින්ම ඇතිවන බව පැහැදිලිය. පරසෝඡප්‍රත්‍ය යනුවෙන් ද සඳහන් වන්නේ එයමයි.

ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ “සබ්බාසව” සූත්‍රයේ දී පැහැදිලිව ධර්මය නොඇසීම නිසා මිනිසන් බවට පත් අයගේ වටිනාකම තමාටම වටහා ගැනීමට නොහැකි තත්ත්වයක් උදාවන බව කරුණු සහිතව ගෙනහැර දක්වති. දහම් නොඅසන (අස්සුතවා පුපුඡ්ඡනෝ) අශ්‍රැතවන් පෘථග්ජන පුද්ගලයා ගේ ස්වභාවය මෙසේය.

“ඉධ භික්ඛවේ අස්සුතවා පුපුඡ්ඡනෝ අරියානං අදස්සාවී”

පුහුදුන් අය දහම් නොඇසීම නිසා ආර්යයන් වහන්සේ හරිහැටි නොහඳුනයි.

“අරිය ධම්මස්ස අකොච්ඤො” දහම් නො ඇසීම නිසා සත්‍ය දහම වටහා ගැනීමට අදක්‍ෂ වේ.

“අරිය ධම්මේ අවිනීතො” දහම් නො ඇසීම නිසා අරිය දහමේ සංවර බවත්, විනීත බවත් ඇති නොවේ. ධර්මය මෙනෙහි නොකිරීම හේතුවෙන් සති සම්පජ්ඤාදාය ඇති නොවීමෙන් ඵලඹ සිටි සිහියට පත් නොවීමෙන් ධර්මය නොදකී.

සැකවිත්ම දහම නොදැකීම සිදුවන්නේ සත්පුරුෂයන් ඇසුර නොලැබීමම නිසාය. මෙසේ දහම නොදැනීම නිසා ආශ්‍රව හෙවත් කෙලෙස් වැඩීම සිදු වේ.

එසේ නම්, “සුතවනෝ - අරිය සාවකෝ”
“අස්සුතවනෝ පුපුඡ්ඡනෝ”

මේ දෙපිරිස හරිහැටි හඳුනා ගැනීම දැන් පැහැදිලිය. මහා ප්‍රඥාව හෙවත් මහා බෝධිය ලැබීම සඳහා ඇතිකර ගතයුතු බෝධි පාක්ෂික ධර්මවල (සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්මවල) පංච බල පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්මවල මූලටම සඳහන් වන්නේ ද ශ්‍රද්ධාවයි. එය,

“ශ්‍රද්ධා බලය” “ශ්‍රද්ධි ඉන්ද්‍රිය” වශයෙනි.

“සද්ධිනද්‍රිය ධර්මය” ඇතුළු ඉන්ද්‍රිය ධර්ම පහ ගැන සංයුක්ත සාලා සූත්‍රය මෙසේ සඳහන් වේ.

- (i) “සද්ධිනද්‍රියං භික්ඛවේ බෝධි පක්ඛියෝ ධම්මෝ තං බෝධාය නිබ්බාණාය සංවත්තති.
- (ii) විරියනද්‍රියං භික්ඛවේ බෝධි පක්ඛියෝ ධම්මෝ තං බෝධාය නිබ්බාණාය සංවත්තති.
- (iii) සති ඉන්ද්‍රියං භික්ඛවේ බෝධි පක්ඛියෝ ධම්මෝ තං බෝධාය නිබ්බාණාය සංවත්තති.
- (iv) සමාධිනද්‍රියං භික්ඛවේ බෝධි පක්ඛියෝ ධම්මෝ තං බෝධාය නිබ්බාණාය සංවත්තති.

නිබ්බාණය සංවත්තනි.

(v) පඤ්ඤා ඉන්ද්‍රියං භික්ඛවේ බෝධි පඤ්ඤායෝ ධම්මෝ තං බෝධාය නිබ්බාණය සංවත්තනි.

මේ සූත්‍ර දේශනාවට අනුව “සද්ධිඤ්ඤිය” සියලුම ඉන්ද්‍රිය ධර්මවලින් ප්‍රධාන තැනක් ගනී. ශ්‍රද්ධාව බෝධිපාක්ෂික ධර්මයක්, සම්බෝධිය, නිර්වාණය සඳහා ප්‍රධානත්වය ගනී. ප්‍රමුඛ වේ.

“යස්ස බෝ භික්ඛවේ, ඉමානි පඤ්චිඤ්ඤියනි, සබ්බේන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං නාහි තමහං බාහිරො පුපුජ්ජන පඤ්ඤා ධීතෝති වදාමි.”

“මහණෙනි, (ශ්‍රද්ධාව ප්‍රධාන කොට ඇති) මේ ඉන්ද්‍රිය ධර්ම සියල්ලෙන් සියල්ල හෝ සපුරා සියල්ලම නැතිනම් ඔහු බාහිර පාපජ්ජන පඤ්ඤාවට අයත් වන්නේ යයි මම ප්‍රකාශ කරමි.”

මේ සම්බුද්ධ දේශනාව ඉතාමත් පැහැදිලිය. ශ්‍රද්ධාව ප්‍රධාන කොට ඇති මේ ඉන්ද්‍රිය ධර්ම සමහරක් හෝ සියල්ලම හෝ නැතිනම් ඔහු හෝ ඇය කිසිසේත් ආර්ය භාවයට පත්වන්නේ නැත. සම්බුද්ධ ශාසනයෙන් බැහැර වූ පාපජ්ජන අයෙක්, එසේ නම් අප විසින් මෙහිදී කුමක් කළ යුතු ද? ඒ පුහුදුන් බවෙන් අත් මිදීම සඳහා ශ්‍රද්ධාව (ඇතුළු සියලු ඉන්ද්‍රිය ධර්ම) ඇතිකර ගත යුතුය.

අංගුත්තර නිකායේ පුග්ගල සූත්‍රයෙහි (නවක නිපාකය) “නව ඉමේ භික්ඛවේ පුග්ගලා සන්තෝ සංවිජ්ජමානා ලෝකස්මිං, කතමේ නව?”

මේ ලෝකයෙහි මහණෙනි, පුද්ගලයන් නව දෙනෙක් දැකිය හැක. ඒ නව දෙනා කෙසේ ද?

1. අරහත් ඵලස්ථ ආර්යයන් වහන්සේ
2. අරහත් මාර්ගස්ථ ආර්යයන් වහන්සේ
3. අනාගාමී ඵලස්ථ ආර්යයන් වහන්සේ
4. අනාගාමී මාර්ගස්ථ ආර්යයන් වහන්සේ
5. සකාදගාමී ඵලස්ථ ආර්යයන් වහන්සේ

6. සකාදගාමී මාර්ගස්ථ ආර්යයන් වහන්සේ
7. සෝතාපත්ත ඵලස්ථ ආර්යයන් වහන්සේ
8. සෝතපත්ත මාර්ගස්ථ ආර්යයන් වහන්සේ
9. පාඨග්ජන (අනාර්ය අය)

මේ පුද්ගල වර්ගීකරණය අනුව ද ආර්ය අනාර්ය භාවය පැහැදිලි ය. ඉහතින් දැක්වූ පටිපත්ත සූත්‍රයට අනුව ශ්‍රද්ධාව ආදී කොට ඇති ඉන්ද්‍රිය ධර්ම කිසිසේත් නැත්තේ නම් ඔහු පුහුදුන් අයෙකි. ශ්‍රද්ධාව නැත්තෙකි. නිවනට බාධක වූ අනාර්ය භාවයෙහි සිටින්නෙකි. එසේ නම් පුහුදුන් බවෙන් මිදීම සඳහා ශ්‍රද්ධාව ඇතිකර ආර්ය භූමියට හෙවත් සෝවාන් මාර්ගස්ථ පුද්ගලයෙක් බවට පත්විය යුතුය. පුහුදුන් බවෙන් අත්මිදීම යනු ආර්ය භූමියට ඇතුළු වීමයි, හෙවත් සෝවාන් මාර්ගස්ථයෙක් බවට පත්වීමයි.

“අයං වුවච්චි සද්ධානුසාරී ඔක්කන්තො සම්මන්ත නියාමං සප්පුරිස භූමිං ඔක්කන්තො විනිවත්තෝ පුපුජ්ජන භූමිං.”

ශ්‍රද්ධාව මුල් කරගෙන නිවන් මඟට පිළිපත් ආර්ය පුද්ගලයා කිසිදිනක සතර අපා ගතවන්නේ නැත. ඔහු තම ආර්ය මාර්ගය නොපිරිහෙලා දියුණු කරගෙන යන අවස්ථාවක මියගිය හොත් ඒකාන්තයෙන්ම සෝවාන් ඵලස්ථයෙක් වශයෙන් කලුරිය කර, “ජාත සෝතාපත්තයෙකුච්ච” උපදී.

“අභබ්භො තාව කාලං කාතුං යාව න සොතා පත්ති ඵලං සච්ඡිකරෝති”

ඔක්කන්ති සංයුක්තයේ බොහෝ සූත්‍රවල සෝවාන් මාර්ගස්ථයා සෝවාන් ඵලයට පත් නොවී නොමැරෙන බව පැහැදිලිය.

“ධම්මේ අවෙච්ඡප්පසාදෙන සමන්තාගතො අරිය භවකො නිරයංවා - නිරව්ඡිත යෝනිංවා පෙත්ති විසයංවා උප්පජ්ජස්සති.” ති නෙතං ධානං විජ්ජති.”

දහමෙහි නොසැලෙන ප්‍රසාදය ඇති කරගත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා (හෙවත්

ශ්‍රද්ධාවන්තයා) නිරයටත්, තිරිසන් ගතියටවත්, පෙත්ති විෂයටවත් (පරදක්‍රම ප ජීවී ප්‍රේත ලෝකයට) යන්නේ නැත. මෙහි සඳහන් “ධම්මේ අවෙච්චපසාද” දහම් පදයෙහි අදහස හොඳින් වටහා ගතයුතු වේ. ලෝක ධර්මයන් හෙවත් ලෝකයේ ස්වභාවය “දුක” බව එක්තරා ප්‍රමාණයකටත් ප්‍රඥාවෙන් දැනගෙන එනිසාම නිර්වාණ ධර්මයටම පැහැදීම ඇතිකර ගත් (ශ්‍රද්ධාව) ඇති අයව “ශ්‍රද්ධාවන්ත” ආර්ය ශ්‍රාවකයන් වේ. එසේ නම් ලෝක ධර්මයන්ගේ ස්වභාවය “අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම” බව දැනගැනීමම ආර්ය භාවයට පත්වීමට හේතු වේ. මේ බව නොදැනීමම අනාර්ය භාවයේ හෙවත් පුහුදුන් බවේ ස්වභාවය වේ.

අනාර්ය හෙවත් පුහුදුන් අයගේ ගතිය (නැවත ඉපදීම) අනියත වේ. ඉහත සර්වඥ දේශනා පාඨයේ සඳහන් පරිදි ඒ අය නිරයට - තිරිසන් ගතියට - ප්‍රේත ගතියට පත්වීමට බොහෝ ඉඩකඩ වැඩිය. එසේ නම් සතර අපාගත වීමට දුගතියට යාමට ඉඩ ඇති ඒ පුහුදුන් බවෙන් අත්මිදී “ආකාරවතී ශ්‍රද්ධාව” ඇතිකරගෙන අර්ය භූමියට පත්ව ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් වශයෙන් මැරුණහොත් කෙසේවත් - කවදාවත් - ඉහත සඳහන් දුගතියට - අපායට යාමට අපට සිදුවන්නේ නැත. ඒ සඳහා බුදු පියාණන් වහන්සේ අපට සහතිකයක් ලබා දී ඇත.

මේ බුදුවදනට ගෞරව සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රණාමය පුද කරමින් සනාථන බුදුවදනෙහි අගය අවබෝධ කරගෙන ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන ආර්ය උත්තමයෙක් වශයෙන් (හෙවත් සෝතාපන්නයෙක් වශයෙන්) කලුරිය කොට අවම වශයෙන් හව හතක් තුළදී නිවන් දැකීමට උත්සාහ කරමු.

අනාර්ය භූමියෙන් අත්මිදී ආර්ය භූමියට පත්වීම සඳහා මහා පඤ්ඤා සූත්‍රයෙන් අපට මහා කාරුණික සච්ඤයන් වහන්සේ උපදේශයක් ලබා දෙති.

“පඤ්ඤාකාමේන ගහපති ආර්ය සාවකේන පඤ්ඤා සංවත්තනිකා පටිපදා පටිපජ්ජි තබ්බා වත්තාරො මේ භික්ඛවේ ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා මහා පඤ්ඤානාය සංවත්තනි.”

කතමේ වත්තාරො ? සප්පුරිස සංසේවෝ,
සද්ධම්ම සවනං, යෝ නිසෝ මනසිකාරො,
ධම්මානු ධම්ම පටිපත්ති; ඉමේ බෝ වත්තාරො
ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා මහා පඤ්ඤානාය සංවත්තනි”

පළමුවෙන්ම සත්පුරුෂයෙක්ව ආශ්‍රය කළ යුතුය. මෙහි සඳහන් සත් පුරුෂයන් වන්නේ කවිද? ඇයි එහෙම වන්නේ. පුද්ගල සංවර්ධනයට ඉදිරි ගමනට ප්‍රධාන හේතුව සත් පුරුෂයා ය. ඔහු මග නොමග හරිනැටි කියා දෙනවා. කරුණාවෙන් මග කියා දෙනවා. මෙමත්‍රියෙන් කරුණු දක්වනවා. පුද්ගල මානසික සංවර්ධනයේ සහ පරිහානියේ ප්‍රධානත්වය ගන්නේ මග පෙන්වන්නා ය.

“අසේවනාව බාලානං - පණ්ඩිතානංව සේවනා”

බාලයන් (පහත් අදහස් ඇත්තන්) ආශ්‍රය නොකිරීමත් පණ්ඩිතයන් (උසස් අදහස් ඇත්තන්) ආශ්‍රය කිරීමත් මංගල කරුණුවල මුලටම සඳහන් වූයේ ඒ හෙයිනි.

තුන් ලෝකයේම පහළවන අති ශ්‍රේෂ්ඨතම සත්පුරුෂයාණන් වහන්සේ ශාන්තිනායක සම්මා සම්බුදුවරයෝ ය. දෙවනුව පසේ බුදුවරයෝ ය. තෙවනුව රහතන් වහන්සේ ප්‍රධාන කොට ඇති මුලින් නම් සඳහන් කළ මාර්ගඵල ලාභී උතුමන්ය. අද තුණුරුවන් ජීවමානව තිබෙන හෙයින් මේ සම්බුද්ධ ශාසනය තුළ ඉහත කී උතුමෝ වැඩ සිටිති. “සම්බුද්ධ ශාසනය ජීවමානයි” යනු නිර්මල දහම දැනගෙන දකගෙන සසරදුක් නැතිකරගත් රහතන් වහන්සේලා ප්‍රධාන කොට ඇති මාර්ගඵල ලාභීන් ජීවමානව සිටින නිසායි, උන්වහන්සේලා දේශනා කරන්නේම “ස්වාක්ඛාත වූ” ශ්‍රී සද්ධර්මයයි. ඒ ස්වාක්ඛාත වූ ශ්‍රී සද්ධර්ම ඇසිය යුතුමය.

“යෝනිසෝ මනසිකාරෝ” යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ ඉතා නිරවුල් මානසික තත්ත්වයක් ඇති බව කියන දේ තේරුම් ගත හැකි බව, ශ්‍රාවකයා

සතුටින් යුතු විශේෂිත ගුණයකි. (ම. නි.) වේදනාස්ස සුත්‍රයෙන් ඒ බව වඩාත් තහවුරු වේ.

“ඒතු විඤ්ඤ පුරිසො - අසයො, අමායාවී, උජු ජාතිකො, අහමනුසාසාමී; අහං ධම්මං දෙසෙමි; යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො න විරස්සෙව සාමඤ්ඤස්සති ; සාමං දක්ඛති ; එවං කිර සම්මාඛන්ධනා විප්පමොක්ඛො හෝති ; යදිදං අවිජ්ජා ඛන්ධනාති.

කියන දේ තේරුම් ගැනීමේ හැකියාව ඇති (ප්‍රඥාවන්ත) සටකපට නොවූ, මායාකාරී ස්වභාවයක් නොමැති නිවන් දැකීම සඳහාම වූ සෘජු ප්‍රතිපත්තියක් ඇති අය මා වෙත එන්න. ඒ ප්‍රඥාවන්ත සැදහැති අයට මම අනුශාසනා කරමි. මම දහම් දෙසමි. මා කියන පරිදි මේ ප්‍රතිපත්ති පුරන්තේ නම් නොබෝ කලකින් දහම දැනගන්නේය. දැක ගන්නේය. (ආයඪී ඵලයකට ඒකාන්තයෙන්ම පත් වන්නේය.) එසේ නම් යෝනිසෝ මනසිකාරයෙන් හෙවත් ඵලඹ සිටි සිහියෙන් දහම් අසා ප්‍රතිපත්ති පිරීම තුළින් අදම “දහම් ඇස” පහදාගත හැක. සසර බැම් ලිහා දැමීමට හැකි බව දැනගත යුතුය.

සත්‍ය ගවේෂණයේ මුල් පදනම ඉතාමත් ශක්තිමත්ව සකසාගත යුතුය. මේ බව බොහෝ සුත්‍රවල ප්‍රකට කර ඇත.

“නාහං භික්ඛවේ ආදිකෙනෙව අඤ්ඤාරාධනං වදාමි අපි ව භික්ඛවේ අනුපුබ්බ සික්ඛා අනුපුබ්බ කිරියා, අනුපුබ්බ පටිපදා අඤ්ඤා රාධනා හොති.”

“මහණෙනි, මම ඔබට මූලදීම පරිපූර්ණ අවබෝධය සහිත අරහත් ඵලයට පත්වෙතැයි ප්‍රකාශ නොකරමි. එහෙත් අනුපූඪී ශික්ෂණයෙන් අනුපූඪී ක්‍රියාදාමයකින් අනුපූඪී ප්‍රතිපදාවකින් අර්හත් ඵලය ආදී කොට ඇති ආයඪී ඵලයන්ට පත්වීමට හැකියාව ඇත.

ඒ නිසා බුදු පියාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයන්ට “ආදී කළ‍්‍යාණං - මජ්ඣිමි කළ‍්‍යාණං - පරියෝසාන කළ‍්‍යාණං සාඤ්ඤං -

සබ්බඤ්ඤජනං කෙවල පරිපූර්ණං පරිශුද්ධං බ්‍රහ්ම වරියං පකාසෙති.”

යන න්‍යායට අනුව “පටන් ගැනීම යහපත්, මැදත් යහපත්, අවසානයත් යහපත්, අර්ථ සහිතව බෙදා වෙන්කර සෑම අයුරින්ම පරිපූර්ණ - පිරිසිදු බ්‍රහ්ම වරියාවට (ආයඪී මාභීයම) පැහැදිලි කරයි.” යනුවෙන් අනුශාසනා කරති.

ඒ ස්වාක්ඛාත ධර්මයක ස්වභාවයයි. මෙබඳු ස්වාක්ඛාත ධර්මයක් දේශනා කළ හැක්කේ සච්ඤයන් වහන්සේ ආදී කොට ඇත්තේ වූ දහම් ඇස පහළ කරගත් ආයඪීයන් වහන්සේලාට පමණි. ඒ පිරිසිදු බ්‍රහ්ම වරියාවයි.

මේ පදනම තවත් පැහැදිලි කරදෙන බුදුපියාණන් වහන්සේ (කීටා ගිරි සුත්‍රය)

- i. සද්ධාජානො උපසංකමති (සද්ධාව ඇතිකරගෙන සත්පුරුෂයන් වෙත සමීප වේ.)
- ii. උප සංකමන්තො පයිරුපාසති (සැදහැයෙන්ම ඇසුරු කරති)
- iii. පයිරුපාසන්තො සොනං ඕදහති (සමීප වූයේ කන් යොමු කරයි)
- iv. ඕහිත සොනො ධම්මං සුනාති (යොමු වූ කන් ඇත්තෝ දහම් අසති)
- v. සුන්වා ධම්මං ධාරෙති (දහම් අසා මනාව ධාරණය කරගනී.)
- vi. ධානානං ධම්මානං අඤ්ඤං උපපරිකමති (ධාරණය කරගත් දහම තමා තුළින් දැනුවත් වේ.)
- vii. අඤ්ඤං උප පරිකමතො ධම්ම නිජ්ඣානං බමන්ති (මනාව විමසීම තුළින් දහම වටහා ගනී.)
- viii. ධම්ම නිජ්ඣානක්ඛන්තිසා සති ඡන්දො ජායති (දහම වැටහෙන්න - වැටහෙන්න දහමට කැමැත්ත ඇති වේ.)

- ix. ඡන්ද ඡානෝ උස්සහති
(දහමට කැමැත්ත ඇතිවීම තුළින්ම තවත් උත්සාහවන්ත වේ.)
- x. උස්සහතිවා තුලෙති
(උත්සාහයෙන් ලබාගත් අධ්‍යාත්මික දියුණුව තුලනය කරයි. මැන බලයි.)
- xi. තුලහිත්වා පදහති
(ප්‍රතිඵල සාර්ථකත්වය මතින් ලැබූ දියුණුව ඉදිරියට වඩවා ගැනීමට වඩාත් උත්සාහ වේ.)
- xii. පහිතත්තෝ සමානෝ කායෙනව්වෙව පරමං සච්චං සච්ඡකරොති
පඤ්ඤායවනං පටිච්ඡිද්ධපස්සති
(උත්සාහයෙන් - වියඪියෙන් යුත් සැදැහැනියා ජීවිත පැවැත්ම තුළින් සත්‍ය අවබෝධ කරගෙන දහම් ඇස ලබා ගනී.)

මේ සූත්‍ර පාඨයෙන් දහම් මාවතේ පූච්ඡි කෘත්‍යය මනාව පැහැදිලිය. ක්‍රමානුකූලව ප්‍රතිපදාවකින්මයි සත්‍ය අවබෝධ කරගත හැක්කේ.

ඒ නිසා සත්පුරුෂ සංසේචය සද්ධර්ම ශ්‍රවණය - යෝනිසෝ මනසිකාරය - ධම්මානු ධම්ම පටිපත්ති මතින් ප්‍රඥාව වෙත ළඟාවිය හැකිය. දහමෙහි හැසිරීම යනු ප්‍රතිපත්ති ගරුකව සත්පුරුෂ ඇසුර මතින් කම්ප්ථාන වඩාගෙන දහම් ඇස පහළ කරගැනීමයි. “සද්ධිධ විත්තං පුරිසස්ස සෙට්ඨං” මනුෂ්‍යයාට ඇති ශ්‍රේෂ්ඨතම ධනය සද්ධාවයි. මිනිසුන්ට ධනය දෙකක් ඇත.

- (i) ආයඪී ධනය
- (ii) අනායඪී ධනය

මෙයින් පළමුවෙන් සඳහන් “ආයඪී ධනයෙන්මයි” පොහොසත් විය යුත්තේ. හේතුව අනායඪී ධනය හෙවත් භෞතික සැප සම්පත් ගේ දොර ඉඩ කඩම් යාන වාහන වැඩි වෙන්න වැඩි වෙන්න භයයි, ශෝකයයි. ශෝකය යනු “දුක” පමණි. එසේ නම් භෞතික ධනය වැඩිවෙත්ම “දුකට” පත්වීමත් හෙවත් “දුප්පත් වීම” අනායාශයෙන් සිදුවන්නකි. එහි ආදීන දුක ආයඪී

ධනයෙන් පොහොසත් විය යුතුය. හේතුව ලෝකෝත්තර නිර්වාණ සම්පත්තිය ළඟාකර ගැනීමට ලබා ගැනීමට ඒ ධනය අත්‍යාවශ්‍ය බැවිනි. කිසිම සම්පත්තියක් ධනය නොමැතිව ලබාගත නොහැක. ඒනිසා බුදු පියාණන් වහන්සේ තම ශ්‍රාවකයන්ට මතක් කර දෙනවා නිත්‍ය සුන්දර පරම මංගල උතුම් නිර්වාණ සම්පත්තිය ලබාගැනීමට නම් ශ්‍රද්ධාව ප්‍රධාන කොට ඇති ආයඪී ධනයම රැස්කර ගන්න. වඩා වර්ධනය කරගන්නා ලෙස.

- සද්ධා ධනං - සීල ධනං
- හිරි ඔතප්පියං ධනං
- සුත ධනං ච වාගොච
- පඤ්ඤාමේ සත්තමං ධනං
- යස්ස එතෙ ධනා අඤ්චී
- ඉත්ථියා වා පුරිසස්සවා
- අලිද්දො හොති තං ආනු
- ආමොසං තස්ස ජීවිතං

- 1. ශ්‍රද්ධා ධනය
- 2. සීල ධනය
- 3. හිරි ධනය
- 4. ඔතප් ධනය
- 5. සුත ධනය
- 6. වාග ධනය
- 7. පඤ්ඤා ධනය

මේ ආයඪී ධනය යම් ස්ත්‍රියකට හෝ පුරුෂයෙකුට ඇත්නම් ඔහු හෝ ඇය දිළින්දෙක් නොවේ. (එසේ නම් ධනවතෙක්) ඔවුන්ගේ ජීවිතය නොසිස් ය. (පරිපූර්ණ ජීවිත ඇත්තෝය) මේ ආයඪී ධනයෙන් පොහොසත් පරිපූර්ණ ජීවිතයක් ඇති කරගැනීමට ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ මාගීය දේශනා කර ඇත.

මේ ශ්‍රද්ධාව පළමුකොට ඇති බල ධර්ම - ඉන්ද්‍රිය ධර්මය සෝවාන් මාර්ගයේ හෙවත් ආයඪී භූමියට ඇතුළු වීමේ සන්ධිස්ථානයේ විද්‍යාමාන වන්නා වූ ධර්මතා වේ. නිවන් මග හෙළි වී ඇති සමයක උතුම් මිනිසන් බව ලැබූ අප බුද්ධෝත්පාද කාලයක මන්ද බුද්ධික බවට පත් නොවී කළ්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර ලැබීමට සුදුසු පුණ්‍ය භූමියක උපත ලබා ඇත. නිර්මල බුදු දහම

අසා - දරා - සිතා - විමසා ජීවිත පැවැත්ම තුළින් අවබෝධ කරගෙන සසර දුක් නැතිකර ගැනීමට ඉටා ගත යුතුය.

“අවේච්ච කිච්චං ආතප්පං
කො ජඤ්ඤා මරණං සුචේ”

අද කළ යුතු දේ අදම කළ යුතුය. හෙට මරණය තමා කරා ළංවිය හැක.

පුහුදුන් බවෙන් අත්මිදී සද්ධානුසාරීව හෝ ධම්මානුසාරීව ධර්ම මාර්ගයට අවතීර්ණ විය යුතුය. නිවන අවබෝධය සඳහාම වූ කැමැත්තෙන් කුසල භූමියට ඇතුළු වී මේ සසරෙහි පැවැත්ම අනිත්‍ය දුක්ඛ, අනාත්ම බව අංශු මාත්‍රයෙකින් හෝ අවබෝධ කරගෙන අසාර වූ දුක් වූ නිසරු වූ ලෝකයෙන් අත්මිදීමට කැමැත්ත ඇත්තෝ පෘථග්ජන භූමියෙන් ඉවත් වී ආයඝී භූමියට පත්වුවෝ වෙති.

සංකත වූ මේ ලෝකය (රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ) අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් ශ්‍රද්ධාවෙන් අදහාගෙන දැඩි පිළිගැනීමක් ඇත්තේ වේ නම් ඔහු සද්ධානුසාරී අරිය සාවකයෙකි. හේ පුහුදුන් බවෙන් අත්මිදී නිවන් දැකීමට වරම් ලැබූ අයෙක් බව ශාන්ති නායක බුදුපියාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කරන සේක.

(සැ. යු. මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වන්නේ කෙසේද? කුමක් නිසාද? පැහැදිලිව ධාතුමනසිකාරය ධර්ම විචරණය මෙම ග්‍රන්ථය මගින් ඉදිරිපත් කර ඇත.)

ආයඝී ධනයෙන් පොහොසත් වන්නේ කෙසේද? ලෝකයේ යථාර්ථය හරිහැටි දැකිය යුතුයි. “දුක්ඛේ පතිට්ඨිතො ලොකො” ලෝකය දුක් මත පිහිටා ඇත.

ශාන්ති නායක බුදු පියාණන් වහන්සේ ලොව පහළ වී පළමුව පැවැත්වූ දම්සක් දේශනාවේ,

- 1. දුක්ඛ
 - 2. සමුදය
 - 3. නිරෝධය
 - 4. මාර්ගය
- යනුවෙන් සත්‍ය හතරක්

පැහැදිලි කර දී ඇත. එහි පළමු සත්‍ය දුක්ඛ, ආයඝී සත්‍යයයි. තුන් ලෝකයේ උපත ලබන්නා වූ සියලුම සත්වයන් අනුභව කරන්නා වූ එල ධර්මයක් තමයි “දුක්”

අප හැම කෙනෙක්ම “ඉපදීම” ලබා ඇත. මේ ඉපදීම නිසා (“ජාති පච්චයා”) අනුභව කරන්නා වූ දුක් සමූහයක් ඇත. ජරා - මරණ - සෝක - පරිදේව - දුක්ඛ - දෝමනස්ස - උපායාස - ව්‍යාධිය - අප්‍රිය දේ ලැබීම, ප්‍රිය දේ නොලැබීම ආදී වශයෙනි. මේ දුක් සමූහය සමගම කායික - මානසික - වෛතසික රෝග සමූහය ගැට වශයෙන් අප හමුවේ ඇත. මේවා එකින් එක විග්‍රහ කර බැලීමේ දී අසුරු ගහන මොහොතක් වත් සැපක් නොමැති බව පැහැදිලි ය. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ

“අච්ඡාරා සංඝාත භික්ඛවේ භවං න වණ්ණෙමි”

මහණෙනි, අසුරු ගහන මොහොතක් වත් භවය වණ්ණා කරන්නේ නැත. ලෝකය ගැන කථා කරනවා නම් දුක් සමූහයක් පමණි. එනිසාම සැපක් ගැන කථා කළ නොහැක.

මෙසේ ලෝකයෙහි හෙවත් ජීවිත පැවැත්මේ යථාර්ථය ප්‍රඥාවෙන් අවබෝධ කරගන්නා වූ “ආයඝී ශ්‍රාවකයාගේ” ශ්‍රද්ධාව මොහොතින් මොහොත වැඩෙනවා. ලෝක ධර්මයන් අතහැරීමෙන් නිර්වාණ ධර්මයට ළඟා වෙනවා.

බුද්ධානුමත ලෝකය සිත හා කයයි. මේ බඹයක් පමණ වූ සවිඤ්ඤාණකත්වය සහිත සිත කය ලෝකය වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ගෙන හැර දක්වති.

“ඉමස්මිංයෙව ව්‍යාම මහෙඨ කල්චරේ සසඤ්ඤිමිහි සමනකෙ ලෝකංව පඤ්ඤපෙමි”

සිතෙහිත්, කයෙහිත් යථාර්ථය වෙන වෙනම විභාග කර පර්යේෂණය කිරීමෙන් ඇත්ත පැහැදිලිව දැකගත හැක. මේ යථාර්ථය අවබෝධය සඳහා ඒකායන නිවන් මාර්ගය වූ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයෙන් කරුණු

වටහා ගනිමු. “ලෝකය” ගැන හැදෑරීමේ දී,

- i. කායානු පස්සනා
- ii. වේදනානු පස්සනා
- iii. චිත්තානු පස්සනා
- iv. ධම්මානු පස්සනා

මේ පරිච්ඡේද 4 අනුව සිත පිහිටුවා ආයථි පර්යේෂණය කිරීම තුළින් අප කෙතරම් අන්ධකාරයක අනවබෝධයක ගිලී සිටිනවාද කියා පැහැදිලි කර ගත හැක.

“කායේ කායානුපස්සි විහරති
ආනාපි සම්පජානෝ සතිමා
විණෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෝමනස්සං”

සිතිය ඇති යෝගාවචරයා කෙලෙස් තවන වීයථියේ යුතුව කය සම්බන්ධව අනවබෝධ නිසා ඇති වී ඇති ඇලීම ගැටීම (තණ්හාව) ප්‍රභාණය සඳහා යථාර්ථය දැකිය යුතු වේ.

කායානුපස්සනාවට අදාළව

ඉරියාපථ පබ්බතය හා චතුසම්පජ්ඣය යනුවෙන් දෙකොටසක් ගැන විවරණය කෙරේ. ජීවිතය පවත්වන අප මේ කය සම්බන්ධයෙන් හැම මොහොතකම කුමන හෝ ඉරියව්වක් පවත්වනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ, “සතිපට්ඨාන, කාය අනුපස්සනා යථා යථාවා කායො පනිහිතො තථා තථානං පජානාති.” සිතිය පිහිටුවන්න මේ කයට, මේ කය එහාට මෙහාට කරන විට හොඳින් සිතියෙන් බලන්න. ඇයි මේ අප දැලෙන්මේ කියා. එක විදියකට එක මොහොතක් ඉන්න බැහැ. හේතුව ඇති කරගෙන ඇති ඉරියව්ව දුක කරා ඇදීගෙන යනවා. ඒ නිසා සැපයයි සිතාගෙන හදාගත්තා වූ ඉරියව්ව දුක කරා ඇදී යන නිසා, දුකෙන් අත මිදීමට ඒ ඉරියව්ව වෙනස් කරනවා. සරළව මේ විදියට හැම ඉරියව්වක්ම ගැන සතිය පිහිටුවා බැලීමෙන් පැහැදිලි වෙනවා. ඉරියව් වෙනස් කරන්නේ සැප නිසාද? දුක නිසාද? උත්තර දුක නිසා : නානවා - කනවා - බොනවා - වැසිකිළි කැසිකිළි යනවා - හෝදනවා - පිහිනවා - දන් මදිනවා - රැවුල කපනවා - හිස පිරනවා

- ඇඳුම් මාරු කරනවා. උදේ සිට රැ වනතුරුත් ඉහත කී දේ ඇතුළු දහසක් ක්‍රියාකාරකම් කරන බව පැහැදිලිය. ඇයි මේවා කරන්නේ? සැප නිසාද? දුක නිසාද? දුකෙන් අත්මිදීම සඳහාම මේ ක්‍රියාකාරකම් කරන්නේ මේ ගැන හිතන්න. උපන් දවසේ සිට මැරෙන මොහොත දක්වාම ජීවත් වෙනවා කියන්නේ දැලෙනවා කියන එකයි. සැප නිසාද? දැලෙන්මේ දුක නිසාද? දුක, නිසාමයි.

අප රැකි රක්ෂා කරන්නේ කුමක් සඳහා ද? කය පවත්වන්න. ගෙවල් හදාගෙන ආරක්ෂා කරන්න ඕනෑ. නැත්නම් දුකයි. කරදරයි. ලෙඩදුක් අවසානයක් නැහැ. ජරාවට - දිරීමට - වයසට - අභාවයට - බෙලහීන තත්ත්වයට පත් වෙනවා. මේ හැම එකක්ම දුකක්.

ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ “චතුසම්පජ්ඣයෙන්” පැහැදිලි කරන්නේත් එයයි. අප ප්‍රධාන ඉරියව් හතරක් පවත්වනවා. ඒ ඉරියව් දිනා මනාව සිතිය පිහිටුවා බලන්න.

- ඉදගෙන සිටිනවා
- ඇවිදිනවා
- සිටගෙන ඉන්නවා
- නිදාගන්නවා

මේ ඉරියව් හතර ප්‍රධාන වශයෙන් අප පවත්වන්නේ කුමක් සඳහා ද කියා විමසිලිමත්ව සිතා බැලිය යුතුය. ඇයි හතරක්. එක ඉරියව්වකින් මුලු ජීවිතයම පැවැත්විය නොහැකි ද? බැහැ හේතුව දුකයි. ඒකයි බොහෝ වේලාවක් හිටගෙන ඉන්න කොට ඉදගන්නේ. දුක ඇතිවුණ නිසා දුක නැතිකර ගන්න. නමුත් ඉදගෙන ඉන්න එක සැප නම් මුළු ජීවිත කාලයම ඔබ ඉදගෙනම සිටිනු ඇත. නමුත්, සැපයක් යයි සිතා සිටි ඉදගැනීම ඉරියව්වම දුකක් බවට පත්වෙනවා. මේකයි ඇත්ත, ඇවිදීමක් - නිදාගැනීමක් මේ අයුරින් විමසා බලන්න. පැහැදිලි අවබෝධයක් ඇතිවෙනවා ඇත. ඉරියව් වෙනස් කරන්නේ දුකින් අතමිදීම සඳහා මිස

වෙනත් දෙයක් සඳහා නොවන බව, මෙසේ සතර ඉරියව් ප්‍රධාන කොට ඇති අවශේෂ ක්‍රියාකාරකම් ගැන හොඳින් අවබෝධාත්මකව බැලීම තුළින් ජීවත් වෙනවා යනු දුකට පිළියම් කරමින් වෙහෙසෙනවා යනුයි. මේ ගැන අවබෝධ කරගන්න. ලෝකයෙහි යථාර්ථය දැකීම තුළින් ලෝකයෙන් ඉවත් වී නිර්වාණ ධර්මයටම ළඟාවීමට අපට හැකියාව ඇත.

ලෝකයෙන් එතෙර වූ නිවන ගැනම යොමු වූ මානසිකත්වයක් ඇතිව ඉදිරියට යාමෙන් ඡන්ද - චිත්ත - චීරිය - විමංස සතර ඉද්ධිපාද ක්‍රමයෙන් වැඩේ. සතර ඉද්ධිපාද යනු බෝධි පාක්ෂික ධර්ම වේ. මේ බෝධි පාක්ෂික ධර්ම වඩන්නේ පුහුදුන් අය නොවේ. අරිය බ්‍රහ්මචරි පා තැබූ අයම බව සිතන්න. ඒ අරිය බ්‍රහ්මචරි සිටින යෝගාවචරයා සිත - කය - වචනය තිදොරින් සිදුවන සියලුම පව් අත්හැරීම කැමැත්තෙන් සිදුවේ. යම් පව්ක් වේ නම් ඒ ලෝකය සඳහා බව ඔහු ප්‍රඥාවෙන් දැනගනී. ඔහු ලෝකය අත්හැරීමෙහි කැමැත්ත ඇතිව ඉදිරියටම ගමන් කරන්නේ නම් ලෝකය සඳහා වූ පව් අත්හැර ලෝකයෙන් එතෙර වීම සඳහා කුසල් කිරීමේ අදිටන ඇතිකර ගනී. අත්හැර යුතු දේ අත් හැරීමටත්, කළයුතු දේ කිරීමටත් මෙමගින් හැකියාව නිරායාසයෙන් ඇති වේ. ඒ තුළින් සතර සමාසප්පදාන වැඩීම ඇති වී අධිශීල සංඛ්‍යාත උත්තම ආයඝී සීලයෙන් සිල්වත් වේ. මේ සියලු ප්‍රගතිය ලෝකයේ යථාර්ථය ප්‍රඥාවෙන් දැකීම නිසා ඇති වන්නා වූ ධර්මය වේ. ඔහු කරන කිසිම දෙයක් ලෝකිකත්වය සඳහා නොමවන අතර, ඒ සෑම දෙයම ලෝකෝත්තර නිවන සඳහාම වේ. කරන, කියන, සිතන සෑම දෙයක්ම තණ්හාවෙන් - මාන්තකකාර කමින්, මිත්‍යා දෘෂ්ටියෙන් නොමඬනා ලද කරුණාවෙන් මෙමතියෙන් යුක්තවීම විශේෂත්වයක් වේ.

- i. අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති ; චිරියං ආරහති ; චිත්තං පග්ගන්හාති ; පදහති.
 “නූපන් අකුසල ධර්ම නූපදවීම සඳහාම කැමැත්ත ඇති වේ. වියඝීවත්

වේ. චිත්තයාගේ බලවත් උත්සාහ වේ. ඒ සඳහාම ස්ථිර පදනම දමාගනී.”

- ii. උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති ; චිරියං ආරහති ; චිත්තං පග්ගන්හාති ; පදහති
 උපන් අකුසල ධර්ම ප්‍රහානය කිරීම, නැති කිරීම පිණිස කැමැත්ත ඇති වේ. චීරියවත් වේ. චිත්තයාගේ බලවත් උත්සාහය ඇති වේ.
- iii. අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති; වායමති ; චිරියං ආරහති ; චිත්තං පග්ගන්හාති ; පදහති
 නූපන් කුසල ධර්ම ඉපිදවීම සඳහා - නැවත නැවතත් ඉපිදවීම සඳහා කැමැත්ත ඇති වේ. චීරියවත් වේ. චිත්තයාගේ බලවත් උත්සාහය ඇති වේ.
- iv. උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ධීතියා - අසම්මොසාය ; හියොසාභාවාය වෙපුල්ලාය ; පාරිපුරියාය ; ඡන්දං ජනෙති ; වායමති, චිරියං ආරහති ; චිත්තං පග්ගන්හාති ; පදහති
 උපන් කුසල් දහම් ස්ථිරවම පවත්වාගෙන යාම සඳහා මංමුලා නොවී බොහෝ සේ වැඩීම පිණිස, විපුල භාවයට පත්වීමට පරිපූර්ණත්වය සඳහාම කැමැත්ත ඇති වේ. චීරියවත් වේ. චිත්තයාගේ බලවත් උත්සාහය ඇති වේ.

මේ සතර සමාසප්පදාන වියඝී ඇති වන්නේ ආයඝී භූමියේ පිළිසිඳගත් යෝගාවචර සත් පුරුෂයා තුළය. මේ බෝධි පාක්ෂික ධර්ම වේ. බෝධි පාක්ෂික ධර්ම යමෙක් සිය කැමැත්තෙන් වඩන්නේ නම් ඔහු බුද්ධානුමතයට අනුව “සම්මත්ත නියාමයට” බැසගත් සෝවාන් මාර්ගස්ථයෙකි. ඔහු ඒකාන්තයෙන්ම පෘථග්ජන භූමියෙන් ඉවත්ව ආයඝී භූමියට සපැමිණි අයෙකි. එසේම බෝධි පාක්ෂික ධර්ම යමෙක් වඩන්නේ නම්

ඔහු ඒකාන්තයෙන්ම “නියතො සම්බෝධි පරායණො” යන බුද්ධානුමතයට අනුව නිවන් දැකීමට නියම වූවෙකි. ආයථී ධනය ඇත්තේ ආයථීයන් වහන්සේලාට පමණි.

1. අරිය කන්තෙහි සීලෙහි සමන්තාගතො අරියසාවකො, නිරයංවා නිරවඡාන යෝනිං වා පෙත්ති විසයං වා උප්පජ්ජස්සති’ ති නෙතං ධානං විජ්ජති.

අරිය කාන්ත සීලයෙහි යුත් අරිය ශ්‍රාවකයා, නිරයට හෝ නිරිසන් යෝනියට - ප්‍රේත විෂයට හෝ කෙසේවත් යන්නේ නැත. මේ ලෝකෝත්තර සීලය, පාරමිතා සීලය, උත්තම සීලය, අධිසීලය කෝටියක් සංවර සීලය ඇති අරිය ශ්‍රාවක තෙමේ ඒකාන්තයෙන්ම හව හතක් ඇතුළත දී නිවන් දැකින්නේය.

සච්ඤයන් වහන්සේ අංගුත්තර නිකායේ ඡක්ක නිපාතයේ “ආවරණ” සූත්‍රය මගින් දේශිත පහත සඳහන් ආවරණ ධර්ම වලින් ඔබ නිදහස් නම් සම්බුද්ධෝත්පාද කාලය උතුම් මිනිසත්ඛව ලැබූ ඒ ඔබට “ඒ නිවන් දොර” වැඩි ඇතක නොවේ.

- i. කම්මාවරණය : ඔබ ආනන්තරිය පාප කම් නොකළ බව හා නියත මිත්‍යා දෘෂ්ටියෙන් තොර වී නම්
- ii. ක්ලේෂාවරණය : රාග-ද්වේශ-මෝහ-ක්‍රෝධ-ඊර්ෂ්‍යා-මාන-කම්මැලි-උදාසීන-අලස-වැරදි විශ්වාස හා දූෂිත වර්ත යන්නෙන් ඔබ තොර නම්
- iii. විපාකාවරණය : පෙර කරන ලද දරුණු පාප කර්ම නිසා කායික-මානසික-වෛතසික දුර්වලතා වලින් ඔබ නිදහස් නම්....
- iv. අස්සද්ධි භාවය : භෞතික සැප මතම මුලු ජීවිතයම ගෙවීම අතහැර - ලෝකය දුක මත ඇති බව දැන සද්ධාව ඇති නම්

- v. අච්ඡන්දික භාවය : අසත් ධර්මයට කැමති බව - අතහැර සද්ධර්මයට කැමැත්ත ඇති නම් ...
- vi. දුප්පඤ්ඤ භාවය : කුසලාකුසල - හොඳ නරක - සත් පුරුෂ අසත් පුරුෂ හඳුනාගැනීමට නොහැකි අනුවණ බවෙන් ඔබ මිදී ඇත්නම් නිවන ඔබ ළඟය.

සමස්තයක් වශයෙන් යට කී කරුණු එකිනෙකට පැහැදිලි අවබෝධයක් ඇති කරගන්න. බලහත්කාරයෙන් කිසිම ගුණ ධර්මයක් ඇතිකරගත නොහැක. සියලුම ගුණ ධර්ම ප්‍රඥාව පදනම් කර වඩා වර්ධනය වේ. ඒ බව ධර්මයේ “පඤ්ඤා නරාණං රතනං” යනුවෙන් සඳහන් ය.

මිනිසාට ඇති උතුම්ම රත්නය ප්‍රඥාවයි. සිහිපත් කර දී ඇත.
ඒ අමා නිවන් දොර ඔබට විවර වී ඇත.

බුද්ධානුමත ධර්ම කථිකයා

ත්‍රිපිටකාගත බුදු දහම නිරවුල්ව සමාජගත කිරීමෙහිලා විශාල කායඝීභාරයක් ධර්ම කථිකයාණන් වහන්සේලා වෙත පැවරී ඇත. ප්‍රේක්ෂකයා ලොව කොතැනක සිටියත් විද්‍යුත් මාධ්‍ය මගින් එක මොහොතකින් ප්‍රවෘත්ති ලංකර දීමේ හැකියාව ඇත. මේ පසුබිම තුළ සිට ධර්ම දේශකයාණන් වහන්සේලා සිය බුද්ධ රාජකාරිය නිසි ලෙස ඉටු කරන්නේ දැයි විමසිය යුතුව ඇත. සිද්ධාර්ථ ගෞතම ශාක්‍ය මුණින්ද්‍රයාණන් වහන්සේ විසින් දේශිත බුදු දහම ධර්ම දේශකයාණන් වහන්සේලා නොයෙක් දෘෂ්ඨි කෝණගතව සමාජගත කරන බව පැහැදිලිය. එය ශාසනයේ පරිහානියට මෙන්ම නිර්වාණ අවබෝධයට හානිකරය. ඒ නිසා ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ ධර්ම දේශකයාණන් වහන්සේලා ලොව පහළවීම ඉතා දුර්ලභ බව පහදා දෙති. පිරිසිදු දහම දේශනා කරන උත්තමයෝ දුර්ලභය.

“තථාගතස්ස වේදිකස්ස ධර්ම විනයස්ස දේසේන පුග්ගලෝ දුල්ලහො ලෝකස්මිං” “තථාගතයාණන් වහන්සේලා අවබෝධ කරගත් ධර්ම විනය ලෝකයාට දේශනා කරන්නා වූ පුද්ගලයන් ලෝකයේ පහළ වීම දුර්ලභය. “වේදිකස්ස” අවබෝධ කළ ධර්මයම දේශනා කළ යුතුය. “ස්වාක්ඛාත ධර්ම” යනු මනාව දැනගෙන - දැකගෙන දේශිත දහමයි. දහම මනාව - පරිපූර්ණව අවබෝධ කරගත් උත්තමයෝ රහතන් වහනසේලා ය. අවම වශයෙන් දහම අවබෝධ කර ගන්නේ සෝවාන් ඵලස්ථයන් ය. පතපොතින් දැනගැනීම උගත්කමයි. තමා තුළින් දැනගැනීම (පව්වත්තං

වේදිකබ්බෝ) අවබෝධයයි. මේ ග්‍රන්ථධුර - විදර්ශනා ධුර වශයෙන් හඳුන්වයි. තමන් ලබාගත් ඵලයක් තවත් කෙනෙකුට ලබාදීමට හැකියාව ඇත. තමන් ගිය මාර්ගය තවත් කෙනෙකුට කියා දීමට හැක. එසේ නම් මාර්ග-ඵල ලාභිත්වය ඇති ආර්ය උතුමෙකුට පමණි, තවත් කෙනෙකුට මාර්ග උපදේශකත්වය දීමට හැක්කේ. ඒ උතුමන්ගේ දේශනාවන් ස්වාක්ඛාත වේ. (ස්වාක්ඛාත යනු මනාව දැනගෙන දැකගෙන දේශිත දේ) මෙහිදී “වේදිකස්ස” බුද්ධ භාෂිතයේ ප්‍රකට වන්නේ ඒ අදහසයි. විදර්ශනා ධුරය මගින් ද මේ බව සම්භාවිතයි. ත්‍රිපිටකාගත බුද්ධ භාෂිතය දේශනා කළ යුතුය. “සුත්තෙ ඕතාර තබ්බානි - විනයේ සන්දස්සෙ තබ්බානි.” සුත්‍ර හා මනාව ගලපා - විනය හා මනාව සසඳා ධර්මයට අගරු නොවන පරිදි ඇත්ත ඇති සැටියෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට - සන්නිවේදනය කිරීමට වග බලාගත යුතුය.

“සත්තානං විසුද්ධියා” සත්වයාගේ විසුද්ධිය හෙවත් චිත්ත පාරිශුද්ධිභාවය සඳහාම දහම් දෙසිය යුතුය. භාව ප්‍රකෝප නොවන පරිදීම දේශිත විය යුතුය. “ශෝක පරිද්දවානං අත්ථංගමාය” වෛතසික - මානසික දුක දුරින් දුරලීම සඳහා ම විය යුතුය. “දුක්ඛ දොමනස්සානං සමතික්ඛමාය” දුක් දොමනස් ඉක්මවීම සඳහාම “නිබ්බාණස්ස සච්ඡිකිරියත්ථාය” නිර්වාණය අවබෝධය සඳහාම විය යුතුය.

ඉහත දැක්වූ අභිමතාර්ථයන් සාධනය වීම පිණිස සං.නි. ධර්ම කථික සුත්‍රයෙන් ගුරු උපදෙස් ධර්ම කථිකයාණන් වහන්සේලාට ලබාගත හැක. “වක්ඛුස්ස වෙ භික්ඛු - නිබ්බිදාය - විරාගාය - නිරෝධාය - ධර්මං දෙසෙති. ධර්මං කථිකො භික්ඛවේ අලං වචනාය” යම් භික්ෂුවක් වක්ඛු ඉන්ද්‍රියෙහි යථාර්ථය දැනගෙන එහි නිර්වින්දනය සඳහා විරාගය සඳහා නිරෝධය සඳහා ධර්මය දේශනා කරන්නේ නම් ඒ භික්ෂුවට “ධර්ම කථික” යන නාමය භාවිතා කිරීමට සුදුසු වන්නේ ය. මේ නයින් “සානස්ස වෙ භික්ඛු නිබ්බිදා විරාගාය - නිරෝධාය ධර්මං දෙසෙති - ජීවිතා වෙ භික්ඛු නිබ්බිදාය විරාගාය

- නිරෝධාය - ධම්මං දෙසෙති - කායස්ස වෙ භික්ඛු නිබ්බිදාය - විරාගාය - නිරෝධාය - ධම්මං දෙසෙති. මනසාය වෙ භික්ඛු නිබ්බිදාය - විරාගාය නිරෝධාය - ධම්මං දෙසෙති.” මෙසේ සත්ත්වයා සම්බන්ධයෙන් සිත් සකස් වීමට උපකාරී වන ඉන්ද්‍රිය හය සම්බන්ධ කරගෙන හටගන්නා වූ “සිත” හෙවත් ලෝකයෙහි යථාර්ථය ඇත්ත - අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම බව හේතුඵල දහමට අනුව විග්‍රහ කිරීම ධම්ම කථිකයාගේ දක්ෂතාවයකි. වගකීමකි. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බලාපොරොත්තු වූ පරිදි “තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා - චක්ඛු කරණි - ඤාණ කරණි - උපසමාය - අභිඤ්ඤාය - සම්බොධාය - නිබ්බාණාය සංවත්තන්ති” තථාගතයන් වහන්සේම අවබෝධ කරගත් ධර්මයෙහි ප්‍රඥා ඇස - නුවණැස ඇතිකරවයි. කෙලෙස් දහම් සංසිද්ධයි. විශිෂ්ඨ ඤාණය ඇති කරවයි. විශිෂ්ඨ දුනුමෙන් මාගීඵලාවබෝධය ඇති කරවයි. නිර්වාණය සදහාම හේතුකාරක වේ. මේ ආදී වශයෙන් ධර්ම දේශනාවේ “ඵලය” උද්දීපණය කර ඇත. අනාදීමත් කාලයක් ශාසනික පිළිවෙත් සපුරාගත් භික්ෂුව ධර්ම සන්නිවේදනයේ දී ලාභ සත්කාර - කීර්ති ප්‍රශංසා කිසිවිටෙකත් බලාපොරොත්තු නොවීය. දේශනයේ දී ශ්‍රාවකයාට හළ යුතු දේ අත හැරීමටත් (සබ්බපාපස්ස අකරණං) කළ යුතු දේ කිරීමටත් (කුසලස්ස උපසම්පදා) හේතුඵල දහම මතම සිට පැහැදිලි කර දී ශීල - සමාධි - ප්‍රඥා වැඩෙන පරිදි “අර්ථයෙන් - ධර්මයෙන්” අනුශාසනා කළ යුතුය. (අත්ථ කුසලෙන ධර්ම කුසලෙන)

“අර්ථය” යනු භෝයාගෙන යා යුතු දේ, බෞද්ධයාගේ අර්ථය මනුෂ්‍ය සම්පත් - දිව්‍ය සම්පත් - බ්‍රහ්ම සම්පත් නොවේ. බුද්ධිමත් බෞද්ධයාගේ එකම අරමුණ නිර්වාණ ධර්මයයි. එයයි අර්ථය, “ධර්මය” යනු ඒ උත්තමාර්ථය ලබා ගැනීමට ශාක්ෂාත් කර ගැනීමට අවශ්‍ය ප්‍රතිපදාවයි. ශ්‍රාවකයාට බෝධිපාක්ෂික ධර්ම වඩාගෙන නිවන ඉලක්ක කරගෙන ඉදිරියටම යාමට සුදුසු පරිදි ධර්මයන්ම අනුශාසනා කළ යුතුය.

සෝවාන් ඵල ලාභිත්වය ඇති සම්බුද්ධ ශාසනයේ ස්ථිර ආර්ය ශ්‍රාවක භාවය ලැබූ ධර්ම දේශකයාණන් වහන්සේලාට මහා මෛත්‍රිය - මහා කරුණාව නම් වූ සම්බුදු ගුණය අංශු මාත්‍රයක් හෝ විද්‍යාමාන වනු ඇත. මහා මෛත්‍රිය යනු මහා සැපත හෙවත් නිර්වාණ සම්පත්තිය තම ශ්‍රාවකයන්ට ලැබ දීමේ කැමැත්තයි. මහා කරුණාව යනු මේ සංසාර ගමන මහා දුකක්, මේ භව දුකින් තම ශ්‍රාවකයින් මුදවා ගනු කැමැත්තයි. දහම අවබෝධ කරගත් (තථාගතස්ස වේදිතස්ස ධම්ම විනයස්ස...) වේදිත ගුණයෙන් හෙබි බුද්ධ ශ්‍රාවක ධර්ම දේශකයාණන් වහන්සේට පමණක් මේ මහා මෛත්‍රිය හා මහා කරුණාව පහළ වන බව දත යුතුය. ඒ නිසාම උන්වහන්සේගේ භවය ලංකර ගැනීම සදහා නොව භවගමන නතර කරදීම සදහාම දහම් දෙසනු ඇත. භවභෝග - ලාභ - සත්කාර - කීර්ති ප්‍රශංසා මුදල් මත දහම් දේශනා කරන්නේ නැත.

“තවද “කාලඤ්ඤතා” තමන්ට නියමිත කාලය ගැන දැනීම “පරිසඤ්ඤතා” ශ්‍රාවක අදහස් - සිරිත් විරිත් පරිසරයට අනුව දහම් දෙසුම - දානයක් දීමේදී ඊට අදාළ දහම - මළගෙයකදී ඊට අදාළ දහම - මංගල්‍යයකදී ඊට අදාළ කරුණු සහිතව දහම් දෙසීමේ ඇති හැකියාව “බ්‍යඤ්ජනානි අවිනාසෙත්වා” අකුරු පද - වැකි - පෙර පසු සම්බන්ධතාවය, අඛණ්ඩව ඉදිරිපත් කිරීම “විකාරං අකත්වා” අංගවලනයෙන් අශෝභන ලෙසින් - මුහුණින් කටින් - අතින් විකාරරූපි මැවීම නොකළ යුතුය. “සමන සාරුප්පෙන” ශ්‍රමණ සාරුප්‍යයට ගැලපෙන අයුරින් “උපමාහෙන උදාහරණෙන විඤ්චා රෙඤ්චා” උපමා - හේතු - උදාහරණ ගෙන විස්තර කිරීම මගින්.

“නාතිමන්දෙන - නාතිසීතොන - සම්පවන්තෙන සරෙන පරිසංබොධෙ” අඩු වේගයෙන්, වැඩි වේගයෙන්, නොදසීම ශ්‍රාවකයාට සම්ප හඬින් දෙසීම සිදුවිය යුතු අතර, ඉතා පහත් - ඉතා උස් හඬින් නොදෙසීම වේ. ඉහත කී ගුණාංගයෙන් සමන්විතව සත්තිස් බෝධි පාක්ෂික ධර්ම පදනම් කරගෙන හේතු ඵල - ත්‍රිලක්ෂණය - චතුරාර්ය සත්‍ය

අවබෝධය සඳහාම ධර්ම දේශනා කිරීම බුද්ධානුමතය බව පැහැදිලිය. විශේෂයෙන් අනුන් පහත් කොට - තමා උසස් කොට දක්වමින් නින්දා අපහාස - කුල - මල - ජාති ජන කොටස් වර්ගීකරණය නොකළ යුතුය. නිවැරදි පැහැදිලි කාලානුරූපීව - ආයාසයකින් තොර - දහම් රසයෙන් පරිපූර්ණව මාතෘකාවට අදාළව මූල - මැද - අග යහපත් (ආදී කළාණ මජ්ඣිම නිකායාණ - පරියොසාන කළාණ) නොගැටෙන නොසිදෙන පරිදිම දහම් දෙසීම කළ යුතුය.

(ම.නි.) දක්ෂිණ විභංගයේ, විනය සංනිවේදනයේ යෙදී සිටින හික්ෂුවගේ වර්යාව තථාගතයන් වහන්සේ මෙසේ පැහැදිලි කරති.

“එව මේතං ආනන්ද

එව මේතං ආනන්ද, යමිති ආනන්ද පුග්ගලො පුග්ගලං
 ආගම්ම බුද්ධං සරණං ගතො ධම්මං සරණං ගතො සංඝං සරණං
 ගතො - ඉමස්සානන්ද පුග්ගලස්ස අභිවාදන - පච්චුපට්ඨාන -
 අඤ්ඤාප්ලිකම්ම - සාමිච්චි කම්ම විචර පිණ්ඩපාත සෙනාසන
 ගිලාන පච්චය - හෙසජ්ජ පරික්ඛාරානුප්පාදානෙන”

ආනන්ද, යම් පුද්ගලයෙක් තවත් පුද්ගලයෙක් වෙත පැමිණීම හේතු කොටගෙන බුදුන් සරණ ගියේ - දහම් සරණ ගියේ - සඟුන් සරණ ගියේ නමුත් ඒ පුද්ගලයාගෙන් ප්‍රතිඋපකාර වශයෙන් වැදීමක්- පිදීමක් - ඇදිලි බැඳීමක් - හුනස්නෙන් නැගී සිටීමක් - සතුටු සාමිච්චියේ යෙදීමක් - විචර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලානප්‍රත්‍ය වශයෙන් තඹදොයින්තුවක් තරම්වත් දෙයක්වත් අබමල් රේණුවක තරම් දෙයක්වත් අපේක්ෂා නොකළ යුතුය. එසේ වන්නේ නම් ධර්මය ගණුදෙනුවක් බවට පත් වන්නේය. ධර්මය

“අමතං දදොව සෝ හෝති - යෝ ධම්මමනුස්සාසති”

යමෙක් ධර්මානුශාසනාව කරන්නේ නම් ඔහු අමත (නිවණ) දුන්නේ වෙයි. මේ සම්බුද්ධොත්පාද කාලයේ ස්වාක්ඛාත ශ්‍රී සද්ධර්මය දේශනා කරන්නා වූ ආර්ය උත්තමයන් වෙත එළඹ,

සුනාථ - ධාරෙථ - වරාථ
 දහම අසන්න, හොඳින් දරන්න, දහමේ හැසිරෙන්න.
 නිවන් දකින්න

මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව නම් වූ ආයථී අෂ්ඨාංගික මාර්ගය තෝරාගත් හික්ෂු, හික්ෂුණි, උපාසක, උපාසිකා සිව්වනක් පිරිස අන්ත දෙකක් අත්හළ යුතුය. එනම් අත්තකිලමථානුයෝගය සහ කාමසුඛල්ලිකානුයෝගයයි. එයම සම්බෝධි සඳහා නිර්වාණය සඳහා පාදක වේ. හේතු වේ. අපේක්ෂිත විත්ත පාරිශුද්ධි භාවය ඇතිකර ගැනීම සඳහා ඉහත අන්තයන් ගෙන් දුෂ්කර වූත් අත්හැරීමත්, අනිත් අන්තය වූ කාමභෝගී ජීවිතයත් අත්හැරීම කළ යුතුය.

එහෙත් සාමාන්‍ය ජනයාට කාමභෝගී ජීවිතය අත්හැරීම දුෂ්කරය. පැවිදි ජීවිතය ගත කිරීම අපහසුය. එ කෙසේ වෙතත් අත්හැරීම තුළින්ම සැනසීම උදාවන්නේ. (වාගෝ, පටිනිස්සග්ගො, මුත්ති, අනාලයෝ) “සම්භාධෝ සරාවාසො - රජාපථො. අබ්භොකාසෝ පබ්බජ්ජා....” කෙළෙස් දූවිලි වලින් වැසී ගිය මහ මඟක් බඳු ගිහිගෙය සම්බාධක බහුලයි. පියාපත් බර පමණක් ඇති අහසේ සැරිසරන කුරුල්ලන් හා සමානයි, පැවිද්ද.

සම්බෝධි පරායණ - සග්ග පරායණ නම් වූ මාරී දෙකක් දහමේ සඳහන් වේ. ලාභ සත්කාර භවභෝග ලැබීමේ මාරීය එකකි. නිවන් ලැබීමේ මාරීය තව එකකි.

සත්ත්වයා සසරට ඇද දමන මේ අල්ප ආශ්වාද ඇති මහත් ආදීනව ඇති ඉන්ද්‍රියන්ගේ ස්වභාවය ඇත්ත ඇති සැටියෙන් නොදකින නිසා අනිටු අනුසෝතය හෙවත් අසද්ධම් ප්‍රවාහය මෙසේ විස්තර කරති.

“ඉති බො පනෙනං ආනන්ද

වේදනං පටිච්ච තණ්හා	- වේදනාව නිසා තණ්හාව
තණ්හා පටිච්ච පරියේසනා	- තණ්හාව නිසා සෙවීම
පරියේසනං පටිච්ච ලාභෝ	- සෙවීම නිසා ලැබීම
ලාභං පටිච්ච විනිච්ඡයෝ	- ලැබීම නිසා විමසීම
විනිච්ඡයං පටිච්ච චන්දරාගො	- විමසීම නිසා ඇලීම
චන්දරාගං පටිච්ච අජ්ඣේධාසානං	- ඇලීම නිසා බැඳීම
අජ්ඣේධාසානං පටිච්ච පරිග්ගහෝ	- බැඳීම නිසා අත්පත් කරගැනීම
පරිග්ගහං පටිච්ච මච්ඡරියං	- අත්පත් කොට ගැනීම නිසා මසුරුකම

මච්ඡරියං පටිච්ච ආරක්ඛො	- මසුරු කම නිසා රැකීම
ආරක්ඛාධිකරණං පටිච්ච දණ්ඩා දානං	- රැකීම නිසා දඬුමුගුරුවලින් ගැසීම

කලහ	- කලහ කිරීම
නිග්ගහ	- නිග්ගහ කිරීම
විවාද	- වාද කිරීම
තුචං තුචං	- ඇනුම් බැණුම්
පේසුඤ්ඤ මුසාවාදා-	හිස් වචන, බොරුව

අනේක පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති

නොයෙක් ආකාරයේ අකුසල් දහම් වැඩෙති. තණ්හාව නිසා සත්ත්වයා සසර සැඩ පහරට හසුවී දුකට පත්වන බව බුද්ධිමත් ශ්‍රාවකයා වටහා ගෙන ශාන්තිනායකයාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළ මැදුම් පිළිවෙතට ඇතුළු විය යුතුය.

ශ්‍රාවකයාගේ ප්‍රධාන පරමාර්ථය එකම ඉලක්කය මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කරති. “මහණෙනි, ඔබගෙන් අන්‍ය ආගමික පරිබ්‍රාජක, තීර්ථක ශ්‍රමණයෙක්, ඔබ ශ්‍රමණ භගවත් ගෞතමයාණන්

වහන්සේ වෙත ගොස් කුමක් සඳහා බ්‍රහ්මචාරීව වාසය කරන්නේ දැයි විමසූ විට මෙසේ පිළිතුරු දෙන්න.”

- ★ ඇවැත්නි, රාග විරාගය සඳහාම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත බ්‍රහ්මචාරීව වසමු.
- ★ සංයෝජන බහාලීම සඳහා ප්‍රභාණය සඳහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත බ්‍රහ්මචාරීව වසමු.
- ★ සිත්වල අප්‍රකටව පවත්නා රාගාධි කෙළෙස් මුලින් උපුටා දැමීම සඳහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත බ්‍රහ්මචාරීව වසමු.
- ★ ඒ පිවිතුරු මාගීය දූත ගැනීම සඳහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත බ්‍රහ්මචාරීව වසමු.
- ★ විද්‍යා විමුක්ති ඵල ලාභිත්වය සඳහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත බ්‍රහ්මචාරීව වසමු.
- ★ ඥාණ දර්ශනය සඳහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත බ්‍රහ්මචාරීව වසමු.

(සචෙ බො භික්ඛවෙ අඤ්ඤතිඤ්ඤා පරිබ්බාජකා ඵචං පුච්ඡෙය්‍යුං, කිං අයං ආචුසො සමණො ගෝතමො බ්‍රහ්මචරියං චුස්සතීති? ඵචං පුට්ඨො තුම්භෙ භික්ඛවෙ තුම්භෙ තේසං අඤ්ඤතිඤ්ඤානං පරිබ්බාජකානං තං ඵචං ව්‍යාකරෙය්‍ය. රාගවිරාග ඤං බො අචුසො භගවති බ්‍රහ්මචරියං චුස්සතීති. සංයෝජනපහානඤ්ඤා බො ආචුසො භගවති බ්‍රහ්මචරියං චුස්සතීති. අනුසය සමුග්ගාටනඤ්ඤා... අධ්‍යාන පරිඤ්ඤාඤ්ඤා... ආසවානං බයඤ්ඤා... විජ්ජා විමුක්තිඵල සච්ඡිකිරියඤ්ඤා... ඤාණ දස්සනඤ්ඤා... බො අචුසො භගවති බ්‍රහ්මචරියං චුස්සතීති”)

ඉතාමත් පැහැදිලිව, නිරවුල්ව ශාසනික පරමාර්ථ ශ්‍රාවකයාට ඉහත දැක්වූ භාග්‍යවත් දර්ශනයෙන් වටහා ගත හැක.

ඉහතාත්මයෙහිම, මෙලොවදීම, දිට්ඨධම්මවේදනීය ප්‍රතිලාභ ලබාගත හැක. සත්‍ය පසක් කරගත හැක. ශාසනගතවීම ජීවිතයෙන් පලායාමක් නොව සදාකාලික තණ්හා දාසත්වයෙන් මිදීමයි. මේ උත්මාර්ථය සඳහා “ධම්මදායාදා මේ භික්ඛවේ භවථ” යනුවෙන් දහමට දායාද කරගන්න”යි අනුදූත වදාළහ.

“සබ්බ දුක්ඛ නිස්සරණ - නිබ්බාණ සච්ඡි කරනජාය...” යනුවෙන් අදිටන් කර ශාසනයට ඇතුළු වන ශ්‍රාවකයා ලාභාපේක්ෂාවෙන් තොරව කීර්ති ප්‍රශංසාවෙන් තොරව ධර්ම ගරුකව, විනය ගරුකව ජීවත් විය යුතුය. ආමිසයට නැඹුරු වීමෙන් වන හානිය නිසා “මා ආමිස දායාදා” ආමිසය නොගත යුතුයි වදාළහ. එසේ වනුයේ ලෝකෝත්තර ආයථි ඵල කෙසේ වෙතත් සාමන්‍ය මිනිස් ගුණ ධර්ම පවා තමා තුළින් පලා යන බැවිනි.

ලාභ සත්කාර මිතුරු වෙසින් පැමිණෙන හතුරෙකි. “දාරුණො භික්ඛවේ ලාභසත්කාර සිලොකො. ලාභ සත්කාර සිලොකො භික්ඛවේ ඡවිං ඡන්දනි. ඡවිං ඡන්තවා වම්මං ඡන්දනි. වම්මං වෙඤ්චා මංසං ඡන්දනි. මංසං ඡන්තවා නහාරං ඡන්දනි. නහාරං ඡන්තවා අට්ඨිං ඡන්දනි. අට්ඨිං ඡන්තවා අට්ඨිමිඤ්ජං ආභව්ව තිට්ඨති.”

“මහණෙනි, ලාභ සත්කාර සිවිය කාගෙන යයි. සිදලයි. සිවිය සිද සම කාගෙන යයි. සිදලයි. සම සිද මස් කාගෙන යයි. සිදලයි. මස් සිද නහර කාගෙන යයි. සිදලයි. නහර සිද ගෙන ඇට කාගෙන යයි. සිදලයි. ඇට සිද ඇටමිදුළු විනිවිද ගොස් නවති. මහණෙනි, ලාභ සත්කාර, කීර්ති ප්‍රශංසා දරුණුය. නපුරුය.

අල්පේච්ඡ සරළ ජීවිතයේ වටිනාකම වඩාත් පැහැදිලි කරන ඉහත දේශනා පාඨය මගින් සාමාන්‍ය ජනතාවට නොපෙනෙන පැත්ත පෙන්වා දෙති. මේ බුද්ධ අනුශාසනාව සත්‍යාවබෝධය සඳහා කදිම මගපෙන්වීමකි.

උත්තම නිහඬ බව

ගෞතම ශාක්‍යසිංහ මුනින්ද්‍රයාණන් වහන්සේ ඉන්ද්‍රිය බන්ධනයෙන් නිදහස් වීම, එස්ස නිරෝධය, නිරෝධ සමාපත්තියට සමවැදීම අමනසිකාරය ආදී වශයෙන් ප්‍රකට කළේ උපදේශාත්මකව අනුදූත වදාළේ මහා නිහඬ භාවයට සම්ප්‍රාප්ත වීමටයි. “යථා එකො තථා බ්‍රහ්ම” තනිවීම බ්‍රහ්මත්වයයි. මානසික නිහඬ බවයි. විතක්ක විජ්ජාර - විචාර විජ්ජාර හට නොගැනීමයි. සිතුවිල්ලක් හට ගැනීමට පළමුව “අරමුණ” තිබිය යුතුය. අරමුණ යනු රූපයකි. ධම්ම රූපය මන රූපයට එස්ස වීම පළමුව සිදු වේ. එස්සය නිරෝධයේදී සිදුවන්නේ බාහිර අභ්‍යන්තර රූප සම්බන්ධීකරණය නොවීමයි. අරහත් ඵල සමාපත්තිය නිරෝධ සමාපත්තිය සමවදින අවස්ථාවයි. උත්තම නිහඬ බවයි. සිතුවිල්ලෙන් තොරව වාසය කිරීමයි. මනසින් නික්ම යාමයි.

උත්පත්ති - මරණ - මම - අපි - සතා - පුද්ගලයා - ග්‍රහවස්තු - කාම භව - රූප භව - අරූප භව - පාදක කරගෙන දේශනා ප්‍රඥප්ති නමින් හඳුන්වයි. පරමාර්ථ දේශනා නොවේ. යථාභූත ඤාණය යනු උත්පත්ති මරණ ඉක්මවා ගියාවූද සම්මුතිය ඉක්මවා ගියා වූ ද භෞතිකත්වයක් ඉක්මවා ගියා වූද පැනවීමක් ප්‍රකට කිරීමක් කිසිසේත් පෙන්විය නොහැකි “අස්ථි” ත් නොවන නස්ථි ත් නොවන විඤ්ඤාණ - නාම - රූප යන්ගේ පැනවීමක් ප්‍රකට කිරීමක් හුවා දක්වීමක් ගෙනහැර දක්වීමක් නොයෙදෙන පටිච්ච සමුප්පනයේ යථාර්ථයයි. “ඇති” බවත් “නැති” බවත් නැති දෙකක ඤය වීමයි. (උ+බ = ‘ඇත’ - ‘නැත’ - නැතිබව) අනිත්‍යයි. විතක්ක විචාර වශයෙන් ගෙන මනසිකාරයෙන් තොර පැනවීමක් නැති අති පාරිශුද්ධ

නිහඬ බවකි. හෙවත් විත්ත පරම්පරාවක් නොමැති බවයි. “අනිදස්සන විඤ්ඤාණය” යනු මේ තත්වයයි. මොනම ආකාරයෙන්වත් විත්තනාත්මක වින්දනයක් නොමැති බවයි. මමෙක් කෙනෙක් දෙයක් පැනවීමක් නොමැති තැන අරමුණු ගැන කථා කළ නොහැක. සීමා මායිම් නොමැති පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, ආකාශ, විඤ්ඤාණ, ශුද්ධ ධර්මතා වශයෙන්වත් කලු සුදු වශයෙන් වත් අඳුර ආලෝකය වශයෙන් වත් ප්‍රකට කිරීමක් නොමැති සංකතයක් “නොවන” “අසංකතයක්” පමණි. එය වචනවලින් ප්‍රකාශ නොවන නිසා අව්‍යාකෘතයි. අතක්කාවචරයි. කර්තෘ විරහිත මනෝ භාවයකි. ඔබේ හුස්ම විශ්වයට මුදාහැරියා හා සමානයයි. මහා සාගරයට අහසින් වැටුණ වැහි බිඳුවලට උන දෙයක් පෙන්විය නොහැක. සම්පූර්ණයෙන්ම කිසිත් ඉතිරි වී නැති දියවී, නොපෙනී ගිය මහා නිහඬ බවක් පමණි. පහතක් නිවී ගියා සේය.

භෞතික ලෝකයේ පෙනෙන, දැනෙන, විඳින ආයතනවලට සම්බන්ධ වන සියලු දෑ සඳහා සංඥා ලකුණු ඉදිරිපත් කිරීමට ව්‍යවහාර භාෂා සහ මුද්‍රා ඇත. අකුරු සමූහයකින් වචන සමූහයක් සෑදී ඇත. තනි අකුරකින්ද සංඥාවක් අදහසක් ප්‍රකට කළ හැක. එහෙත් ලෝකෝත්තර ස්වභාවය ඉක්මවා ගියා වූ අනුත්තර ධර්මතාවය මානසික ග්‍රහනය කර ප්‍රකට කිරීම සඳහා කොතරම් ප්‍රාණ පිහිටුවා සජීවීකරණය ආරෝපණය කළත් කිසිම භාෂාවකට මාධ්‍යයකට මේ උත්තරීතර ලෝකෝත්තර තත්වය ප්‍රකට කළ නොහැක. උත්තම නිහඬ බව නිදහස් බව ප්‍රකට කිරීමේදී සියලු භාෂා මාධ්‍ය මළ භාෂාවන් වේ. ඒ පරිපූර්ණ උත්තම නිදහසයි.

එක් වස්තුවක් ද්‍රව්‍යයක් ගෙයක් දොරක් ගලක් පුද්ගලයෙක් සතෙක් දෙවියෙක් ප්‍රඥප්ති පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ හා විඤ්ඤාණ යන ධාතුන්ගේ අඩු වැඩි බවත් ප්‍රධාන අප්‍රධාන බවත් සාපේක්ෂව විශ්ලේෂණය කර බැලීමේදී පෙනී යයි. ඊට එහා ගිය සුවිශේෂී බවක් දක්නට නොමැත. මූලිකම සිද්ධාන්තය වන්නේ මේ සුද්ධ ධර්මයන්ගේ ඉදප්පච්චය තාවය හෙවත් පටිච්ච සමුප්පන්න භාවය මත වූ ශුන්‍යතා දර්ශනයයි. විශ්වය තුළ

විද්‍යාමාන වන්නා වූ අංශු, ශක්ති, (ශුද්ධ ධර්ම) සාමූහිකව පුංජයක් වශයෙන් ගොණුවක් වශයෙන් සනීභූත භාවය ප්‍රකට වන විට ස්කන්ධ - ධාතු ආයතන වශයෙන් පනවාගෙන සම්මුති වශයෙන් නාම යෙදේ. තථාගත දර්ශනයේ ඒ සමස්ථයම පංච උපාදානස්කන්ධය (ලෝකය) වශයෙන් නාමිකව ඉදිරිපත් කෙරේ. මෙහි ඇත්ත ඇති සැටියෙන් ශක්තීන්ගේ මූල ස්වභාවය විනිවිද හෙවත් විදර්ශනාවේදී යථාභූතය පිළිබඳව යථාවත්ව අවබෝධ වේ. එහිදී කිසිවක් ඇත්තේත් නැති, නැත්තේත් නැති අස්ථි - නස්ථි නොවන ශුන්‍යතා දර්ශනය බුද්ධියට ගෝචර වීමේදී නිදහස නිවීම සිදුවේ. එය සම්මා ඤාණ - සම්මා විමුක්ති නමින් අංග දසයෙකින් සමන්විත අර්හත් ඵලයේ සම්මා සමාධියට පසුව ඇතිවන ධර්මතාවයයි.

විශ්ව ධර්මතාවල යම් හටගැනීමක් විද්‍යාමාන වන්නේ නම් එය ශුන්‍යතා ධර්මතාවයට යටත්ය. එය සාස්වත - උච්ඡේද යන අන්ත දෙකට කිසිසේත් සම්බන්ධ නැති “දිට්ඨිත්ව අනුපගමම” සම්මා ඤාණ - සම්මා විමුක්තිය වේ. ඒ නිසා ශුන්‍යත්වය යනු කිසියම් හටගත් වස්තුවක ඇතුළත්තයේ පෙනෙන බව හෝ නොපෙනෙන බව ප්‍රකට කිරීමට යෙදෙන යෙදීමක් නොවේ. එය අව්‍යාකෘතයි. පාරිභාෂිත ශබ්ද මාලාවට අන්තර්ථයක් නැති මහා ප්‍රඥාව නම් වූ බුද්ධිමය ශුද්ධ මානසික තත්වයක් මිස ඊට එහා ගිය තත්වයක් බව කිසිසේත් ප්‍රකාශ කළ නොහැක. දෘෂ්ටිගත වාදයක් නොවේ. අඤ්ඤාතයි. සියලුම දෘෂ්ටිත්ගේ සමූලඝාතනයයි. ශුන්‍යතා දෘෂ්ටියත් ශේෂ නොවී ඉක්මයාමකි. නැතිවීමකි. නැතහොත් ශුන්‍යත්වයද ශුන්‍යවීමකි.

අයෝනිසෝමනසිකාරය යනු ඇත්ත ඇති සැටියෙන් නොදැකීමයි. හෙවත් වැරදි දැකීම, මිත්‍යා දෘෂ්ටියයි. යෝනිසෝ මනසිකාරය ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දැකීම, හරි දැකීමයි. භෞතිකත්වය ඉක්මවා ගියා වූ ලෝකෝත්තර සිතට විදර්ශනය වන ශුද්ධ මානසික තත්වය ශුන්‍යත්වයයි. දෘෂ්ටි පාරිශුද්ධත්වය ශුන්‍යත්වයයි. “සුඤ්ඤත විමොක්ඛය”යි “එස්ස නිරෝධයයි” මානසික විත්ත රටාවේ රූපමය සංඥා නිරුද්ධ වීමයි.

ධාතුන්ගේ ස්වභාවය යථාභූත ඥාණ දර්ශනයට විදර්ශනය වීමේදී වේගය දකී. ඇතිවීම නැතිවීම දෙකම “ඛය” බවට පත්වන විට “අමනසිකාරය” නිසා විඤ්ඤාණයාගේ පැවැත්මක් නැත. එස්සය නිරුද්ධ වීමෙන් විඤ්ඤාණයාගේ නිරුද්ධ වීම සිදුවේ.

සියලුම සංඛාරයන්ගේ මූල ශක්ති වූ රාග - ද්වේශ - මෝහ මූලින් උපුටා දමූ බුද්ධාදී රහත් උතුමන් තමන් වහන්සේලා සම්ප්‍රාප්ත වූ ක්‍ෂේම භූමියෙහි සිට පුනරාවලෝකනය කර බැලීමේදී පුද්ගලයා සතා මම වශයෙන් කාල මැනීම සිද්ධි සිද්ධාන්ත විඤ්ඤාණ නාම රූප වශයෙන් පනවා ගෙන පවත්වාගෙන ආ ධර්මා හිස් බවක් දකිති. ‘නැති’ දෙයක් ‘ඇති’ නම් වූ මනසිකාරයෙන් මිදෙති. අමනසිකාරය නම් වූ මිදීම නම් වූ අවිත්තා කුලමයි “බුද්ධ මනස” අක්‍රියව පවතින්නේ. එයයි පාරිශුද්ධ සිතක යථාර්ථය වන්නේ. ඒ අමනසිකාරයයි. පුද්ගල මානසිකත්වයක් එහි නොමැත.

“මම ශාන්ත වෙමි”
 “මම නිදුක් වෙමි”
 “මම නිවන් දකිමි”

යනුවෙන් එහි ප්‍රකාශ පැතුම්, පනවා ගැනීම් නැත. ‘මම’ නැත. ‘මම’ නැති තැන ශාන්ත බව - නිදුක් බව - නිවන පනවා ගැනීම් කිසිසේත් ප්‍රකට කළ නොහැක. ලෝක ධර්මයන් යනු විශ්ව ශක්ති සමූහයකි. ‘ඇති’ බවත් නැති වෙන ‘නැති’ බවත් නැති වෙන ස්වභාවයකි. මේ විශ්ව සාධාරණ ධර්මාවය පුහුදුන් මනසට ගෝචර නොවීමයි, ඉලක්ක නොවීමයි, ගැටළුව. එනිසාම පදනමක් වස්තුවක් තැනක් කිසිත් නැති තැන හෙවත් ශුන්‍යත්වය තුළ සිතුවිල්ලක් පැනවිය නොහැක. මේ ස්වභාවය යථාර්ථය යථාවත්ව බුද්ධියට ගෝචර වීමේදී සිතෙන් නිදහස් වීම - මනෝ ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් නිදහස් වීම සියලුම නිවීම වලට ශාන්ත පදයට හේතු කාරක වේ.

‘පිනක්’ නැති ‘පවක්’ නැති (පුඤ්ඤපාප පහිනස්ස) කම් කිසිත් නැති ‘බුද්ධ’ හෙවත් අර්හත් ඵල සිත සිතුවිල්ලෙන් තොරය. විඤ්ඤාණ - නාම - රූපයාගේ අක්‍රිය ස්වභාවයකි. එසේ හෙයින් ‘අර්හත්’ ඵලය

සිතුවිල්ලක් වශයෙන් ප්‍රකට කිරීම පදනම් විරහිතය. අරහත් ඵල සිතක ‘උත්පත්ති’ නම් වූ පදය නොයෙදේ.

විඤ්ඤාණයේ ක්‍රියාකාරීත්වය මත ක්‍රියාත්මක භාවයට පාදක වේ. පුහුදුන් අයගේ ස්වභාවය විඤ්ඤාණයෙන් අවධි වී ක්‍රියාත්මක භාවයයි. ඥාණයෙන් අවධි වී සිටීම යනු විඤ්ඤාණවත් නොවීමයි. හෙවත් එස්ස නිරෝධයයි. භෞතික වස්තු සම්බන්ධයෙන් සම්මුති පනවා ගැනීම (ගහ - කොළ - මල් - ගෙඩි- හරකා - මිනිසා යනු සම්මුති වේ.) ඒ විඤ්ඤාණයේ අවධිවීමයි. එහි ඇත්තේ අයෝනිසෝ මනසිකාරයයි. ඥාණයෙන් අවධි වීම යනු ධාතුන්ගේ ස්වභාවය ‘වේගයක්’ වශයෙන් දැකීමයි. එහිදී විඤ්ඤාණයේ හට ගැනීමක් ප්‍රකට කළ නොහැක. ‘එස්ස’ නිරෝධයෙන් විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වන බැවිනි. මම නැති තැන කරන්නෙක් පැනවිය නොහැක. කරන්නෙක් නැති තැන ක්‍රියාත්මක භාවය මිස කම් නැත. විදසුන් නුවණින් විශ්ව පදාර්ථයන්ගේ ශක්ති සමූහයේ යථා භූත භාවය හෙවත් ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දැකීම දර්ශන සම්පත්තියයි. එහිදී පෙර කී පරිදි මම, අපි, ගස් කොළන් සතා සිව්පාවා යනුවෙන් සම්මත පනවා ගැනීම් නැත.

- ★ ධාතුන්ගේ ශක්තීන්ගේ එකතු කිරීම “සම්මුතියයි” එය අවිද්‍යාවයි.
- ★ ධාතුන්ගේ ශක්තීන්ගේ විසුරුවා හැරීම “පරමාර්ථයයි” එය විද්‍යාවයි.
- ★ විඤ්ඤාණයෙන් අවධි වීම පුහුදුන් ස්වභාවයයි.
- ★ ඥාණයෙන් (ප්‍රඥාවෙන්) අවධි වීම රහතුන්ගේ ස්වභාවයයි.

විශ්වය තුළ සදාකාලික ප්‍රවර්ථනය වෙමින් පවතින විශ්ව ශක්ති, පරමාණු ශක්ති, ඉලෙක්ට්‍රෝනික ශක්ති, ධාතු - ශුද්ධ කලාප, පුංජයක් වශයෙන් ගොණුවක් වශයෙන් සමූහයක් වශයෙන් කැටියක් වශයෙන් පිඬුවක් වශයෙන් සනීභූතව ප්‍රකට වීම ස්වභාවයයි. මේ යථාර්ථය විදර්ශනා

ඤාණයට යථාවත්ව ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දැකීම සිදුවිය යුතුය. මේ ගොණුවට - කැටියට - පුංජයට 'මම' යනුවෙන් පනවා ගැනීම අමනෝඥ ක්‍රියාවකි. මූලාවකි. එතැනයි අවිද්‍යාව.

භාෂා මාධ්‍යයක ඇති ඉතාමත් නොවටිනා වචනය "මම" යන්නයි. "මම" මානසිකත්වයෙන් මිදීම, නික්මයාමමයි අර්භත් එලය වන්නේ. එතැන පින් පව් නැත. එසේ නම් එහි ඇත්තේ ස්වභාව ධර්මයාගේ ක්‍රියාකාරීත්වයක් පමණි. ක්‍රියාවක් විපාක වාරයක් කරා නොයයි. 'භවය' හට ගැනීමට සාධක නොමැත.

චතුරායී සත්‍ය අවබෝධය සඳහා ධම්මදාන දායකත්වය

- ★ කටුපොත - උමංගාවචන්ත
ආර්. පියදාස මහතා
එලාන් වන්දා පොඩ්මැණිකේ මිය
උදය ශාන්ත කුමාර රාජපක්‍ෂ මහතා
නාලිකා ප්‍රියදර්ශනී මිය.
- ★ කටුපොත - පොල්පිටිය - සියඹලාවන්ත
එන්. සමරවීර මහතා
- ★ කුලියාපිටිය - ඉහළ ඇඹව වෙන්දේසි වන්නේ
ඊ.ඒ. ඇඩ්ලින් එදිරිසිංහ මහත්මිය
- ★ මාරවිල - මුදුකටුව - "ශ්‍යාමල්" නිවසේ
ආර්.එම්.කේ. වික්‍රමනායක මහත්මිය ඇතුළු
පවුලේ දූදරු පිරිස
- ★ මාරවිල ශ්‍යාමල් ඕෆ්සෙට් ප්‍රින්ටර්ස් හි
උපාලි වික්‍රමනායක මයා ඇතුළු පවුලේ සැම